

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)
ANABİLİM DALI

PARTNER DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ:
PARTNERLE İLGİLİ SUNULAN BİLGİLERİN YAPILAN
DEĞERLENDİRMELERE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Turan GÜNDÜZ

Ankara-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)
ANABİLİM DALI

PARTNER DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ:
PARTNERLE İLGİLİ SUNULAN BİLGİLERİN YAPILAN
DEĞERLENDİRMELERE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Turan GÜNDÜZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İ. Selim HOVARDAOĞLU

Ankara-2016

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)
ANABİLİM DALI

PARTNER DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ:
PARTNERLE İLGİLİ SUNULAN BİLGİLERİN YAPILAN
DEĞERLENDİRMELERE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İ. Selim HOVARDAOĞLU

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Orhan AYDIN

Prof. Dr. Selim HOVARDAOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Başak OK

.....

.....

İmzası

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi 18.07.2016.....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (20.07.2016).

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Turan GÜNDÜZ

İmzası

TEŞEKKÜR

Teşekkür yazısı, belki de uzun ve yorucu bir sürecin artık sonuna gelindiğini gösteriyor. Dolayısıyla yazıyı yazarken, bu süreçte benden yardım ve desteklerini esirgemeyen herkese değinebilmeyi ve minnetlerimi sunmayı diliyorum.

Her şeyden önce, benim için farklı bir yeri olduğuna inandığım, her danıştığımda beni dikkatle dinleyip yol gösteren, yardımlarını asla esirgemeyen, istatistiksel hesaplamaları bile zevkle yapmamı sağlayan çok değerli tez danışmanım Prof. Dr. İ. Selim HOVARDAOĞLU'na; tezimi okuyup değerli fikirlerini aktararak kendimi ve tezimi geliştirmemi sağlayan jüri üyesi hocalarım Prof. Dr. Orhan AYDIN ve Yrd. Doç. Dr. Başak OK'a çok teşekkür ederim.

Aile desteği bu sürecin yoruculuğunu alan en önemli etkenlerden birisiydi benim için. Bu yüzden öncelikle beni her zaman tezimi yazmam konusunda cesaretlendiren, hem veri toplama hem de yazım aşamasında bana yardım eden, tezimin her aşamasını okuyan, gergin zamanlarımda kahrımı çekip moral veren sevgili eşim Şirin KOÇAK GÜNDÜZ'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca her konuştuğumda tezimin durumunu soran, zorlandığım zamanlarda başarılı bir birey olduğumu hatırlatıp bana moral veren, her zaman her konuda yanımda olduklarını hissettiğim canım annem Ayşe GÜNDÜZ'e, sevgili babam Ali GÜNDÜZ'e ve çok değerli kardeşlerim Onur GÜNDÜZ ve Hasan GÜNDÜZ'e verdikleri destek için teşekkür ederim.

Tezimi yazarken her danıştığımda bana yol gösteren ve teşvik eden değerli arkadaşlarım Arş. Gör. İbrahim YİĞİT ve Arş. Gör. Ahmet ÇAĞLAR OK'a ; veri toplama aşamasında çok büyük katkıları olan arkadaşlarım Fatma Nur GÜNEY, Hüseyin KAAR, Tuğçe EVER ve zgr ZBULUT'a ve tezimle ilgili her konuyu sabırla dinleyip desteğini sakınmayan Arif KURTU'ya teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim süresince bana maddi destek sağlayan TÜBİTAK'a desteklerinden ötürü çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
I.1. Yükleme Kuramlarının Gelişimi ve Nedensellik Yüklemeleri	6
I.1.1. Jones & Davis'in "Uyuşan Çıkarsamalar" Kuramı.....	9
I.1.2. Kelley'in Yükleme Kuramı- Birlikte Değişim Modeli.....	13
I.2. Sorumluluk Yüklemeleri: Suçlama, Niyet ve GÜDÜ.....	22
I.2.1. Heider Modeli.....	24
I.3. Yakın İlişkiler ve Yüklemelerle Olan İlişkisi.....	28
I.3.1. İlişki Doyumunun Yüklemelerle Bağlantısı.....	31
I.3.2. İlişki Çatışmaları ve Çatışma Eğiliminin Yüklemelerle Bağlantısı.....	35
I.3.3. Güvenin Yüklemelerle Bağlantısı.....	41
I.4. Araştırmanın Amacı.....	45
I.5. Araştırma Soruları ve Temel Hipotezler.....	48

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	51
II.1. Ön Çalışma.....	51
II.2. Temel Çalışma.....	53
II.2.1. Katılımcılar.....	53
II.2.2. Veri Toplama Araçları.....	54
II.2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	54

II.2.2.2. Romantik İlişkilerde Partner Değerlendirmeye Yönelik Kısa	
Öyküler.....	54
II.3. İşlem.....	58
 BÖLÜM III	
BULGULAR.....	60
III.1. Olumsuz Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular. 61	
III.1.1. Davranışla İlgili Nedensel Yüklemelerin Yönüne Ait Bulgular.....	62
III.1.2. Olumsuz Davranışa Yönelik Kasıt Arama Düzeylerine Ait Bulgular.....	66
III.1.3. Olumsuz Davranışa Yönelik Suçlama Düzeylerine Ait Bulgular.....	68
III.2. Olumlu Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular... 73	
III.2.1. Davranışla İlgili Nedensel Yüklemelerin Yönüne Ait Bulgular.....	73
III.2.2. Olumlu Davranışa Yönelik Art Niyet Arama Düzeylerine Ait Bulgular.	81
III.2.3. Olumlu Davranışa Yönelik Takdir Etme Düzeylerine Ait Bulgular.....	87
 BÖLÜM IV	
TARTIŞMA.....	93
IV.1. Olumsuz Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçların	
Tartışılması.....	94
IV.1.1. Olumsuz Partner Davranışının Nedeninin Nerede Arandığına (Nedensel	
Yüklemelerin Yönü) İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	94
IV.1.2. Olumsuz Partner Davranışına Yönelik Kasıt Arama Düzeyine İlişkin Elde	
Edilen Bulguların Tartışılması.....	100

IV.1.3. Olumsuz Partner Davranışının Suçlanmasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	103
IV.2. Olumlu Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçların Tartışılması.....	106
IV.2.1. Olumlu Partner Davranışının Nedeninin Nerede Arandığına (Nedensel Yüklemlerin Yönü) İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	106
IV.2.2. Olumlu Partner Davranışına Yönelik Art Niyet Arama Düzeyine İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	111
IV.2.3. Olumsuz Partner Davranışının Takdir Edilmesine İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	116
IV. 3. Genel Tartışma.....	119
Sonuç, Araştırmanın Sınırlılıkları/Güçlü Yönleri ve Öneriler.....	124
KAYNAKÇA.....	129
ÖZET.....	141
ABSTRACT.....	142
EKLER.....	143
EK-1a. Etik Kurulu Karar Örneği.....	143
EK-1b. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	144
EK-2. Demografik Bilgi Formu.....	145
EK-3. Partner Davranışlarını Değerlendirmeye Yönelik Kısa Öyküler (Ayrık Tip).....	146
EK-4. Partner Davranışlarını Değerlendirmeye Yönelik Kısa Öyküler (Bitişik Tip).....	162
EK-5. Olumsuz Davranışların Nedenlerine Ait Ortalamalar.	178

EK-6. Olumsuz Davranışların Nedenlerine Ait ANOVA Sonuçları.....	179
EK-7. Olumsuz Davranışlarda Aranan Kasıta Ait Ortalamalar.....	180
EK-8. Olumsuz Davranışlarda Aranan Kasıta Ait ANOVA Sonuçları.....	181
EK-9. Olumsuz Davranışların Suçlanmasında Ait Ortalamalar.....	182
EK-10. Olumsuz Davranışların Suçlanmasında Ait ANOVA Sonuçları.....	183
EK-11. Olumlu Davranışların Nedenlerine Ait Ortalamalar.....	184
EK-12. Olumlu Davranışların Nedenlerine Ait ANOVA Sonuçları.....	185
EK-13. Olumlu Davranışlarda Aranan Art Niyete Ait Ortalamalar.....	186
EK-14. Olumlu Davranışlarda Aranan Art Niyete Ait ANOVA Sonuçları.....	187
EK-15. Olumlu Davranışları Takdir Etmeye Ait Ortalamalar.....	188
EK-16. Olumlu Davranışları Takdir Etmeye Ait ANOVA Sonuçları.....	189

ÇİZELGELER

Çizelge 3.1. Doyum, Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	63
Çizelge 3.2. Katılımcıların Cinsiyeti ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	66
Çizelge 3.3. Doyum Düzeyi ve Ölçek Türü Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	67
Çizelge 3.4. Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	69
Çizelge 3.5. Alınan Ölçek Türü, Doyum ve Güven Bilgisi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	70
Çizelge 3.6. Doyum, Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	74
Çizelge 3.7. Katılımcıların Cinsiyeti, Ölçek Türü, Sahip Olunan Doyum ve Çatışma Eğilimi Bilgisi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	77
Çizelge 3.8. Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	82
Çizelge 3.9. Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	83
Çizelge 3.10. Ölçek Türü ve Doyum Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	84
Çizelge 3.11. Cinsiyet, Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar..	85
Çizelge 3.12. Cinsiyet ve Ölçek Türü Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	88
Çizelge 3.13. Güven ve Çatışma Eğilimi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	89
Çizelge 3.14. Cinsiyet, Doyum ve Güven Ortak Etkisine Ait Ortalamalar.....	90

ŞEKİLLER

Şekil I.1. Bilgi kaynaklarının küp modeli üzerindeki gösterimi.....15

Şekil I.2. Ahmet'in sınavdaki başarısızlığı hakkında edinilen bilgilerin küp modelinin yansıtılması (Sadece Ahmet tüm sınavlardan, her zaman başarısız olmuştur).....16

Şekil I.3. Ayşe'nin oy kullanma davranışına ilişkin var olan bilgi kaynaklarının küp üzerindeki gösterimi (Herkes, X siyasi partisine, her zaman oy vermiştir). 17

Şekil I.4. Evlilik ilişkilerindeki yükleme örüntüleri (Kaynak: Fincham, 2001) 34

BÖLÜM I

GİRİŞ

*“Öğrenmenin güzel yanı, kimsenin onu sizden
alamayacağıdır.”*

B.B. King

İnsanoğlu yakın ilişkiler kurma ve bu ilişkileri sürdürmeye yatkın bir varlıktır. Bowlby'nin (1969, 1973, 1977) ileri sürdüğü bağlanma kuramında belirtildiği gibi, bireylerin, doğdukları andan itibaren ona birincil bakım veren, onu koruyan, sevgi gösteren kişiye bağlı olmaları ve bakım veren bu kişiyle çeşitli bağlanma örüntüleri oluşturmaları, bu yatkınlığın temel bir göstergesidir. Aynı zamanda Baumeister ve Leary'nin (1995) ortaya attığı ait olma denencesi de insanların yakın ilişkiler kurmaya yatkın olduklarına başka bir kanıt oluşturur. Bu denenceye göre insanlar, kendileri için anlamlı olan; aynı zamanda da içinde yer almaktan dolayı hoşnut olacakları kalıcı ilişkiler geliştirmeye ve bu ilişkileri sürdürmeye yönelik bir güdüye sahiptirler ve bu durum istekten çok doğuştan gelen bir ihtiyaçtır. Bununla birlikte bireylerin çocukluk yaşantısında kurulan bu önemli ilişkiyel bağların, yakın ilişki arayışlarının, ileriki yaşamlarında da devam ettiğı , hatta bebeklik ya da çocukluk döneminde kurulan bu yakın ilişki bağlarının daha sonra kurulan yakın ilişkiler üzerinde de etkili olduğu da ortaya konulan diğer önemli bulgulardandır (Hazan ve Shaver, 1987). Dolayısıyla yakın ilişki arayışlarının doğumdan itibaren içgüdüsel bir şekilde insanların yaşamlarında var olduğunu ve

kurulan bu ilişkiler içerisinde yaşanan her türden olayın incelenmeye değer bir önem taşıdığını varsaymak mümkündür.

Arkadaşlar, aile bireyleri ya da duygusal olarak bağlı olunan partnerlerle yaşanan ilişkiler “yakın ilişki” olarak değerlendirilen ilişkilerin başında gelmektedir ve bu türden ilişkilerin, kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilerinin olduğu bilinmektedir. Örneğin, mutlu evliliği olanların yalnız olanlara oranla ya da evli olmasa da romantik ilişki içerisinde olan kişilerin ilişkisi olmayanlara oranla daha iyi fiziksel ve ruhsal iyi oluş hallerine sahip olmaları; daha az obezite, kanser, kalp rahatsızlıkları veya genel ölüm oranlarına, bununla birlikte rahatsızlıklarda daha hızlı iyileşme oranlarına sahip olmaları bu durumu destekler niteliktedir (Braithwaite, Raquel, Delevi ve Fincham, 2010; Lillard ve Waite, 1995; Loving ve Slatcher, 2013). Aynı zamanda yakın ilişkiler kapsamında yaşanan ayrılıkların da bireylerin ruhsal ve fiziksel iyi oluş hallerini etkilediğini söylemek mümkündür (Davis, Shaver ve Vernon, 2003). Nitekim, bebeklik dönemlerinde bile bebeğin bağlandığı kişiden ayrılması sonucunda yaşadığı kaygı ya da korkunun varlığı da bu duruma bir örnek oluşturmaktadır (örn, Bowlby 1969, 1977).

Arkadaş, aile ya da romantik eş ilişkileri yakın ilişkiler kapsamında değerlendirilse de her birey için bu ilişkilerin yakınlık ve önem derecesi birbiriyle eş değildir. Bu ilişkiler arasında duygusal romantik ilişkiler, insanların, oldukça önemli bir yere koyduğu ilişkilerin başında gelmektedir. Romantik ilişki, arkadaş ilişkileriyle benzer bir şekilde, ilişkiyi oluşturan iki kişiden yalnızca birinin değil, her

iki kişinin de gönüllü ve karşılıklı olarak olarak bu ilişkiyi kabul edip tanımışı sonucunda oluşan bir ilişki olarak tanımlanabilir (Collins, 2003). Bununla birlikte romantik ilişkilerde arkadaş ilişkilerinden daha farklı bir duygusallık boyutunun olduğunu söylemek de mümkündür. Berscheid ve arkadaşlarının (1989) araştırmasında, insanların en çok duygusal ilişkilerini önemli bulduklarını belirtmeleri de romantik ilişkilerin insanlar ağıısından ne kadar önemli olduğunu gösterir niteliktedir. Nitekim yakın ilişkilerin bireylerin fiziksel ve ruhsal iyi oluşları üzerindeki etkilerine verilen örnekler düşünöldüğünde bu örneklerin daha çok romantik yakın ilişkiler çerçevesinde şekillendiğini görölmektedir. Dolayısıyla, bireylerin oldukça önemli buldukları ve sıklıkla iç içe oldukları romantik yakın ilişkilerde cereyan eden her türlü olayın bu ilişkide yer alan bireyler üzerine olan yansımasının daha güçlü olacağını varsaymak olası görönmektedir.

Kurulan romantik ilişkiler her zaman istenildiği gibi sürdürölmeyebilir. Bu ilişkiler içerisinde zaman zaman farklı nedenlerle ve farklı türlerde olumlu ya da olumsuz olaylar gerçekteşebilir ve bu olaylar da ilişkinin niteliği üzerinde çeşitli etkilere sahip olabilir. Dolayısıyla ilişkilerin istendik bir şekilde sürdürölebilmesi bireylerin yaşam kaliteleri ağıısından da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda ilişkiler üzerinde etkili olan her faktör incelenmeye değer bir öneme sahiptir.

İlişkinin niteliğini, sürekliliğini etkileyebilecek bu faktörlerden birisi de ilişkideki partnerlerin yaptıkları davranışlar ve bu davranışların diğer partner tarafından nasıl değerlendirildiğidir. İlişki içerisindeki aktörlerin olaylar hakkındaki değerlendirmelerinin farklı olması, ilişkiler içerisinde çatışmaya ve doyumsuzluğa ya

da ilişkinin doyumsuz ve sorunlu olması da farklı değerlendirmeler yapmaya neden olabilir (örn., Jacobson, McDonald, Follete ve Berley, 1985). İlişkiler içerisinde yaşanan olayların ilişkideki partnerler tarafından nasıl değerlendirildiği incelenirken kullanılan yöntemlerden birisi, bu olaylara ve davranışlara yönelik yapılan nedensellik yüklemelerinin ne şekilde gerçekleştirildiğidir (örn, Jacobson, ve ark., 1985; Fincham ve O Leary, 1983; Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Fincham ve Beach, 1988). Bununla birlikte davranış için kasıt arama, suçlama ya da davranıştan bir kimseyi sorumlu tutmayla karakterize edilen sorumluluk yüklemeleri de incelenen diğer bir yükleme boyutunu oluşturmaktadır (Fincham, 1985, Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Bahsedilen araştırmalarda değinilen “yükleme” ya da “atıf” kavramı temel anlamıyla, bilişsel bir takım belirsizlikler yaşamamak, gelecekte yaşanabilecek olayları öngörebilmek ve çevreyi daha anlamlı kılabilmek için belirli bir olayın, davranışın ya da duygunun açıklanma sürecini içerir ve bu davranış, duygu ya da olayın kendisine ya da gerçekleşme nedenine yönelik yaptığımız çıkarsamaları ve yargıları kapsar (Heider, 1958; Kelley, 1973). Dolayısıyla yüklemeler, romantik ilişkiler kapsamında düşünöldüğünde, partnerlerin sergilemiş olduğu davranışları ya da ilişkiyi etkileyebilecek olayları anlamlandırabilmek için belirli şekillerde gerçekleştirilir. Yüklemelerin ne şekilde gerçekleştirildiği, literatürde, ilişkileri etkileyebilecek doyum, çatışma, affetme gibi farklı değişkenlerle birlikte incelenmeye çalışılmıştır. Örneğın doyumı yüksek olan (sorunlu olmayan) çiftlerin, partnerlerinin sergilemiş olduğu olumsuz davranışlara yönelik daha dışsal, olumlu davranışlara yönelik ise daha içsel yüklemeler yaptıkları; doyumsuz sorunları olan çiftlerin ise bunun tam tersi yönde yüklemeler yaptıkları elde edilen bulgular arasındadır (örn, Jacobson, McDonald, Follete ve Berley, 1985). Bununla birlikte

partnerin belirli özelliklerine göre yüklemelerin nasıl farklılaştığını inceleyen çalışmalarda genellikle tek bir değişken üzerinde durulmuştur. Örneğin sadece ilişki doyumu, sadece partnere duyulan güven ya da sadece çatışma değişkeni ele alınıp bu değişkenin farklı düzeylerine göre yapılan yüklemelerin nasıl farklılaştığı çalışılmıştır. Ancak romantik bir ilişkide bu türden değişkenler birbirleriyle etkileşim halindedir ve her bir değişkenin düzeyi ilişki içinde olan partnerlerde farklı farklı olabilir ve bu değişkenler birbirleriyle olan etkileşimleriyle ya da belirli önem düzeylerine göre yapılan değerlendirmeleri daha farklı biçimde etkileyebilir. Bu bakımdan romantik ilişkiler içerisinde sergilenen davranışlara yönelik partnerin yapacağı değerlendirmeler bu türden çoklu değişkenler temelinde incelendiğinde ilişki niteliğine dair daha önemli çıktılar sunabilir.

Tüm bu bilgiler dahilinde mevcut araştırmanın amacı, romantik ilişkiler kapsamında yaşanması mümkün olan olumlu ve olumsuz davranışlar hakkında yapılan değerlendirmelerin (nedensel yükleme yönü, suçlama, takdir etme ve kasıt arama), değerlendirmeyi yapan partnerin ilişki doyumu, çatışmaya olan eğilimi ve diğer partnere duyduğu güven düzeyleri temelinde nasıl şekilleneceğini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada, özellikle nedensellik ve sorumluluk yüklemelerinin nasıl çeşitlendiği araştırıldığı için, öncelikle yükleme kuramlarına ve araştırmalarına değinilecek; daha sonrasında yakın ilişkiler bağlamındaki yansımalarına yer verilerek ele alınan bağımsız değişkenlerle olan ilişkileri aktarılmaya çalışılacaktır.

I.1. Yükleme Kuramlarının Gelişimi ve Nedensellik Yüklemeleri

Yüklemeler, sosyal psikoloji içerisinde oldukça önemli bir yer edinmiş, dolayısıyla geçmişten günümüze kadar çokça ilgi görmüş bir araştırma konusudur. Yükleme kuramlarının temelleri Heider (1958) tarafından atılmış ve daha sonraki dönemlerde farklı kuramcılar tarafından genişletilmiş ve geliştirilmiştir (Jones ve Davis, 1965; Kelley, 1973; Weiner ve ark., 1971, Weiner, 1979; 1985). Heider'a göre insanlar, çevrelerinde meydana gelen olaylarla ilgili bir takım açıklamalar arama eğilimindedirler ve bu açıklama arama çabaları, çevreyi daha anlamlı kılabilme, onu kontrol edebilmek ve ileride olabilecek olaylar hakkında öngörülerde bulunabilmek için gereklidir. Dolayısıyla insanlar çevrelerinde gelişen bir çok olaya veya davranışa yönelik açıklamalar arama ihtiyacı duyarlar. Örneğin, bir kimsenin sevgilisi, ona sıradan bir günde hediye aldığı anda, birey, sevgilisinin neden bu şekilde davrandığını merak edebilir ve gelişen bu olayı anlamlı kılabilme için sergilenen davranışın nedenine ilişkin bir takım tahminler yürütür. Örneğin, birey, sevgilisinin sevgililer günü yaklaştığı için; ondan bir şeyler isteyebileceği için ya da yapmış olduğu olumsuz bir davranışı hafifletmek için çiçek aldığını düşünebilir. Bununla birlikte içinden geldiği ve her zaman çok düşünceli bir insan olduğu için bu davranışı gerçekleştirdiğini de düşünebilir. Burada önemli olan nokta, kişinin yaşadıkları kapsamında bir takım nedenler ve açıklamalar arama çabası içerisinde olmasıdır. Çünkü bu konuda aranan açıklama ve yargılar, insanlara anlamlı bir bütünlük, mantık ve gelecek için öngörude bulunma olanağını sunmaktadır.

Yüklemelerin nasıl yapıldığına değinilirken, Heider'in (1958) ileri sürdüğü sağduyu psikolojisi (naif psikoloji) kavramına da vurgu yapmak gerekir. O'na göre sağduyu psikolojisi, sırandan insanların, gündelik yaşamlarında cereyan eden olaylara ilişkin nedensel açıklamalar bulmak için sordukları sorular ve bu sorular için alınan yanıtlardan oluşan bir bilgi edinimi sürecidir. Sağduyu psikolojisi bir bakıma, gündelik yaşamda var olan ama herhangi bir düzene ya da sisteme oturtulmamış bilgileri içerir (Bilgin, 2014). Bu bağlamda çevrelerindeki olaylara ve davranışlara yönelik açıklamalar arayan insanların birer sağduyu psikoloğu olarak davrandıkları söylenebilir.

Heider'a (1958) göre, davranışları açıklamak için ileri sürülen nedenler iki farklı faktöre yüklenebilir. Bunlar içsel ve dışsal faktörlerdir. İçsel faktörler, kişinin kendisinden kaynaklanan, kişinin niyeti, güdüsü gibi faktörleri içerirken; dışsal faktörler kişinin dışında meydana gelen, kendisinden kaynaklanmayan faktörleri içerir. Mevcut araştırma için de önemli olması bakımından yüklemelerin odağına yönelik bir örnek vermek faydalı olacaktır. Örneğin, bir öğrenci matematik sınavından düşük not aldığı anda öğrencinin anne ve babası, çocuklarının neden düşük not aldığına ilişkin bir takım açıklamalar arayabilirler. Verilen bilgiler göz önüne alındığında anne ya da baba, çocuğun düşük not almasına ilişkin iki farklı yönde nedensel açıklama arayabilir. Eğer anne ya da baba düşük not almanın nedenini çocuklarının tembel olmasına veya matematikten anlamamasına bağlarsa burada içsel bir yükleme yapılmış olur. Çünkü çocuğun düşük not almasına ilişkin ortaya atılan neden, çocuğun kendisiyle ilgili bir faktöre işaret etmektedir. Ancak, eğer anne ve baba, düşük not almanın nedenini sınavın zor olmasında ya da çocuklarının

uykusuz olmasında ararsa, bu kez dışsal bir yüklemenden söz edilmiş olur. Çünkü görüldüğü gibi ileri sürülen neden, çocuğun kendisi dışındaki faktörlerle (sınavın zorluk derecesi, uykusuz kalma düzeyi gibi) ilgilidir.

Yükleme kuramlarının öncülerinden olan Heider (1958), gerçekleştirilen bir eylemin nedenine ilişkin yaptığı açıklamaların yanı sıra bu davranışlardan kimin sorumlu tutulacağına ilişkin ileri sürülen ve nedensellik yüklemeleriyle paralel bir şekilde ele alınan sorumluluk yüklemelerinin de temellerini atmıştır. Ancak, yüklemelerin anlatımıyla ilgili daha bütünsel ve paralel bir gidişata sahip olabilmek için, öncelikle gerçekleştirilen eylemin nedenlerine yönelik açıklamaları içeren yükleme modelleri ve kuramları ele alınacak; Heider'ın sorumluluk yüklemeleriyle ilgili ortaya koyduğu model (Heider Yaklaşımı) ve sorumluluk yüklemelerinin detaylı açıklamalarına daha sonraki bölümlerde yer verilecektir.

İnsanların çevrelerinde gerçekleşen olaylara ilişkin açıklamalar arama eğilimleri, bu türden açıklamalara ne derecede ihtiyaç duydukları ve yükleme kuramlarının önemi, farklı alanlardaki gerçekleştirilen yükleme çalışmalarının varlığıyla da anlaşılabilir. Örneğin, din (örn: Gürses 2008; Spilka, Shaver ve Kirkpatrick, 1985), sağlık (örn: Affleck, Tennen, Croog, Levine, 1987; Yıldırım, 2012), eğitim-öğretim (örn: Duman, 2004; Forsyth ve McMillan, 1981; Kızgın ve Dalgın, 2012) , kişiler arası ilişkiler (örn: Fincham, 1985; Forsyth, 1985), yardım etme davranışı (örn: Weiner, 1980) gibi farklı çalışma alanlarının varlığı insanların çevrelerini anlamlı kılabilmek için bir takım açıklamalara ihtiyaç duyduklarını destekler niteliktedir. Sıklıkla ve farklı alanlar dahilinde çalışıldığı bilinen

yüklemeler konusu Heider'in (1958) ortaya attığı fikirlerden sonra farklı kuramcılar tarafından da geliştirilmiş ve genişletilmiştir. Bu kuramcıların ortaya attığı farklı fikirler, yükleme süreçlerinin farklı yönlerine ışık tutmuş ve okuyuculara geniş bir literatür sunmuştur. Gelecek bölümlerde yükleme süreçlerine ışık tutan ve onları geliştiren farklı kuram ve araştırmalara yer verilmiştir.

I.1.1. Jones & Davis'in “Uyuşan Çıkarsamalar” Kuramı

Niyet yüklemeleriyle ilgili model Jones ve Davis (1965) tarafından ortaya atılmıştır. Jones ve Davis'e (1965) göre bir aktör tarafından yapılacak olan yüklemeler, bilgi, inanç ve motivasyon öncüllerinden etkilenir. Yüklemeler üzerinde etkili olan bilgi faktörü, olaylar arasında karşılaştırma yaparak farklı bilgilere göre karar verme imkanını tanır. Buna göre, belirli bir olaya, davranışa ilişkin sonuçlar aktörün gözlediği diğer olayın, davranışın sonuçlarıyla karşılaştırılır. Bu karşılaştırmalar sonucunda kişinin niyeti ortak olmayan sonuçlar ilkesine göre şekillenir. Olayın, alternatif başka olaylarla ortak olmayan sonuçlar içermesi ihtimali var ise, bu durum kişinin niyetine ilişkin tahminler yürütme açısından da o kadar az karmaşıklığa sebep olacaktır. Bu doğrultuda önemli görülen “ortak olmayan sonuçlar ilkesine” daha sonra tekrar değinilecektir.

Yüklemeleri etkileyen diğer bir öncül ise aktörün inançlarını içerir. Aktörün, eğer başkası benim olduğum durumda olsaydı “x” olayına nasıl tepki verirdi? şeklindeki soruya verdiği yanıt ve bu yöndeki inançları, yapacağı yüklemeleri de etkileyecektir. Burada etkili olabilecek diğer bir faktör “sosyal kabul edilebilirlik”

ilkesidir. Bu ilke de “ortak olmayan sonuçlar ilkesinin” devamında daha geniş kapsamda aktarılacaktır.

Motivasyon ise Jones ve Davis’ e göre (1965) yüklemeyi etkileyen son öncüdür. Kişinin motivasyonu, ilgili olayın o kişiye yönelik sonuçları tarafından etkilenir ve bu durum da kişinin olayla ilgili bilgileri işleme süreci üzerinde etkide bulunur. Dolayısıyla kişinin motivasyonu da yükleme sürecini etkiler.

Jones ve Davis (1965) uygun sonuçlar çıkarma ya da uyuşan çıkarsamalar kuramında, genellikle içsel yüklemelerle ilgilenmişlerdir. Buna göre gözlemci bir davranış ya da eylemi gözler, daha sonra bu davranışın altındaki niyete bakar ve bu doğrultuda kişinin ilgili eylemi yapma ya da yapmama konusunda bir niyete sahip olduğuna karar verir. Diğer bir ifadeyle, değerlendirci kişi, aktörün eylemini onun kişisel özelliklerine uygun hale getirmeye çalışır. Bu durumda gözleyen kişi yapılan eylemi gözler ve daha sonrasında kişinin niyetine ilişkin bir yükleme yapar. Jones ve Davis (1965) kişinin niyetine yönelik yükleme yapılmasını kolaylaştıracak iki koşuldan bahsetmiştir. Bunlar daha önce de kısa bir biçimde bahsedilen ortak olmayan sonuçlar ilkesi ve soysal kabul edilebilirlik:

Ortak olmayan sonuçlar ilkesi. Bu ilkeye göre kişinin davranışının ardındaki niyet, bu davranışın seçenek davranışlardan farklı olan sonuçlarına bakılarak anlaşılmaya çalışılır. Eğer bir davranış olası başka seçenek davranışlarla karşılaştırıldığında, onlarla ortak olmayan bir takım sonuçlar üretme kapasitesine sahipse, o zaman o davranışa ilişkin yapılacak olan yüklemeler daha az bulanık, daha

çok belirgin olacaktır. Diğer bir ifadeyle bir davranış, seçenek davranışların sonuçlarından farklı bir sonuç üretmiyor; yani o alternatif davranışlarda bulunmayan, onlarla ortak olmayan sonuçları içermiyorsa; o zaman kişinin diğer davranışlarla benzer sonuçlara sahip olan bu davranışı gerçekleştirmeyi neden seçtiği bir gözlemci tarafından kolayca ayırt edilemez ve dolayısıyla yapılacak olan yüklemenin neden yapıldığı konusunda bulanık bir tablo ortaya çıkar. Örneğin bir kişi, otomobil almak istiyor ve iki otomobil firmasında indirim olduğu için bu iki firmanın iki modeli (X ve Y) arasından bir seçim yapmaya karar veriyor. Aynı zamanda kişi alacağı otomobiller için birkaç ölçüt belirliyor. Kişi, seçeceği otomobilin güvenli olmasını, geniş olmasını, bagaj hacminin yüksek olmasını ve 40 bin tl den daha ucuz olması istiyor. Bu durumda eğer her iki otomobil de sunulan bu kriterler açısından benzer sonuçlar üretiyorsa ve kişi X modelini seçiyorsa o zaman bu davranışı gözleyen birisi, aktörün neden Y otomobilini değil de X otomobilini seçtiğini kestirmekte zorlanacaktır. Ancak, eğer X otomobili son üç ölçüt açısından Y ile aynı; fakat ilk ölçüt açısından farklı bir sonuca sahipse, örneğin X otomobili Y den belirgin bir şekilde daha güvenli ise, bu kez gözlemci, aktörün neden X otomobilini seçtiğine dair daha kolay yorum yapabilecektir ve sonucunu büyük bir ihtimalle X otomobilinin Y den daha güvenli olmasına, dolayısıyla aktörün güvenlik konusuna ilişkin eğilimlerine ve tercihlerine bağlayacaktır. Görüldüğü üzere alternatif olaylarda ortak olmayan sonuçlar, gözlemcilerin aktör hakkında yükleme yapmasında önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu ilkede dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi ortak olmayan sonuçların sayısının artmasıyla birlikte belirsizlik ihtimalinin de artmasıdır. Dolayısıyla az sayıda ortak olmayan

sonuç, kişinin niyeti hakkında daha belirgin bilgileri sağlama kabiliyetine sahiptir (Bilgin, 2014).

Sosyal Kabul Edilebilirlik İlkesi. Sosyal açıdan beğenilir, kabul edilebilir olan davranışlar söz konusu olduğunda içsel yüklemeler yapma ihtimali zayıflar. Bu ilkeye göre, toplumsal normlardan sapmayan, onlara uygun olan davranışlara ilişkin nedensel yüklemeler yapılırken genellikle içsel bir neden aranmaz; ancak toplumsal normdan sapan davranışlar daha çok içsel yüklemeler gerektirir (Jones ve Davis, 1965). Jones, Davis ve Gergen'e (1961) göre toplumsal normlardan sapan davranışların sosyal kabul edilebilirlik düzeyi de düşük olur ve dolayısıyla bu sapkın davranışlar dışsal faktörlerle açıklanamaz bir hal alır. Dolayısıyla bu durumu yaratan şey ancak ve ancak bireyin niyeti ve içsel özelliklerinde aranabilir. Bu durum aslında aktör yerinde başkası olsaydı ne yapardı? sorusunun da bir nevi cevabını barındırır. Eğer gerçekleştirilen davranış, herkesin yapabileceği bir davranışsa büyük ihtimalle sosyal kabul edilebilirliği yüksek, toplum normlarına uygun olan ve nedeni dışsal faktörlerde aranan bir davranış olacaktır. Ancak toplumsal normlardan sapan ve sosyal kabul edilebilirliği düşük davranışlara ilişkin nedenler aranırken de dışsal faktörler yerine kişiye bu davranışı yaptıran içsel faktörlere odaklanılacaktır. Sosyal normlara uygun olan davranışlar aslında kişi hakkında gözlemciye önemli bir bilgi vermez; ancak bir bedel ödenen davranışlar söz konusu olduğunda aktörün gerçek niyeti hakkında daha kolay bilgi sahibi olunur ve daha kolay içsel yüklemeler yapılabilir. Ortak olmayan sonuçlar ilkesindekiyle paralel şekilde burada da kişi sıradan, toplumsal normlara uygun ve sosyal kabul edilebilirliği yüksek davranışlarda bulunursa, bu durumda kişinin niyeti hakkında belirgin bir bilgiye

ulaşmak zorlayıcı olacaktır. Ancak tam tersine normlardan sapan davranışlar söz konusu olduğunda kişinin niyetine ilişkin daha aydınlatıcı bilgiler sağlayabilecektir (Jones, Davis ve Gergen, 1961).

O halde Jones ve Davis'in (1965) kuramı kapsamında ortak olmayan sonuçlar ilkesi ve sosyal kabul edilebilirlik ilkesi birlikte düşünöldüğünde kişinin niyeti hakkındaki bilginin en çok, sosyal kabul edilebilirlik düzeyi düşük olan durumlarda ve ortak olmayan sonuçların ise var ama az sayıda olduğu durumlarda elde edinilebileceği söylenebilir.

I.1.2. Kelley'in Yökleme Kuramı - Birlikte Değişim Modeli

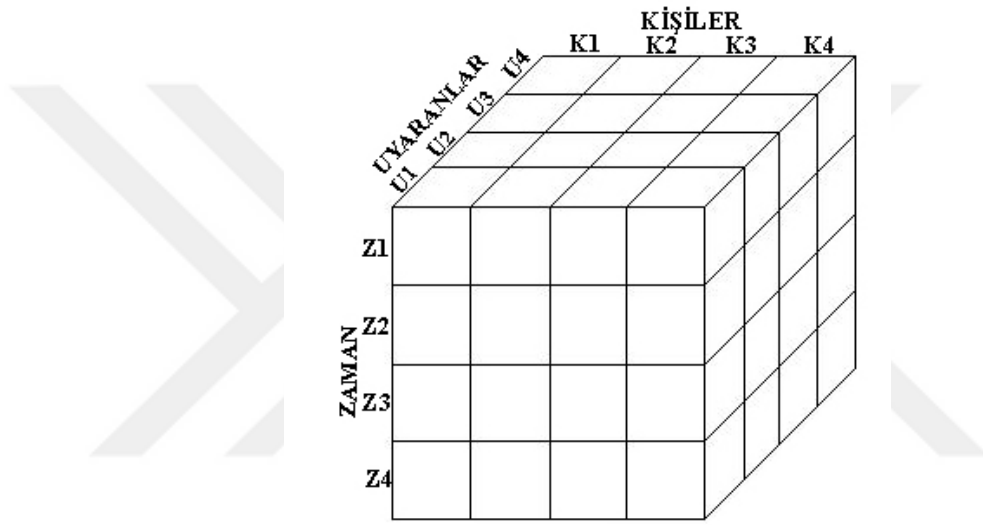
Kelley, insanların nasıl nedensel çıkarımlar yaptıklarıyla ve nedensel çıkarımlar yaparken sahip oldukları bilgileri nasıl kullandıklarıyla ilgilenmiştir. Temelde insanların çevrelerinde gelişen olay ve ya davranışlarla ilgili sahip olabilecekleri bilgi türlerini bir varyans analizi mantığıyla işlemiş olan Kelley, bireylerin, bu bilgi türlerinden hareketle belirli olay ya da davranışa ilişkin farklı nedensel açıklamalar yaptıklarını öne sürmüştür (Kelley, 1973, Kelley & Michela, 1980).

Kelley'in (1973) küp modelinde var olan bilgi türleri oldukça önemlidir ve yüklemeler kişinin sahip olduğu bilginin miktarına göre iki koşul altında gerçekleştirilir. Bunlar;

- 1- Yükleme yapacak olan kişinin birden fazla gözlemden elde ettiği bilgiye sahip olduğu koşul,
- 2- Yükleme yapacak olan kişinin sadece bir gözlemden elde ettiği bilgiye sahip olduğu koşuldur.

Birinci koşul birlikte değişim modeline (covariance) elverişlidir ve kişiye gözlenen olay ile onun olası sonuçları arasındaki birlikte değişimi görme imkanını verir. Bu koşuldaki bireyler bir olay ya da durum hakkında birden fazla bilgiye sahiptir ve o olayın nedenine ilişkin bir yükleme yapmak için sahip oldukları bu farklı gözlemlerden elde ettikleri bilgilerin kombinasyonlarını aktif ederler. Valins (1966) bir çalışmada, birlikte değişimin, kişilerin kararlarını nasıl etkileyebileceğine dair güzel bir örnek sunmuştur. Bu çalışmada, katılımcılara belirli çıplak kadın fotoğrafları gösterilmiş ve sahte bir düzenek hazırlanarak kişilerin fotoğrafları gördükleri koşullardaki kalp atım hızlarına ilişkin sanki ölçüm yapılmıyormuşçasına, uydurma kalp atım hızı bilgileri verilmiştir. Deney bitiminde ise katılımcılar deneyi terk ederken geri çağırılmış ve istedikleri fotoğrafları deney hatırası olarak alabilecekleri söylenmiştir. Bu durumda Valins (1966), katılımcıların sahte kalp ritim bilgilerini kullanarak kalplerinin en çok attığına ilişkin bilgilerin verildiği fotoğrafları seçtiklerini görmüştür. Aslında kişi, kalp hızıyla birlikte değiştiğini düşündüğü fotoğrafları seçmiştir. Dolayısıyla bu araştırmadan da hareketle olayla ilişkin bir bilgi kaynağına sahip olmanın ve birlikte değişimi görmenin kişilerin vereceği kararlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür.

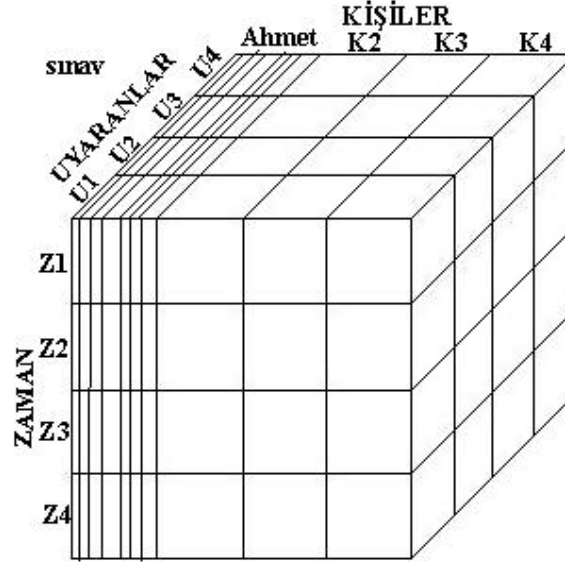
Kelley (1973) bireylerin sahip oldukları bilgi kaynaklarını üç boyut altında toplar. Bunlar, kişiye ilişkin elde edilen bilgiler, zamana yönelik bilgiler ve uyarana ya da olaya yönelik bilgiler olarak sınıflandırılabilir. Kelley bu üç bilgi türünü varyans analizi (ANOVA) mantığı kullanarak bir küpün üç köşesine yerleştirmiştir (Şekil I.1.):

Şekil I.1. Bilgi kaynaklarının küp modeli üzerindeki gösterimi

Birden fazla bilgiye sahip olduğu durumlar için kullanılan bu küp modeli için çeşitli örnekler verilebilir. Örneğin, bir birey (Ahmet) dün girmiş olduğu matematik sınavından başarısız olmuşsa bu bireyin neden başarısız olduğuna ilişkin açıklamalar aranabilir. Bununla birlikte, gözlemci bu olay için aradığı açıklamaları etkileyebilecek farklı bilgilere de sahip olabilir. Örneğin gözlemci bireyin başarısız olduğu bilgisine ek olarak, neredeyse herkesin bu sınavdan başarılı olduğunu, bireyin diğer tüm sınavlardan da başarısız olduğunu ve matematik sınavından daha önce de neredeyse hiç başarılı olmadığını biliyor olabilir. Bu bağlamda gözlemcinin

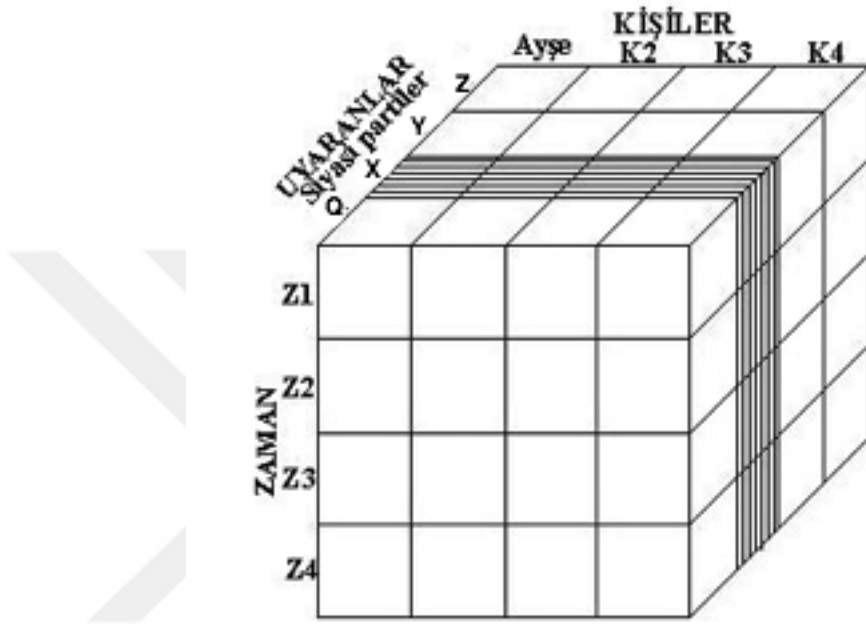
sahip olduğu bilgiler Kelley'in k p modeline yerleştirilirse şekil I.2'deki sonuç ortaya çıkmış olur. şekil I.2, başarisızlığın her zaman ve benzer her uyarın için gerçekleştiğini göstermektedir.

şekil I.2. Ahmet'in sınavdaki başarisızlığı hakkında edinilen bilgilerin k p modeline yansıtılması (*Sadece Ahmet tüm sınavlardan, her zaman başarisız olmuştur*)

şekil I.2'ye dikkatle bakıldığında kişiler boyutundan sadece Ahmet'in seçildiğini, zaman(geçmişteki matematik sınavları) ve uyarınlar(diğer sınavlar) boyutlarının ise tümüyle tarandığı görülebilir. Bu, sunulan bilgi kaynaklarını destekler niteliktedir. Küpler farklı örneklerle ve çeşitli kombinasyonlarda t retiler. Örneğin, Ayşe'nin oy verme davranışıyla ilgili olan şekil I.3'teki k p incelendiğinde, X partisine oy vermenin sadece Ayşe'ye özgü bir davranış olmadığı görülebilir. Aynı zamanda Ayşe'nin daha önceden de bu partiye oy verdiğine ilişkin bilgi de zaman boyutunun tümünün taranmış olmasından; bununla birlikte tüm bu

eylemlerin sadece X siyasi partisi için geçerli olup diğer siyasi partiler için geçerli olmadığı da sadece X uyarısına ilişkin alanın taranmış olmasından anlaşılmaktadır.

Şekil I.3. Ayşe'nin oy kullanma davranışına ilişkin var olan bilgi kaynaklarının küp üzerindeki gösterimi (*Herkes, X siyasi partisine, her zaman oy vermiştir*).

Kelley'in küpler kullanarak anlattığı bu varyans analizi (ANOVA) modeli bilgi kaynaklarının karmaşıklığına göre daha çeşitli kombinasyonlara bürünebilmektedir. Kelley (1973) bu bilgi kaynaklarından hareketle gerçekleştirilen davranışa ilişkin üç boyuttan söz edilebileceğini ileri sürmüştür. Bu boyutlar, görüş birliği (consensus), belirginlik/ayırt edicilik (distinctiveness) ve tutarlılıktır (consistency). Bu boyutlar, aşağıda birlikte sunuldukları sorularla karakterize edilebilirler.

- **Görüş birliği.** Aynı koşullar sağlandığında başkaları da aktörle aynı şekilde mi davranıyor? Fikir birliğinin yüksek olması aynı koşullarda başkalarının da benzer şekilde davrandığı anlamını ortaya çıkarırken, düşük olması aynı koşulda sadece aktörün o şekilde davrandığı bilgisini verir.

- **Tutarlılık.** Aktör, başka zamanlarda ve koşullarda aynı uyarana aynı tepkiyi mi veriyor? Tutarlılığın yüksek olması diğer zamanlarda da bu aktörün aynı uyarana benzer tepkiyi verdiğine işaret ederken; düşük olması aynı uyarana başka zamanlarda aynı tepkiyi vermediğini gösterir.

- **Belirginlik (Ayırt edicilik).** Aktör, farklı uyarılar söz konusu olduğunda da aynı mı davranıyor? Yüksek ayırt edicilik olması kişinin sadece belirli bir uyarana o tepkiyi verdiği anlamına gelirken; düşük ayırt edicilik ise aktörün verdiği tepkinin belirli bir uyarana yönelik olmadığını gösterir.

Nedensel çıkarımlar yapmak için elde edilen bilgi türlerinden hareketle, fikir birliği ayırt edicilik ve tutarlılık boyutlarının güçlü ya da zayıf olabileceği ihtimalleri göz önüne alınarak oluşan 8 farklı kombinasyona göre (örn., düşük ayırt edicilik, yüksek fikir birliği, yüksek tutarlılık koşulu) farklı yüklemeler yapılabilir. McArthur (1972), nedensel yüklemelerin bazı belirleyicilerini ele aldığı ünlü çalışmasında Kelley'in birlikte değişim modelindeki bu boyutların farklı düzeylerinden oluşan kombinasyonların, yapılan yüklemeleri ne şekilde etkilediğini incelemiştir ve farklı bilgi türlerinin çeşitli kombinasyonlarının kişiye, uyarana ya da duruma yönelik yapılan yüklemeler üzerinde farklı etkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu

Çalışmanın benzerleri farklı kültürlerde de tekrarlanmıştır (rn., Bilgin ve Gökmen, 1988; Jae-Ho ve Ki- Dok, 1985). McArthur'un yapmış olduğu çalışmada kullandığı yöntem, mevcut araştırmanın yöntemi açısından da önemlidir. Yöntemler arasındaki benzerlik ve bu benzerliğin nedeni araştırmanın amacı ve yöntem bölümlerinde aktarılabacaktır

Kelley'in birlikte değişim modeline yönelik bir çok örnek oluşursa da; yüklemelerle ilgili açıklamalar sadece birlikte değişim modelini kapsamamaktadır.

Bireyler bazen birlikte değişim modelinin öngördüğü üzere birden fazla gözlemden elde ettiği bilgiye sahip olmayabilir ya da bilgilere sahip olsa bile bu bilgileri kullanma motivasyonuna ya da yeterli zamana sahip olmayabilir. Bireyler bu durumda genellikle daha önceden var olan, benzer olaylara ilişkin nedensellik şemalarıyla karar vermeye çalışırlar. Kelley (1973), nedensellik şemalarına göre yüklemeler yapmada kullanılan bir takım ilkeler ortaya atmıştır.

Azaltma (İndirgeme) ilkesi. Bu ilke gereğince bir olayı ortaya çıkaran tek bir nedene odaklanılır ve o neden olayın çıkması için yeterli görülür. Bu durumda en uygun neden elde tutularak diğer nedenler elenir, yani bir azaltma yapılır. Bununla birlikte azaltma ilkesine göre bir davranışa ilişkin yapılacak olan içsel yüklemeler ortamda bu davranışı etkileyecek olası dışsal nedenler varsa azaltılabilir. Kelley'in (1973) göre belirli bir olayın oluşmasında etkili olan nedenin rolü, ortamda olası başka nedenler olduğunda azaltılır. Bu ilke yeterli çoğul nedenler şeması olarak da adlandırılmaktadır.

Thibaut ve Riecken (1955) yaptıkları bir çalışmada, yüksek ve düşük statülü bireylerin uyma davranışlarının altındaki nedenlere eğilimşlerdir ve çalışmanın sonucunda yüksek statülü kişilerin uyma davranışının nedeninin içsel faktörlerde arandığını; bununla birlikte statüsü düşük olan kişilerin uyma davranışlarının nedenlerinin ise dışsal faktörlerde arandığını bulmuşlardır. Görüldüğü gibi farklı sosyal statüdeki bireylerin göstermiş oldukları benzer davranışlar aynı nedenlere yüklenmemiştir. Burada düşük statülü kişilerde uymanın altında yatabilecek farklı bir takım olası nedenlerin de (örn., zorlama, farklı beklentiler içinde olma, daha güçsüz olmaları gibi) olabileceği düşünülerek, bu davranışın altındaki nedenler doğrudan içsel faktörlere bağlanmamış dolayısıyla içsel faktörlerin etkisi diğer faktörlerin de varlığı sebebiyle azaltılmıştır.

Artırma (Güçlendirme) ilkesi (telaî edici çoğul nedenler şeması). Bu durum kişiye yönelik yüklemeler söz konusu olduğunda geçerlidir. Davranışından dolayı kişiye yapılan yüklemeler, kişinin gerçekleştirmiş olduğu bu davranışın gerçekleştirilmesini engelleyen, zorlayan veya ketleyen başka dışsal nedenler olduğunda arttırılır. Örneğin, eğer bir kişi sınavdan başarılı olduğunda bu kişiye çalışkan bir kişi şeklinde içsel yüklemeler yapılabilir. Ancak eğer sınavın çok zor bir sınav olduğu öğrenilirse, bu kez kişi bu zor görevin altından başarıyla kalktığı düşüncesiyle yapılan “çalışkanlık” yüklemesi güçlendirilir Dolayısıyla kişinin bir eylemi gerçekleştirmesini zorlayan başka dışsal faktörlerin varlığında (zor sınav) o kişiye yönelik yapılan içsel yüklemelerin (çalışkanlık) gücü arttırılabilmektedir.

Gerekli çoklu nedenler şeması. Bu ilkeye göre bir davranış ya da bir olayın gerçekleşmesi için birden fazla nedene ihtiyaç vardır ve olaya ilişkin bir yükleme yaparken tek bir nedene dayanmak olayı açıklayabilmek için yeterli olmamaktadır. Böyle bir durumda olayı açıklayabilmek için genellikle içsel ve dışsal neden birlikte olmak durumdadır (Kelley, 1973). Bilgin'in (2014) kitabında bu şema için şöyle bir örnek verilmiştir: Bir sürücü yolda uyarı levhalarıyla işaretlenmemiş olan bir çukura düşerse bu olaya ilişkin bir takım nedenler ileri sürülebilir. Olaya ilişkin ileri sürülen nedenlerden birincisi kişinin dikkatsizliği, acemiliği gibi içsel nedenler olabilirken; diğeri ise çukurun işaretlenmemiş olması gibi dışsal nedenler olabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, olayın gerçekleşmesi için sadece içsel ya da sadece dışsal nedenler yeterli olmayacağıdır. Sürücü dikkatli de olsa çukuru görmeyip kaza yapabilir, ayrıca çukur işaretlense bile sürücü acemiliğiyle işaretlenmiş olan çukura düşebilir. Dolayısıyla olayın gerçekleşebilmesi için iki nedene de gerek olduğu görülmektedir. İşte bu nedenle bu ilke gerekli çoklu nedenler şeması olarak adlandırılmaktadır.

Kelley'in ileri sürdüğü yükleme kuramı bilgilerin çevremizde gelişen olaylar hakkında kararlar verme konusunda üstlendiği rolü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yakın ilişkiler kapsamında ilişkilerle ilgili sahip olunan çeşitli bilgilerin ve bu bilgi türlerinin farklı kombinasyonlarının yapılacak olan değerlendirmeleri nasıl etkileyebileceği araştırılmamıştır. Mevcut araştırmanın oluşturulması sürecinde, Kelley'in birlikte değişim modeli etkili olmuş ve ilişkilerin niteliği üzerinde etkisi olabileceği düşünülen partnerle ilgili bazı değişkenler, yöntemsel açıdan daha uygun olduğu için sahip olunan birer bilgi türü olarak verilmiş ve dolayısıyla bu bilgi türüne

göre değerlendirmelerin, yüklemelerin nasıl gerçekleştirildiği önem kazanmıştır. Bununla birlikte, buraya kadar bahsedilen yüklemeler nedensellik yüklemeleri adı altında değerlendirilmekte, yani bir olayın nedenine ilişkin yapılan çıkarsamaları kapsamaktadır. Ancak yüklemeler sadece nedensellik boyutunda gerçekleştirilmemektedir. Sorumluluk yüklemeleri diğer bir yükleme boyutunu oluşturur. Mevcut çalışmada içsel ve dışsal şeklinde nedensel yüklemelerin yönüne ilişkin toplanacak bilgilerin yanında partner davranışlarına yönelik olarak yapılan sorumluluk yüklemeleri de (niyet, güdü, suçlama/takdir etme) incelenecektir. Bundan dolayı sıradaki bölümde sorumluluk yüklemelerinden ve sorumluluk yüklemeleriyle ilgili yapılan çalışmalardan bahsedilecektir.

I.2. Sorumluluk Yüklemeleri: Suçlama, Niyet ve Güdü

Yüklemeler, genel anlamıyla bir davranışı gözleyen kişinin, yani karar vericinin olayları açıklama süreçlerine işaret eder (Fincham ve Jaspars, 1980). Bununla birlikte buraya kadar anlatılan yükleme örüntüleri, genellikle yapılan bir eylemin nedeninin gözlemci tarafından açıklanması konusuna değinen nedensellik yüklemeleriyle ilgilidir. Ancak, bireyler, çevrelerinde gerçekleşen olayların ya da davranışların nedenleri kadar o davranıştan ya da olaydan kimin, neden sorumlu tutulacağına ilişkin açıklamalara da ihtiyaç duymaktadırlar. Nitekim, artan yükleme çalışmaları, yükleme kuramlarıyla ilgili nedenselliği temel alan açıklamaların yetersiz olduğunu, farklı yükleme örüntülerine de ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur (Fincham ve Jaspars, 1980).

Fincham ve Jaspars (1980), sorumluluk yüklemelerinin gerekliliği konusunu birkaç örnekle açıklamaya çalışmıştır. Onlara göre, örneğin, X kişinin arabasıyla işine giderken bir elektrik direğine çarparak ölmesi ne Jones ve Davis'in (1965) ne de Kelley'in (1973) yükleme kuramlarıyla tam anlamıyla açıklanamaz. Jones ve Davis (1965)'in uygun çıkarsamalar kuramına göre düşünüldüğünde yapılan davranış niyetli olarak görülür ve bu, davranışın bir amaçla ve ya niyetli olarak yapıldığı anlamına gelir. Fakat sunulan örneğin içeriği dikkate alındığında bu kuramın tam anlamıyla uygun ya da eksiksiz açıklamalar sunduğu söylenemez. Dolayısıyla burada farklı bir yükleme örüntüsünün gerekliliğinden söz edilebilir. Ayrıca Fincham ve Jaspars'a (1980) göre bu davranış Kelley'in (1973) varyans analizi modeliyle de tamamıyla açıklanamaz; çünkü Kelley'in kuramı kişi, durum ya da koşullardaki bir faktöre yönelik yükleme yapma ya da nedensellik şemalarındaki gibi olayın nedenine ilişkin birden fazla faktörün etkili olabileceğine dair açıklamalar yapma imkanı sunsa da gerçekleştirilen davranışın sorumluluğuna ilişkin herhangi bir bilgi verme konusunda yetersiz kalır. Sorumluluk yüklemelerinin gerekliliği Fincham ve Jaspars'ın (1980) sunduğu başka bir örnekte daha iyi anlaşılabilir: "*Mrs. Jona'nın yeni evlat edindiği kızı Mary, eviyle okulu arasındaki yol üzerindeki bir dükkanın penceresine taş atıyor*". Fincham ve Jaspars (1980) bu olayı yorumlarken, olayı gerçekleştiren Mary olmasına ve Jona'nın bu olayda hiç bir etkisi olmamasına rağmen, Jona'nın, kızı Mary'le olan ilişkisinden dolayı kırılmış olan camla ilgili bir sorumluluğa sahip olduğunu dile getirirler ve kişinin bir olaydan sorumlu tutulmasının bize her zaman için o kişinin gerçekten davranışı yaptığı sonucunu sunmadığını ileri sürerler. Aynı şekilde bir kişinin bir davranışı gerçekleştirmiş olması aynı zamanda gerçekleştirdiği davranıştan sorumlu tutulacağı anlamına da

gelmez. Dolayısıyla bu örnekten de anlaşılabileceği gibi nedensel yüklemeler her zaman olayların açıklanmasında yeterli düzeyde bilgi sunmayabilir.

İşte bu anlamda, nedensellik yüklemelerinin yanı sıra sorumluluk yüklemeleri de araştırılmaya ve geliştirilmeye başlanmıştır (Örn: Hamilton, 1978; Walster, 1966; Fincham ve Jaspars, 1980). Ancak yine de nedensellik yüklemeleri ile sorumluluk yüklemelerinin birbirleriyle bağlantılı oldukları ve birbirlerini gerektirdikleri vurgulanmıştır. Özellikle de yakın ilişkiler kapsamında yapılan yükleme çalışmalarında sorumluluk yüklemeleri, nedensellik yüklemeleriyle birlikte sıklıkla ele alınan yükleme boyutunu oluşturmuştur (örn, Fincham ve Bradbury, 1987; Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Fincham, Beach, Baucom, 1987).

I.2.1. Heider Modeli

Sorumluluk yüklemelerinin temelleri de yine Heider (1958) tarafından ortaya atılmıştır. Heider, kişinin niyetinin, motivasyonunun veya çabalarının sorumluluk yüklemelerinde önemli birer etken olduğunu; bununla birlikte yeteneğin ise sorumlulukla ilgili çıkarımlar üzerinde diğer faktörler kadar etkili olmadığını ileri sürmüştür. Örneğin bir kişi bozulan bir televizyonu tamir etmek istiyor fakat yapamıyorsa genellikle bu davranıştan katı bir biçimde sorumlu tutulmaz. Ayrıca kişinin niyetinin tamir etmeyi istemek olduğu da belirgindir. Dolayısıyla niyet, motivasyon ya da çaba, sorumluluk yüklemelerindeki en önemli faktörlerdir. Heider'a göre, niyetin merkezi bir konumda yer aldığı nedensellik, kişisel nedensellik (*personel causality*); niyet, güdü gibi kişiden kaynaklı faktörlerden

ziyade çevresel faktörlerin rol oynadığı nedensellik ise kişisel olmayan nedenselliktir (*impersonal causality*). Dolayısıyla gerçekleştirilen bir davranış her zaman tamamıyla kişiye yüklenmeyebilir; bazen de bu davranışın oluşmasında etkili olan başka faktörlerin olduğu da kabul edilir (şans, görev zorluğu gibi çevresel faktörler). İşte bundan dolayı yapılan sorumluluk yüklemeleri kişisel ve çevresel faktörlerin etkisine bağlı olarak değişim gösterebilir. Genel olarak, ortaya çıkan davranışta dış etmenlerin payı ne kadar azsa veya davranışın gerçekleştirilmesine yönelik kişinin niyeti ne kadar fazlaysa, kişi o davranıştan sorumlu tutulma olasılığı artar (Heider, 1958).

Görüldüğü gibi farklı farklı etmenler çerçevesinde farklı sorumluluk yüklemeleri yapılabilir. Heider da sorumluluk yüklemelerine ilişkin kendi görüşleri temelinde farklı düzeylerden oluşan bir model oluşturmuştur. Heider modeli olarak anılan modelde sorumluluk yüklemelerinin ne olduğuna dair tanımlar yapılmasa da, 5 farklı düzeyde sorumluluk yüklemelerine ilişkin açıklamalar sunulmuştur (Heider, 1958 sf:113-114):

1. düzeyde kişi kendisiyle bağlantılı olan ya da kendisine ait olduğu düşünülen her bir davranıştan sorumlu tutulur. Örneğin bu aşamada bir kişi ülkesinin yapmış olduğu bir takım olumsuzluklar için suçlanabilir.
2. düzeyde kişisel nedenselliğe, yani kişinin niyetine bakılmaksızın, kişi, yapmış olduğu bir davranışın gerçekçi çıktılarına bakılarak bu davranıştan sorumlu tutulur.
3. düzeyde kişinin doğrudan ya da dolaylı olarak davranıştan sorumlu tutulması söz konusudur. Burada öngörülebilirlik faktörü etkilidir. Eğer

kişi yapacağı davranıştan kaynaklanabilecek herhangi bir etkiyi öngörebilirse amacı ya da niyeti ne olursa olsun o davranıştan sorumlu tutulur. Örneğın bir kişinin yapmış olduğu davranış sonucunda başka bir kişi zarar görebilir. Ancak davranışı yapan kişinin amacı başkasına zarar vermek olmayabilir. Yine de öngörülebilir olası zarardan dolayı kişi bu davranışından sorumlu tutulur.

4. düzeyde ise niyetlilik söz konusudur ve tamamen kişisel nedensellikten söz edilir. Buna göre kişinin niyetlendiğı şeye ilişkin kendi içinde bir kaynak (içsel bir şey) olduğu düşünölür.
5. düzeyde kişinin davranışı yapma güdüsü tamamen kendiyle ilgili değılse ve çevrenin de rolü olduğu düşünölürse burada sorumluluk dağılımı yapılır. İnsanlar bu evrede kişinin yapmış olduğu bir davranış hakkında” böyle davranması onun suı değıl, başkası tarafından tahrik edilmiş ya da kışkırtılmış” şeklinde yorumlar yapabilir.

Heider’ın ortaya koyduğu bu beş düzeyin gelişimsel bir sıraya mı sahip olduğu, farklı durumlara ilişkin ortaya konulan farklı yükleme örüntülerini mi gösterdiği , yoksa her ikisini de mi kapsadığı halen tartışılmaktadır (Fincham ve Jaspars, 1980; Hamilton, 1978, Walster, 1966). Bununla birlikte sorumluluk yüklemelerinin 1. düzeyden 4. düzeye doğıru giderek attığı ve 5. düzeyde tekrar azaldığı bilinmektedir (Fincham ve Jaspars, 1980). Dolayısıyla, düzeylerden de anlaşılabilceğı gibi, niyetin payı arttıkça kişinin davranıştan sorumlu tutulma olasılığının arttığı da görölmektedir.

Sorumluluk yüklemeleri Heider'dan (1958) sonra da incelenmiş ve özellikle evlilik ilişkileri ve yüklemeler kapsamında çalışmalar yapan Bradbury ve Fincham (1992) tarafından niyet (ne kadar amaçlı, niyetli olduğu), güdü (ne kadar bencilce olduğu) ve suçlama (suçlanmayı ne kadar hak ettiği) adı altında 3 farklı boyuta ayrılmıştır. Bu araştırmacılar aynı zamanda nedensellik yüklemelerini de odak, istikrar ve genellik olarak 3 boyuta ayıran araştırmacılarıdır. Görüldüğü gibi Bradbury ve Fincham'ın öne sürdüğü sorumluluk yüklemeleri boyutlarında, Heider'in da ileri sürdüğü gibi yapılan davranışın ardındaki niyet oldukça önemlidir. Bununla paralel olarak kişiye davranışı yaptıran güdü, kişinin bu davranışı kasıtlı ya da amaçlı bir şekilde yapıp yapmadığı ve kişinin yapmış olduğu davranışlar sonucunda suçlanıp suçlanmaması da sorumluluğun boyutları arasında gösterilmiştir. Aslında suçlama, önceleri sorumluluk yüklemelerinden ayrı bir kavram olarak ele alınmış fakat sonradan sorumluluk yüklemelerinin bir alt boyutu olarak değerlendirilmiştir. Suçlama ve sorumluluk, özellikle Shaver (1985) tarafından daha kapsamlı bir yapı içinde ele alınmış ve insanların suçlama yaparken ne gibi mekanizmaları kullandıklarını ortaya konulmuştur. Kişi ile olay arasında kurulan nedensel bağ, niyetin ne olduğu, baskı ya da zorlamanın olup olmaması, yapılan davranışın sonucundan zevk alıp almama gibi bazı boyutlar bir arada değerlendirildiğinde davranışı yapan aktörün davranıştan sorumlu tutulup tutulamayacağı ya da bu davranıştan dolayı suçlanıp suçlanmayacağı konusunda karar vermede önemli olduğu belirtilmiştir (Shaver,1985).

Bir olayın ya da davranışın nedenine ilişkin açıklamalar getirmenin yanı sıra bu olay ya da davranışlar için bir kimseyi sorumlu tutmak veya onu suçlamak, yakın ilişkiler kapsamında özellikle de evlilik ilişkileri bağlamında da ele alınmıştır (örn.,

Fincham, Beach ve Nelson, 1987) . Bununla birlikte genellikle olumsuz davranışlara yönelik yapılan suçlamalar bize önemli açıklamalar sunsa da gerçekleştirilen olumlu davranışlara yönelik takdir etmenin de önemli bilgiler sağlayabileceğini varsaymak mümkündür. Örneğin, partner davranışlarının açıklanmasına yönelik yapılan yükleme örüntüleri incelenirken partnerlerin olumsuz davranışları için ne kadar suçlandıklarının yanında yapmış oldukları olumlu davranışlar için ne kadar takdir edildikleri de ilişkilerin niteliği hakkında önemli bilgiler verebilir. Nitekim, Fincham, Beach ve Nelson (1987) da sorunlu çiftlerin partnerlerinin olumlu davranışlarını daha az takdir etmeye değer gördüklerini de ortaya koymuştur.

Mevcut araştırmada da, yakın ilişkiler kapsamındaki partner davranışlarına yönelik gerçekleştirilen nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri ele alınmıştır. Bu anlamda değerlendirmeyi yapacak olan partnerin ilişkisiyle ilgili özelliklerinin değerlendirmeyi nasıl etkilediğine odaklanılmıştır. Dolayısıyla sıradaki bölümlerde partnerlerle ya da ilişkiyle ilgili bazı özelliklerin (doyum, güven, çatışma eğilimi) yüklemelerle nasıl ilişkili gösterdikleri ve yüklemelerin yakın ilişkiler kapsamında nasıl ele alındığı aktarılacaktır.

I.3. Yakın ilişkilerin Yüklemelerle Bağlantısı

Yüklemelerin sosyal psikoloji alanında önemli bir yer edinmesi, bir çok farklı alanda çalışılmasını da beraberinde getirmiştir. Yüklemelerin sıklıkla ele alındığı alanlardan birisi de bu araştırmada da üzerinde durulan yakın ilişkilerdir. Bununla birlikte, yakın ilişkiler kapsamında ele alınan yükleme çalışmaları çoğunlukla evlilik ilişkileriyle gerçekleştirilmiştir.

Evlilikle ilgili yapılan çalışmalarda genellikle sorunlu ve sorunlu olmayan evliliklerde eşlerin yapmış oldukları davranışlara ya da genel olarak evliliğe yönelik yapılan yüklemelerin ne şekilde gerçekleştirildiğine odaklanılmıştır (Bradbury ve Fincham, 1990). Yapılan çalışmaların bazılarında sadece nedensellik yüklemelerine (örn., Jacobson ve ark., 1985; Fincham ve O’Leary, 1983; Baucom, Sayers, ve Duhe, 1989, Kyle ve Falbo, 1985; Lavin, 1987; Fichten, 1984), bazılarında sadece sorumluluk yüklemelerine (örn., Fincham ve Beach, 1988; Sillars, 1985) bazılarında ise hem nedensellik hem de sorumluluk yüklemelerine (örn., Fincham, Beach ve Baucom, 1987; Fincham Beach, Nelson, 1987) birlikte değinilmiştir. Nedensellik yüklemelerinde genellikle farklı özelliklere sahip evlilikler temelinde partnerin sergilediği davranışın nedeninin diğer eş tarafından nerede arandığı (odak), davranışın nedeninin evliliğin başka alanlarına da genellenebilir olarak algılanıp algılanmadığı (genellik) ve bu davranışın nedeninin sabit ya da kalıcı olarak mı görüldüğü yoksa zamanla değişen, geçici bir neden olarak mı algılandığı (istikrar) incelenmiştir. Sorumluluk yüklemelerinde ise partnerin yapmış olduğu davranışların ne kadar kasıtlı ya da niyetli olarak görüldüğü (niyet), yapılan davranışın ne kadar bencilce bir davranış olarak düşünüldüğü (güdü) ve partnerin yapmış olduğu davranışlar için ne kadar suçlandığı veya takdir edildiği (suçlama/ takdir etme) araştırılmıştır.

Bununla birlikte eşin yapmış olduğu davranışlar değerlendirilirken çoğunlukla hipotetik, gerçek ya da hem hipotetik hem gerçek çatışma durumları oluşturulmuştur (örn., Jacobson ve ark., 1985, Madden, Janoff-Bulman, 1981). Aynı zamanda sadece çatışma durumlarında nasıl davranıldığına bakılmamış, çatışma

koşulu yaratılmadan sunulan farklı hipotetik ya da gerçek davranışlara yönelik yüklemeler de araştırılmıştır (örn., Fincham ve Beach, 1988, Kyle ve Falbo, 1985).

Yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde, sorunlu çiftlerle sorunlu olmayan çiftler arasında yükleme örüntüleri bakımından önemli farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Örneğin, sorumluluk yüklemeleri temelinde baktığımızda Fincham, Beach ve Nelson (1987), sorunlu çiftlerin, sorunlu olmayanlara oranla eşlerinin sergilemiş olduğu olumlu davranışları daha bencilce, daha az takdir etmeye layık olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, partnerin sergilediği olumsuz davranışlar da daha çok suçlanmaya layık, ve yine daha bencilce gerçekleştirilen davranışlar olarak değerlendirilmiştir. Benzer şekilde, Fincham ve Bradbury (1987) ve Fincham, Beach ve Baucom (1987) da, sorunlu çiftlerin, partnerin olumsuz davranışlarını daha bencilce, daha suçlanmaya layık ve daha kasıtlı olarak değerlendirdiğini ortaya koymuşlardır.

Sorunlu ve sorunlu olmayan çiftler arasında, partner davranışlarının değerlendirilmesi söz konusu olduğunda, nedensellik yüklemeleri açısından da farklılıklar bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda sorunlu olan çiftler, eşlerinin olumlu davranışlarını sorunlu olmayanlara göre daha çok duruma özgü olarak görmüşler, daha çok dışsal yüklemeler yapmışlardır. Bununla birlikte olumsuz davranışların nedenleri de daha içsel faktörlere yüklenmiş ve daha genel olarak görülmüştür (örn, Camper ve ark., 1988; Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Holtzworth- Munroe ve Jacobson, 1985; Jacobson ve ark, 1985). Görüldüğü gibi evlilik ilişkilerinde, sorunlu olan çiftler, partnerlerinin yaptığı olumlu davranışların nedenlerini genel olarak partnerlerin kendisiyle ilgili faktörlerde değil, dışsal faktörlerde aramakta, bir bakıma

olumlu davranışı dış faktörlerden kaynaklı yaptığını; kendisinin iyi niyeti, sevgisi gibi içsel özellikleriyle gerçekleştirmediğini düşünmektedirler. Aynı şekilde sorunlu çiftler, partnerlerinin yapmış olduğu olumlu davranışları daha duruma özgü olarak, anlık, yani, ancak belli koşullar altında gerçekleştirdiklerini düşünürken, sorunlu olmayan çiftlerde bu yükleme örüntülerinin tersi gözlenmektedir.

Yakın ilişkilerde yapılan bu yükleme çalışmalarında bahsedilen sorunlu ya da sorunlu olmayan çift kavramları genellikle doyumu düşük ya da yüksek olan ilişkiler olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla ilişkiden elde edilen doyumun partnerin yaptığı davranışları değerlendirmede de etkisi büyüktür. Bu araştırmada da partner davranışlarının nasıl değerlendirildiği incelenirken göz önünde bulundurulacak değişkenlerden birisi de ilişki doyumdur. Sıradaki bölümde ilişki doyumu kavramından bahsedilecek ve ilişki doyumu ile yüklemelerin birlikte nasıl ele alındığı ve bulguların ne yönde olduğu aktarılmaya çalışılacaktır.

I.3.1. İlişki Doyumunun Yüklemelerle Bağlantısı

İlişki doyumu genel anlamıyla kişinin eşine ve ilişkisine karşı olan duygularının olumluluk derecesi olarak tanımlanabilir (Rusbult & Buunk, 1993). Bununla birlikte ilişkilerde doyum, sosyal mübadele kuramı çerçevesinde ele alındığında, ilişkiyle ilgili beklentiler doğrultusunda şekillenmektedir. İlişkiye verilen değer, emek, ilişkiden elde edilen kazanç ve kayıp gibi faktörlerin dengesi bu konuda önemli bir yer tutmaktadır. Kişiler, ilişkilerinde ödülü en üst düzeyde bedeli ise en alt düzeyde tutmak isterler. Dolayısıyla insanlar, ilişkiden elde ettikleri kazanç ve kayıpların dengesine göre değerlendirmeler yaparlar. Eğer ilişkiden elde ettikleri kazanç veya ödüller, kayıplara ve ödediği bedellere ağır basıyorsa elde edilen

sonucun olumlu; ancak eğer bedeller ödüllere ağır basıyorsa bu kez elde edilen sonucun olumsuz olduğu değerlendirilmesini yaparlar. Bu durum da ilişkiden elde edilen doyumu şekillendirir. Eğer ilişkiden beklenen çıktılar (kazanç) kişinin beklenti sınırının altında kalırsa insanlar genellikle ilişkilerinden doyum alamamakta; bununla birlikte beklentiler karşılanırsa ilişkiden doyum sağlayabilmektedirler (Sabatelli, 1984; 1988).

İlişki doyumunun evlilik ilişkileri dışında ele alındığı farklı yakın ilişkiler çalışmaları olsa da (örn., Humphreys, Wood, Parker; 2009; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar ve Rooke, 2010; Papp, Danielewicz, Cayemberg; 2012; Van Yperen, Buunk, 1990) ilişki doyumu çalışmalarının daha çok evlilik ilişkilerini kapsadığı görülmektedir. Özellikle, evli çiftlerin ilişkilerinden aldıkları doyum ile yapmış oldukları yüklemeler arasındaki ilişkiler bu alanda sıklıkla incelenen konulardan birisidir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda, ilişki doyumu yüksek olan (uyumlu, sorunsuz) ve olmayan (uyumsuz, sorunlu) evli çiftlerde nedensellik ve sorumluluk yüklemelerinin nasıl şekillendiği (örn., Fincham, 1985; Jacobson ve ark., 1985; Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Fincham ve O’Leary 1983; Camper ve ark, 1988) ya da yapılan yüklemelerin daha sonraki ilişki doyumunu nasıl yordadığı incelenmiştir (Fincham ve Bradbury, 1987).

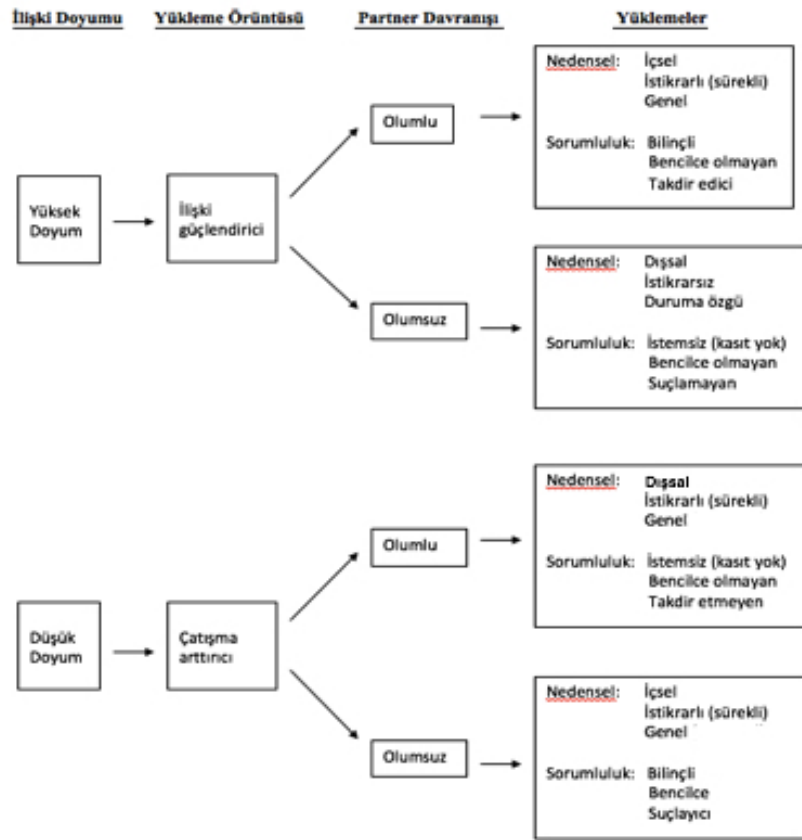
Jacobson ve arkadaşları (1985) yaptıkları çalışmada, sorunlu çiftlerin sorunlu olmayan çiftlere oranla olumsuz partner davranışlarına yönelik daha içsel; olumlu partner davranışlarına yönelik ise daha dışsal yüklemeler yaptıklarını; bununla birlikte sorunlu olmayan çiftlerde tam tersi bir örüntünün görüldüğünü ortaya

koymuşlardır. Nedensellik yüklemelerin araştırıldığı bir başka çalışmada (Fincham ve O'Leary, 1983), sorunlu çiftlerin olumsuz partner davranışlarını daha genel (evrensel) olarak gördüklerini bulunurken; sorunlu olmayan çiftlerin ise olumlu davranışları daha evrensel olarak buldukları ortaya konulmuştur. Görüldüğü üzere sorunlu olmayan ya da doyumu yüksek olan çiftler, olumlu partner davranışlarını partnerin kendi özelliklerine yklerlerken, olumsuz partner davranışlarının çevresel başka bir faktörden kaynaklı olabileceğini düşünmektedirler. Ancak doyumu düşük olan ya da sorunlu çiftlerde bu durum tam tersi bir örüntüde gerçekleşmektedir. Eş tarafından gerçekleştirilen olumsuz davranışların nedenleri, o eşin kişilik özellikleri, niyeti gibi kendisiyle ilgili özelliklerde aranmaktayken olumlu davranışların nedeni kişinin kendisinde aranmamaktadır. Dolayısıyla, doyumsuz çiftlerin olumsuz davranışları içsel faktörlerle yapılan davranışlar olarak görmesi ilişki niteliğini zedeleyici etkilere sahip olmaktadır.

Sorunlu ve sorunlu olmayan çiftlerin, partnerlerini, yaşadıkları evlilik problemlerden dolayı ne kadar sorumlu tuttukları araştıran Fincham (1985), sorunlu çiftlerin sorunlu olmayan çiftlere oranla, yaşanan zorlukların kendi eşlerinden ve ilişkilerinden kaynaklandığını düşündüklerini; aynı zamanda bu zorlukları, partnerlerinin kendilerine karşı sergiledikleri olumsuz tutumların bir yansıması olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde hem nedensellik hem de sorumluluk yüklemelerinin incelendiği bir çalışmada Fincham, Beach ve Nelson (1987), sorunlu çiftlerin sorunsuz çiftlere oranla, olumsuz partner davranışlarını daha niyetli (kasıtlı), daha bencilce ve daha suçlanmaya layık olarak gördüklerini; bununla

birlikte olumlu partner davranışlarında ise tam tersi bir örüntünün gözlemlendiğini ortaya koymuştur.

Görüldüğü üzere evlilik doyumu ilişkilerdeki yüklemelerin şekillenmesinde etkili olduğu, doyumun yüksek olduğu ilişkilerde yapılan yüklemelerin evliliği iyileştirici ve geliştirici bir örüntüye sahip olduğu; doyumsuz çiftlerde yapılan yüklemelerin ise çatışmaları arttırıcı ve ilişki niteliğine zarar verici bir örüntüye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Çoğu araştırmada görülen bu ortak doyum-yükleme örüntüsü Şekil I.4'te gösterilmektedir.

Şekil I.4. Evlilik ilişkilerindeki yükleme örüntüleri(Kaynak: Fincham, 2001, sf: 7).

Evlilikte yapılan yüklemeler sadece ilişki doyumuyla birlikte ele alınmamıştır. Sorunlu ve sorunlu olmayan çiftlerde gerçekleştirilen yükleme çalışmalarında da görüldüğü gibi ilişki doyumu yüksek olan ve yükleme örüntüsünde önemli bir yere sahip olduğu düşünülen bir başka değişken de ilişkilerde yaşanan çatışmalardır. Nitekim doyumsuz ilişkilerde yapılan yüklemelerin de ilişkideki çatışmaları arttırıcı etkilere sahip olduğu da belirtilmiştir. Dolayısıyla yüklemeler ile ilişkide yaşanan çatışmalar arasında karşılıklı bir bağın olması da muhtemeldir.

Aynı zamanda duygusal romantik ilişkilerde partnerlerin sergilemiş olduğu davranışlara yönelik diğer partnerin nasıl değerlendirmeler yaptığını ve bu değerlendirmelerin partnerin sahip olduğu ilişkisel özelliklere göre nasıl değiştiğini inceleyen mevcut çalışmada değerlendirmeleri etkileyebileceği düşünülen özelliklerden biris de ilişkideki partnerlerin çatışmalara ne kadar eğilimli olduklarıdır. Dolayısıyla, sıradaki bölümde ilişkilerdeki çatışmalar ve çatışma eğilimi konusu hakkında bilgi verilecek ve yüklemelerle olan ilişkisi aktarılacaktır.

I.3.2. İlişki Çatışmaları ve Çatışma Eğiliminin Yüklemelerle Bağlantısı

Çatışma, farklı türlerde ve farklı boyutlarda yaşanabilir olan anlaşmazlıklara karşılık gelmektedir. Deutsch, Coleman ve Marcus (2011) çatışmaların üç türlü gerçekleşebileceğini dile getirmişlerdir. Bunlar kişilerarası, gruplararası ve ülkelerarası çatışmalardır. Mevcut araştırmada bu farklı çatışma alanlarından, kişilerarası çatışmalara odaklanıldığı için çatışma ile ilgili literatür yakın ilişkiler kapsamında aktarılmaya çalışılacaktır.

Kişilerarası ilişkiler kapsamında çatışmanın daha çok uyuşmazlık, anlaşmazlık veya farklılıklar yaşandığı durumlarda ortaya çıkabildiği belirtilmiştir (Cahn, 1992). Bu, araştırma kapsamında ele alınan ve kişiler arası ilişki türü olan romantik ilişkiler için de geçerlidir. Bununla birlikte romantik ilişkiler yaşanan çatışmalarla ilgili yapılan araştırmaların daha çok evlilik- aile ilişkilerini kapsadığı görülmektedir (örn, Fincham ve Beach, 1999; Özen, 2006; Şirvanlı-Özen, 1998; Hatipoğlu, 1993). Doherty (1981) ailede yaşanan çatışmanın, aile üyelerinden birinin diğeri ile farklı amaçlara sahip olduğunu düşünmesiyle geliştiğini; aynı zamanda yaşanan bu türden anlaşmazlıkların çözülmesi konusunda da üzücü etkileşimlerin kurulduğunu dile getirir.

Doherty (1981) aile çatışmalarıyla ilgili bilişsel model önermiş ve bu modelin içine, mevcut çalışmanın da konusu olan yüklemeleri yerleştirmiştir. Doherty'e (1981) göre çatışma bağlamında yüklemeler, çatışmanın kaynağının ne olduğuna dair yapılan çıkarımlar olarak düşünülebilir. Doherty'nin ortaya koyduğu bilişsel modelde yer alan iki temel bilişsel süreç, nedensel yüklemeler ve çözüme ilişkin beklentilerdir. Buna göre, Doherty (1981) süregelen bir çatışma durumunda aile üyelerinin kendilerine iki tür soru sorduklarını belirtmiştir. Bunlardan birisi çatışmanın nedeniyle ilgiliyken diğeri çatışmanın çözümüne yöneliktir. "İlişkideki bu soruna neden olan şey ne ya da kişi kim?" ve " bu sorunu çözebilir miyiz?" şeklindeki iki soruyla da karakterize edilen bu bilişsel model, yaşanan çatışmaların yüklemelerle karşılıklı etkileşim içinde olabileceğini ortaya koymuştur.

Doherty'ye (1981) göre bireyler, çatışmaya kimin ya da neyin neden olduğuna ilişkin çıkarımlarını altı farklı kaynağa yükleyebilirler. Bunlar kişinin kendisi, ailenin diğer üyeleri, ilişkinin kendisi, dışsal faktörler, dinsel nedenler ve şans-kader gibi faktörlerdir. Bununla birlikte Doherty (1981) çatışma ve yükleme ilişkisi içerisinde, çatışma nedenine yönelik yukarıda bahsedilen kaynaklar dışında farklı boyutlar da eklemiştir. Bunlar daha önceden bahsedilen sorumluluk ve nedensellik yüklemelerinin farklı boyutlarına karşılık gelmektedir ve çatışmaya yönelik önemli doğurgularının olduğu düşünülmüştür. Bu boyutlardan birincisi özellikle sorumluluk yüklemelerinde oldukça önemli olduğu vurgulanan niyettir. Niyet, çatışmaya sebep olan davranışın hangi amaçla yapıldığına yönelik inançları içermektedir. Sergilenen davranıştaki niyet, yapıcı ya da olumlu olabileceği gibi yıkıcı ve olumsuz da olabilir. Dolayısıyla niyet çatışmanın değerlendirilmesi konusunda büyük önem taşır. İkincisi çatışmaya neden olan kaynağın sabit ve değişmez olup olmamasıyla ilgili yani sürekliliğiyle ilgili bir durumdur. Bu boyutun nedensellik yüklemelerinde daha önce bahsedilen istikrar boyutuna karşılık geldiği söylenebilir. Doherty'nin (1981) çatışmalarda etkili olduğunu düşündüğü diğer iki boyut ise gönüllülük ve özgüllüktür. Gönüllülük, bir davranışın ne kadar istekli gerçekleştirildiğine karşılık gelmektedir. Bu boyutun da sorumluluk yüklemeleri kapsamındaki güdü kavramıyla bağlantısı kurulabilir. Özgüllük ise nedensellik yüklemelerindeki genellik boyutuna benzemektedir ve nedenin evrensel ya da spesifik olup olmadığına ilişkin değerlendirmeleri kapsamaktadır.

Doherty'nin (1981) ele aldığı boyutlar düşünüldüğünde ilişkilerde yaşanan çatışmanın hem sorumluluk hem de nedensellik yüklemeleriyle bağlantılarının

olduğu görülmektedir. Bununla birlikte o dönemde sorumluluk ve nedensellik yüklemeleri konusundaki ayırım net bir şekilde yapılmadığından Fincham ve Bradbury (1987), daha sonradan Doherty'nin nedensellik yüklemelerini temel alarak oluşturduğu çatışma modelini sorumluluk yüklemelerini de dahil ederek geliştirmeye çalışmışlardır.

İlişkilerde deneyimlenen çatışmanın ilişkiden elde edilen doyumla bağlantılı olduğu ve bu durumun da yüklemeler üzerinde etkili olduğu ortaya konulan diğer bulgulardandır (Madden ve Janoff-Bulman, 1981). Madden ve Janoff-Bulman (1981) yaptıkları çalışmada evli kadınların çatışmalara yönelik yaptığı yüklemeleri, çatışma üzerinde sahip oldukları kontrol ve evlilik doyumları çerçevesinde incelemiştir. Yapılan çalışmada evli kadınlardan öncelikle demografik bilgi formu ve evlilik doyumu ölçeğini doldurmaları istenmiş, sonrasında her ilişkide görülebilecek iki tür çatışma hikayesi verilmiştir. Bu hikayelerden birisi kıskançlıkla ilgili diğeri ise aile içi harcamalar ve ekonomik durumla ilgilidir. Bu senaryolar sunulduktan sonra katılımcılardan çatışmalarla ilgili soruları yanıtlamaları istenmiştir. Bununla birlikte katılımcılardan istenen diğer bir görev de çatışma için suçlanması gerektiği düşünülebilecek 4 farklı kaynağa (kendisi, kocası, başka bir kişi ya da başka insanlar ve çevre) %100 lük bir bütünü paylaşmasıdır.

Bulgularda evlilik çatışması için kadınların genellikle erkekleri suçladığı (%43), daha sonrasında suçu kendilerinde aradıkları (%30) görülmüştür. Çalışmanın önemli sonuçlarından birisi de doyumla çatışma arasındaki ilişkidir. Sonuçlara göre yüksek doyum bildiren kişilerin çatışma için suçladıkları kaynak düşük doyumu

olanlara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Çatışmalar konusunda kendilerini suçlu gören kadınların anlamlı şekilde daha yüksek doyuma sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, kişinin kendisinden kaynaklanan sorunları daha kolay çözebileceği ve çözümün kendi elinde olmasından dolayı (kontrol) doyumun yüksek olabileceği yorumuyla açıklanmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla, bu çalışmanın sonuçlarından hareketle kişilerin yaptıkları yüklemelerin doyum ve dolaylı olarak çatışmayla ilgili olabileceği görülebilir. O halde ilişkideki çatışma miktarı, çatışmanın hangi kaynaklı gerçekleştiği ve doyumla olan ilişkisi bakımından yüklemeler için önemli bir belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, Madden-Janoff-Bulman'nın (1981) çalışmasındaki bulgulardan biri olan kadınların ilişkideki çatışmalar konusunda genellikle kendilerinden çok erkekleri suçlamaları yükleme yanlılıklarına işaret edebilir. Bundan dolayı mevcut araştırmada hipotetik olarak sunulan kişilerin (A ve B) cinsiyetlerine ilişkin tahminler de alınmış ve olası yanlılıkların görülmesi hedeflenmiştir.

Çatışmaların yüklemelerle birlikte ele alındığı çalışmalar kapsamına yükleme ve doyum ilişkilerinde bahsedilen çalışmalar da dahil edilebilir. Çünkü bu çalışmalarda incelenen kişiler sorunlu ve sorunlu olmayan evli çiftlerden oluşmaktadır ve evli çiftlerin sorunlu olup olmadıkları evlilik uyumu ölçeğinden elde ettikleri puanlarla ya da ilişkisinde yaşadıkları problemlerle ilişkilendirilmektedir (örn. Jacobson ve ark., 1985) . Evlilik uyumu ölçeklerinin bazılarında kişinin belli konularda eşiyle aynı fikirde olma ve olmama dereceleri belirtilmektedir (örn., Spanier, 1976). Dolayısıyla bu kapsamda yapılan çalışmalarda kullanılan sorunlu ve sorunlu olmayan çiftler, uyumsuz ve çatışmaya açık olan ve ya da uyumlu ve daha az

çatışabilecek çiftler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca doyum ve çatışma arasındaki ilişkiyi kuran çalışma bulguları da bu durumu destekler nitelikte kanıtlar sağlamaktadır (örn., Madden ve Janoff-Bulman, 1981). Sorunlu ve sorunlu olmayan çiftlerle yapılan çalışmaların bulguları hatırlandığında, sorunlu çiftlerin sorunsuz çiftlere oranla, partnerin olumsuz davranışlarını daha içsel olumlu davranışlarını ise daha dışsal kaynaklara yükledikleri, benzer şekilde olumsuz davranışları için partnerini çok daha fazla suçladıkları ve yapılan bu davranışları daha genel ve evrensel gördükleri bilinmektedir. Dolayısıyla bu türden yükleme örüntülerini çatışması yüksek olan çiftlerle bağdaştırmak olasıdır.

İlişkide yaşanan çatışma miktarı ve kişilerin bu durumlarda ne gibi davranışlar sergilediklerinin yanında, bireylerin çatışmaya olan eğilimleri de ilişkideki çatışmaların şekillenmesinde etkili olabilecek önemli bir kişilik özelliği olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar ilişkideki çatışma miktarı ilişkinin niteliği üzerinde etkili olsa da, kişinin çatışmaya olan yatkınlık derecesi de bu niteliğin bozulmasında ya da iyileşmesinde etkili olabilir. Örneğin, yakın ilişki içerisinde olan kişilerin birbirleriyle kurdukları iletişimlerde yaşadıkları uyuşmazlık ya da anlaşmazlıklar bir tarafın çatışma çıkarmaya olan yatkınlığı nedeniyle olması gerekenden daha çabuk gelişebilir ve bu durum da ilişkideki çatışma miktarını dolaylı olarak etkileyebilir. Kişinin belirli bir ilişkide yaşanabilecek çatışmalara yönelik eğilimleri farklı kaynaklardan beslenerek de oluşmuş olabilir. Örneğin ilişkiden aldığı doyumun düşük olması, karşı tarafın davranışlarından rahatsız olması ya da ilişkide yaşanan başka problemler de kişileri çatışmalara duyarlı ve eğilimli bireyler haline getirebilir. Ne yazık ki çatışmayla ilgili geniş bir literatür olsa da

kişilerin çatışma eğilimi konusundaki literatür oldukça kısıtlıdır. Özellikle bireylerin çatışmalara ne kadar eğilimli oldukları ve çatışma eğilimi yüksek olan ve olmayan kişilerin belirli değişkenler açısından nasıl farklılaştıklarını araştıran çalışmalar çok azdır (örn, Polat, 2006; Karahan, 2007). Bununla birlikte literatür araştırması sonucunda Dökmen'in (1986) iletişim çatışmalarını temel alarak oluşturduğu Çatışma Eğilimi Ölçeği'ni geliştirdiği görülmektedir. Polat (2006) bu ölçeği kullanarak evli çiftlerle yaptığı çalışmada kadın ve erkeklerin çatışma eğilimi açısından birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmadığı aynı zamanda aldatma eğilimi açısından da çatışma eğilimi yüksek ve düşük olan kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla çatışma eğiliminin ilişkideki değerlendirmeler üzerinde nasıl bir etkiye sahip olacağı incelenmeye değer bulunmuş ve araştırmadaki değişkenlerden biri olmuştur.

Araştırma kapsamında ele alınan, ilişkiyle ilgili bir başka değişken ise ilişkide partnere duyulan güven düzeyidir. İlişkideki partnerin diğer partnere duyduğu güven düzeyine ilişkin sahip olunan bilginin hem kendi başına hem de diğer değişkenlerle ilgili sahip olunan bilgilerle birlikte yapılacak olan değerlendirmeleri etkileyebileceği varsayılmıştır. Dolayısıyla sıradaki bölümde ilişki partnerine duyulan güven ve yüklemelerle olan bağlantısına değinilecektir.

I.3.3. Güvenin Yüklemelerle Bağlantısı

Güven konusunda literatürde farklı tanımlar bulmak mümkündür. Deutsch (1973) güveni kişinin, korkutucu olan şeylerden çok arzulanan şeyler bulacağına

olan inancı olarak tanımlamıştır. Lewicki ve Wietoff (2006, sf: 94) ise güveni, bir kişinin başka bir kişinin davranışlarına, sözlerine ve kararlarına olan inancı ve hareketlerini onun temelinde şekillendirmeye olan istekliliği olarak tanımlamıştır. Rempel, Holmes ve Zanna (1985) ise daha önce güven hakkında yapılan kuramsal ve işevuruk tanımlarından yararlanarak güvenin öngörülebilirlik, bağımlılık ve inanç olarak üç bileşeni olduğunu ve bu bileşenler etrafında şekillendiğini söylemişlerdir.

Güvenin tanımlarındaki farklılıklar özellikle güvenin hangi bağlamda çalışılacağına göre değişmiştir. Bununla birlikte güven kavramı 1980'li yılların başında kişilerarası ilişkiler kapsamında ele alınmaya başlamıştır (örn., Kelley ve Thibaut, 1978; Rempel, Holmes ve Zanna 1985; Rempel, Ross ve Holmes, 2001). Kişilerarası ilişkiler kapsamında güven, genellikle birbirlerine bir şekilde bağlı olan aktörü (güven duyan kişi) ve etkileşim içinde olduğu kişiyi (güven duyulan kişi) ve etkileşim içinde gerçekleştirilen eylemi kapsamaktadır (Simpson, 2007a ; 2007b). Buna göre güven üç farklı bilgiyi içerir. Bunlar, güven duyan kişinin özellikleri, onunla etkileşimde olan diğer kişinin özellikleri ve içinde bulunulan durumun ya da gerçekleştirilen eylemin özellikleridir. Dolayısıyla güven bu türden bilgilerden etkilenebilir ve bu bilgilerin türüne göre değişebilir.

Güvenin özellikleri ve güven hakkında yapılan tanımlar dikkate alındığında, sürdürülen yakın ilişkilerin niteliği üzerinde güvenin önemli etkilerinin olduğu varsayılabilir. Nitekim, sürdürülen iyi ve sağlıklı yakın ilişkilerde güvenin önemli bir rol oynadığı elde edilen bulgular arasındadır (Rempel ve ark., 1985). Bu bağlamda, Rempel ve arkadaşları (1985), güvenin daha çok ilişkideki inançla karakterize olduğu, ilişkideki partnerlerin ne olursa olsun birbirlerinin yanında olacaklarına olan

inançlarının güveni yüksek düzeyde yansıttığını ve bu inancın da mutlulukla ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Kişilerarası ilişkiler kapsamında güvenin, aktörden, etkileşim içinde olunan kişiden ve yapılan davranışlardan etkilendiği düşünüldüğünde, tüm bunlarla ilgili sahip olunan bilgiler etkileşim içinde olunan kişi ya da bu kişinin yapmış olduğu davranışlar hakkında yapılan yüklemeleri etkileyebilir. Rempel, Ross ve Holmes (2001) da yüklemelerle güvenin ilişkili olduğunu ileri süren araştırmacılar arasındadır. Onlara göre insanlar, çevrelerinde olanı biteni anlamak için birtakım bilgi işleme süreci içerisine girerler ve böylece sahip oldukları sosyal etkileşimlerin kendi yaşamları üzerindeki çıktılarını tahmin etmeye çalışırlar. Bu bir bakıma nedensel yükleme sürecidir; ancak Rempel ve arkadaşları (2001) bir kişinin diğerinden emin olma düzeyi olarak nitelenen güvenin de bu tahminler üzerinde etkili olacağını; özellikle de yakın ilişki içerisinde olan kişilerin birbirlerine olan güvenlerinin ilişkide deneyimledikleri, yaşadıkları olaylara yönelik yaptıkları yüklemeleri etkileyebileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu doğrultuda yaptıkları çalışmada yakın ilişki içerisinde olan partnerlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde kullandıkları ifadeleri incelemişler ve güven temelinde ifadelerde yer alan farklılıklara bakmışlardır. 35 evli çiftin birbiriyle yaptığı tartışma içeriğindeki 850 yükleme, yüklemelerle ilgili farklı boyutlar (örn., odak) açısından kodlanmış ve farklı güven düzeyleri temelinde yapılan yüklemelerin niteliğine bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yüksek güven içeren ilişkilerdeki yüklemelerin daha çok ilişkinin pozitif yönlerini vurgulayıcı nitelikte olduğu; bununla birlikte orta düzeyde güvene sahip katılımcıların ise yaptıkları yüklemelerde ilişkinin daha olumsuz yönlerine vurgu

yapıldığı ve daha genel yüklemelerin kullanıldığı görülmüştür. Düşük güvendedeki ilişkilerde ise daha spesifik ve ilişkide çatışmayı tetikleyici yüklemelerin yapıldığı bulunmuştur. Bu sonuçlar da aynı zamanda ilişki doyumuna yönelik önemli çıktılar sunmaktadır. Görüldüğü üzere farklı güven düzeylerinde farklı yüklemeler yapıldığı, özellikle de düşük güven düzeyinde çatışmayı tetikleyici yüklemeler yapıldığı görülmüştür. Bu durum da daha uyumsuz ve daha doyumsuz ilişkilerin gelişmesine neden olabilir.

Güven kavramının hem ilişkilerin niteliğiyle hem de yapılan yüklemelerle ilişkili olması bakımından, bu kavramın araştırma kapsamında yer alan doyum ve çatışma eğilimi değişkenlerinin yanında üçüncü değişken olarak ele alınması uygun bulunmuştur. Bununla birlikte güvenin romantik yakın ilişkiler kapsamında ve yüklemelerle birlikte ele alındığı çalışmaların sayısı da oldukça azdır (örn, Rempel ve ark, 2001). Bu doğrultuda, mevcut araştırma kapsamında güven düzeyine ilişkin verilen bilgilerin partner davranışlarının değerlendirilmesini nasıl etkilediği incelenecek sorulardan birisi olacaktır.

I.4. Araştırmanın Amacı

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, insanların yakın ilişkiler kurmaya ve bu ilişkileri sürdürmeye yatkın varlıklar olduğu; buna ek olarak kurdukları önemli ilişkilerden birisinin de romantik-duygusal ilişkiler olduğu söylenebilir. Ancak bireyler, kurdukları bu romantik ilişkileri iyi bir biçimde devam ettirmek isteseler de, romantik ilişkiler her zaman istenilen şekilde devam etmeyebilir. İlişki içerisinde gelişen bazı dinamikler, kurulan ilişkinin niteliğini olumsuz yönde etkileyebilir ve devamlılığını tehlikeye sokabilir. İlişki niteliğindeki bozulmaların ve mutsuz ilişkilerin de genellikle partnerlerin hem ruhsal hem de fiziksel iyi oluş halleri üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu bilinmektedir (örn., Davis, Shaver & Vernon, 2003).

İlişkinin niteliğini, sürekliliğini etkileyebilecek önemli faktörlerden biri de ilişkideki partnerlerin yaptıkları davranışlar ve bu davranışların diğer partner tarafından nasıl algılandığı ve değerlendirildiğidir (örn., Jacobson ve ark., 1985). İnsanlar çevrelerinde olan biten her şeyi mantıksal bir çerçeveye oturtmak ve gelişen olayların nedenlerine ilişkin açıklamalar arama ihtiyacı duyarlar. İnsanların çevrelerinde gelişen olaylara ilişkin yaptıkları bu açıklamalar ve çıkarımlar ise yükleme olarak adlandırılır. Yakın ilişkilerin yüklemelerle birlikte ele alındığı çalışmalarda da ilişki partnerine ya da ilişkiye yönelik yapılan değerlendirmeler genellikle nedensellik ve sorumluluk yüklemeleriyle incelenmeye çalışılmıştır (Fincham ve O’Leary, 1983; Baucom ve ark., 1989; Fincham ve Beach, 1988). Bu tür değerlendirmeler incelenirken genellikle bu türden yüklemeler kapsamına giren

bazı boyutlarda değerlendirmelerin nasıl gerçekleştiği araştırılmıştır. Bu bağlamda partnerlerden birisinin sergilemiş olduğu davranışın nedeninin diğer partner tarafından nerede arandığı, bu davranışın ne kadar kasıtlı ya da art niyetli olarak görüldüğü, bununla birlikte davranışın ne kadar suçlanmaya ya da takdir edilmeye layık olduğu incelenemeye çalışılmıştır (rn., Jacobson ve ark., 1985; Fincham ve O’Leary, 1983). Bu araştırmada da partner davranışına yönelik değerlendirmeler kapsamında bu sorulara odaklanılmıştır.

Yakın romantik ilişkiler kapsamında yapılan yükleme çalışmaları genellikle sorunlu ve sorunlu olmayan çiftlerdeki yükleme örüntülerine odaklanmış ve bu doğrultuda yüklemelerin nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Bu bağlamda, özellikle doyumlu ve doyumsuz çiftler ya da çatışma yaşayan ve yaşamayan çiftler sorunlu ve sorunsuz çiftler olarak ele alınmış ve partner davranışlarına yönelik değerlendirmelerin bu çiftlerde nasıl farklılaştığına odaklanılmıştır (rn., Jacobson ve ark., 1985; Fincham, 1985; Fincham ve ark., 1987; Fincham ve Beach, 1988). Yapılan çalışmalarda yüklemelerin bu tür değişkenler açısından önemli farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte, güven de yüklemelerle ilişkisi olan bir başka değişken olarak ele alınmış ve faklı güven düzeylerinde faklı yüklemeler yapıldığı ve bu durumun da ilişki niteliği üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Ancak literatürde yükleme ve romantik ilişkileri ele alan bu çalışmaların hiç biri güven doyum ve çatışma kavramlarını bir arada kullanmamıştır. Dolayısıyla bir ilişkide güven, doyum ve çatışma gibi faktörlerin bir arada ve birbirlerini etkileyen faktörler olarak yer alabileceğini ve dolayısıyla birbirleriyle etkileşim içinde partnerin değerlendirilmesi konusunda daha sağlıklı sonuçlar verebileceğini dşnmek

mümkündür. Bu açıdan ele alındığında, söz konusu değişkenler bu araştırmada birlikte incelenmiştir. Ancak çatışma ve yükleme çalışmalarından hareketle ilişkide yaşanan çatışma yerine partnerin çatışmaya ne kadar eğilimli olduklarının da yüklemelerle ilişkili olabileceği düşünülmüş ve aynı zamanda bu değişken yüklemelerle daha önce çalışılmadığı için incelenen değişkenlerin içine dahil edilmiştir.

Sunulan bilgiler kapsamında araştırmada ilişki partnerinin sergilemiş olduğu olumlu ve olumsuz davranışlara ilişkin olarak diğer partner tarafından yapılan değerlendirmeler incelenmektedir. Bu doğrultuda, değerlendirmeyi yapacak olan partnerin ilişki doyumunun, ilişki partnerine duyduğu güvenin ve sahip olduğu çatışma eğilimi düzeyinin yapacağı değerlendirmeleri nasıl etkilediğine odaklanılmaktadır. Ancak araştırmanın bu aşamasında tüm bu değişkenler açısından farklı düzeylere (örn., düşük doyum, düşük güven, yüksek çatışma eğilimi) sahip gerçek katılımcılara ulaşmak zor olduğu için kısa öyküler kullanılmış ve bağımsız değişken değişimlemeleri bu öykülerin içinde partnere ilişkin sunulan bilgiler adı altında verilerek yanıtlar başka katılımcılardan toplanmıştır.

Yüklemeler ve romantik ilişkiler kapsamında yapılan çalışmaların çoğu evli kişilerle gerçekleştirilen çalışmalar olup, ilişkisi olmayan ya da evlilik dışı ilişkisi olan kişilerin yakın ilişkiyle ilgili olaylar üzerindeki değerlendirmelerine odaklanılmamıştır (örn., Fincham ve O’Leary, 1983; Baucom, Sayers, ve Duhe, 1989, Kyle ve Falbo, 1985). Mevcut çalışmada ise yapılan değerlendirmeler evlilik ilişkisi bulunmayan kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca genellikle yapılan

Çalışmalarda olumsuz partner davranışlarının nasıl değerlendirildiğine odaklanılmış, olumlu davranışların değerlendirilmesi üzerine daha az çalışma gerçekleştirilmiştir. Mevcut çalışmada ise hem olumlu hem de olumsuz davranışa ilişkin değerlendirmelerin nasıl olduğu incelenmiştir.

Bu bilgiler göz önüne alındığında, mevcut araştırmanın amacı, romantik ilişkilerde sergilenen olumlu ve olumsuz partner davranışları hakkında, davranışlara maruz kalan partner adına, evlilik ilişkisi içerisinde olmayan katılımcılar tarafından yapılan değerlendirmelerin (davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın altında ne kadar kasıt ya da art niyet arandığı, davranışın ne kadar suçlandığı ya da takdir edildiği) bu partner hakkında sahip oldukları bilgilerden (ilişkiden elde ettiği doyum, ilişki partnerine duyduğu güven, ve sahip olduğu çatışma eğilimi düzeyi) nasıl etkilendiğini incelemektir. Bu kapsamda oluşturulan araştırma soruları ve hipotezler sıradaki bölümde aktarılacaktır.

I.5. Araştırma Soruları ve Temel Hipotezler

Araştırmanın amacı doğrultusunda odaklanılan temel araştırma soruları ve hipotezler şu şekildedir:

- 1- Partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışların nedenlerine ilişkin yapılan yüklemelerin yönü, bu davranışa ilişkin aranan kasıt ve davranış için partnerin suçlanma düzeyi, davranışa maruz kalan birey hakkında sahip olunan bilgilere göre (doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyi) değişmekte midir?

Bu araştırma sorusu kapsamında oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

1.a. Partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışların nedenlerine ilişkin yapılan yüklemelerin yönü, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğunun bilindiği koşullarda daha dışsal, tam tersi bilgilerin olduğu koşullarda ise daha içsel olacaktır.

1.b. Partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışlara ilişkin aranan kasıt, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğunun bilindiği koşullarda daha az, tam tersi bilgilerin olduğu koşullarda ise daha çok olacaktır.

1.c. Partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışlardan dolayı partnerin suçlama düzeyi, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğunun bilindiği koşullarda daha az, tam tersi bilgiler olduğunda ise daha çok olacaktır.

2- Partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışların nedenlerine ilişkin yapılan yüklemelerin yönü, bu davranışlarda aranan art niyet ve davranış için partnerin takdir edilme düzeyi, davranışa maruz kalan birey hakkında sahip olunan bilgilere göre (doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyi) değişmekte midir?

Bu araştırma sorusu kapsamında oluşturulan hipotezler ise şu şekildedir:

2.a. Partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışların nedenlerine ilişkin yapılan yüklemelerin yönü, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğunun bilindiği koşullarda daha içsel, tam tersi bilgiler olduğu koşullarda ise daha dışsal olacaktır.

2.b. Partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışlara ilişkin aranan art niyet, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğu bilindiğinde daha az, tam tersi bilgiler olduğunda ise daha çok olacaktır.

2.c. Partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışlardan dolayı partnerin takdir edilme düzeyi, davranışa maruz kalan kişinin doyum ve güven düzeylerinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğu bilindiği koşullarda daha çok, tam tersi bilgiler olduğunda ise daha az olacaktır.

Araştırmanın, ilişkilerin niteliği üzerinde bir takım doğurgular sunması, evlilik dışı ilişkilere de odaklanmış olması, doyum, çatışma eğilimi ve güven gibi ilişkili değişkenlere bir arada yer vermesi ve bu değişkenlerin hem olumlu hem de olumsuz davranışlara yönelik yüklemeler üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunu göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın amacı, romantik ilişkilerde sergilenen olumlu ve olumsuz partner davranışları hakkında, davranışlara maruz kalan partner adına evlilik ilişkisi içerisinde olmayan katılımcılar tarafından yapılan değerlendirmelerin (davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın altında ne kadar kasıt ya da art niyet arandığı, davranışın ne kadar suçlandığı ya da takdir edildiği) bu partner hakkında sahip oldukları bilgilerden (ilişkiden elde ettiği doyum, ilişki partnerine duyduğu güven, ve sahip olduğu çatışma eğilimi düzeyi) nasıl etkilendiğini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda değerlendirmeleri yapacak olan katılımcıların kapsamının daha sağlıklı belirlenmesi açısından bir ön çalışma yapılmış, daha sonra temel çalışma yürütülmüştür. Bu doğrultuda bu bölümde, öncelikle ön çalışmayla ilgili bilgiler; daha sonra ise temel çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

II. 1. Ön Çalışma

Araştırma, evlilik ilişkisi olmayan bireylerin, sunulan partner davranışlarını, sahip oldukları bilgilere göre nasıl değerlendirdiklerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamına alınacak olan örneklemin yakın romantik ilişkisinin olup olmamasının değerlendirmeler üzerindeki olası etkisi incelenmiştir. Çünkü, eğer değerlendirmeler romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre değişim gösteriyorsa, romantik ilişkiye sahip olup olmama durumu ayrı bir değişken halinde

ana çalışmaya dahil edilmeli ve bu doğrultuda örnekleme ulaşılması gerekmektedir. Ancak eğer romantik ilişkinin olup olmaması değerlendirmeleri etkilemiyorsa temel çalışmada bu türden bir değişkenin göz önünde bulundurulmasına gerek kalmayacaktır. Dolayısıyla bu durumun kontrol edilmesi adına temel çalışmadan önce romantik ilişkisi olan ve olmayan bireylerden oluşan bir örneklem ile ön çalışma yapılmış ve verdikleri yanıtlar açısından iki grup karşılaştırılmıştır.

Ön çalışmaya katılan katılımcılar Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya fakültesinde öğrenim gören 50 öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçeklerin eksik ya da hatalı bir biçimde doldurulmasından dolayı üç katılımcının verisi ön çalışmanın analizine dahil edilmemiş ve analizler 47 kişinin verisi üzerinden yürütülmüştür. Örneklemi oluşturan 47 (33 kadın, 14 erkek) kişinin yaşları 18 ile 28 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 21.36 ($s = 2.42$) dır. Aynı zamanda katılımcıların 17'sinin halihazırda duygusal romantik bir ilişkisi bulunmaktayken, 30'unun halihazırda duygusal romantik ilişkisi bulunmamaktadır.

Romantik ilişkiye sahip olup olmama durumunun verilen yanıtlar üzerindeki etkileri bağlantısız örneklem için t testi kullanarak analiz edilmiş ve sonuçlara göre romantik ilişkisi olan ve olmayan katılımcılar arasında verilen yanıtlar açısından anlamlı fark bulunamamıştır. Böylece temel çalışmada, romantik ilişkiye sahip olma durumu ayrı bir değişken olarak ele alınmamıştır.

Ön çalışma kapsamında kullanılan veri toplama araçları ana çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının aynı olduğu için bu araçlar temel çalışmanın veri toplama araçları altında anlatılmıştır.

II.2. Temel Çalışma

Temel çalışma, araştırmanın asıl amacını; davranışa maruz kalan partner hakkında sunulan bilgilerin (doyum düzeyi, güven düzeyi ve çatışma eğilimi düzeyi) olumlu ve olumsuz partner davranışlarına ilişkin değerlendirmeleri (davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın altında aranan art niyet veya kasıt, davranışın ne kadar suçlandığı ya da takdir edildiği) nasıl etkilediğini incelemek için yürütülmüştür. Bu kapsamda araştırmaya dahil olan katılımcılar ve kullanılan veri toplama araçları sıradaki bölümlerde aktarılmıştır.

II.2.1. Katılımcılar

Araştırmanın örneklemi evlilik ilişkisi içerisinde olmayan ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 200 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. 100 erkek ve 100 kadından oluşan katılımcıların yaşları 17 ile 30 arasında değişmektedir ve ortalamaları 21 ($s= 2.45$) dir. Bu kişilerden 61'nin şu anda yakın romantik ilişkisi bulunmaktayken, 139'unun ise şu anda yakın romantik ilişkisi bulunmamaktadır.

II.2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla demografik bilgi formu ve partner davranışlarının değerlendirilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanan kısa öyküler kullanılmıştır.

II.2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır. Bilgi formunda katılımcıların yaşları, cinsiyeti, halen devam eden duygusal romantik bir yakın ilişkisinin olup olmadığı, eğer var ise bu ilişkinin süresi ve ilişkinin dinamiklerine ilişkin sorular ve daha önce hiç romantik ilişkisinin olup olmadığı sorulmaktadır (demografik bilgi formu için bkz. Ek 2).

II.2.2.2. Romantik İlişkilerde Partner Değerlendirmeye Yönelik Kısa Öyküler

Araştırmada bağımsız değişkenlerin değişimlemesi ve buna bağlı olarak alınan bağımlı değişken ölçümleri kısa öyküler ile bu öykülere ilişkin sorulan sorulardan elde edilmiştir. Her kısa öyküde katılımcılara romantik ilişkilerde yaşanabilecek bir olumlu veya bir olumsuz partner davranışı sunulmuş, ardından bu davranışa maruz kalan partner hakkında bazı bilgilerden oluşan bağımsız değişken değişimlemeleri verilmiş ve bu kişinin olayları nasıl değerlendireceğine ilişkin

bağımlı değişken soruları yöneltmiştir. Katılımcılara sunulan olay ve bilgilerin yazımında daha önceden benzer bağlamlar kapsamında hikayelerin kullanıldığı araştırmalar da dikkate alınmıştır (Örn; Hovardaoğlu, 1996; McArthur, 1972; Fincham & Bradbury, 1992).

Bu kısa öykülerde katılımcılara yöneltilmiş olan olumlu ve olumsuz partner davranışları ile olayların içinde geçen kahramanlar hipotetiktir. Seçilen iki tür olayda da olumlu ya da olumsuz davranışı gerçekleştiren kişi A, bu davranışı gözleyen, aynı zamanda da davranışa ya da davranışın etkisine maruz kalan kişi ise B'dir. Bununla birlikte sunulacak olan olumlu ve olumsuz olaylar yazılırken, Kelley'in (1967; 1973) ortaya attığı ve McArthur'un (1972) sınıadığı farklı bilgi türlerinin (tutarlılık, ayırt edicilik ve fikir birliği) etkileri de kontrol edilmiştir. Bu kontrol özellikle tutarlılık boyutunun (davranışın o anda mı yoksa her zaman mı gerçekleştirildiği) etkisi ortadan kaldırmak için yapılmış ve bu bağlamda oluşturulan partner davranışlarının tutarlılık bilgisi açısından karıştırıcı değişken olmamasına dikkat edilmiştir.

Yazılan hem olumlu hem de olumsuz olayların devamında, davranışı değerlendiren kişinin (B) kendisi hakkında sahip olunan bilgiler adı altında araştırmanın bağımsız değişkenleri sunulmuştur. Olayların devamında yer alan "B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor" şeklindeki ifadeden sonra bağımsız değişkenler olan ilişki doyumu, partnere duyulan güven ve çatışma eğilimi değişkenlerinin her birinin düzeyi düşük veya yüksek şeklinde değişimlenerek verilmiştir. Dolayısıyla ilişki doyumu (yüksek-düşük), partnere duyulan güven (yüksek-düşük) ve çatışma eğiliminin (yüksek-düşük) farklı

düzeylerinden oluşan 8 farklı kombinasyon (örn., yüksek doyum, düşük güven, düşük çatışma eğilimi) hem olumlu hem de olumsuz olayların altında yer almış ve toplamda olumlu ve olumsuz olaylar dahil 16 farklı hikaye seti oluşturulmuştur. Oluşturulan bu 16 farklı hikaye setinin sunuluş sırası ise kura yoluyla seçkisiz olarak belirlenmiştir.

Formda kullanılan 8 olumsuz olay birbirinin aynısıdır. Aynı durum 8 olumlu olay için de geçerlidir. Her bir bağımsız değişken kombinasyonu için farklı olumlu ve olumsuz olaylar kullanmanın, sunulan olayın içeriğinin farklı olması sebebiyle yapılan değerlendirmeler üzerinde bağımsız değişkenlerin etkisi dışında bir etki yaratabileceği varsayılarak toplamda bir tane olumlu (A ilişkisi içerisinde olduğu B'yi önemseydiğini gösteriyor ve ona karşı oldukça ilgili davranıyor) ve bir tane de olumsuz olay (A romantik ilişkisi içerisinde olduğu partneri B'ye karşı soğuk ve uzak davranıyor) olay oluşturulmuş, böylece olayların etkisi tüm çalışma için sabit tutulmuştur.

Son olarak katılımcılar, partner davranışlarına diğer partnerin nasıl değerlendirmeler yapacağına ilişkin yargılarını, araştırmanın amacı doğrultusunda sorulan üç farklı bağımlı değişken sorusunu yanıtlayarak vermişlerdir. Bu sorular, davranışların nedenine yönelik yapılan nedensel yüklemelerin yönünü (içsel ya da dışsal) ve olumsuz davranışa yönelik kasıt ve suçlanma düzeyi ile olumlu davranışa yönelik kasıt(art niyet) ve takdir etme düzeyini ölçen sorulardır. Olumsuz ve olumlu olayların her biri için yöneltilen bu bağımlı değişken soruları 7'li Likert tipte cevaplanmaktadır ve sorulara geçilmeden önce katılımcıları yanıtları sunulan

bilgileri dikkate alarak vermeleri konusunda uyararak eklenmiştir. Buna göre yüklemelerin yönü için sorulan soruda (Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışın nedenini nerede arar?) 1 tamamen A'ya ait özellikleri (içsel nedenler) işaret etmekteyken, 7 tamamen A'nın dışında kalan özellikleri (dışsal nedenler) göstermektedir. Olumsuz olaylar için ikinci bağımlı değişken sorusu olan kasıt aramaya ilişkin soruda (sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?) 1 kesinlikle kasıtlı olduğunu düşünmediğini, 7 ise kesinlikle kasıtlı olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir. Olumsuz olaylar için yöneltilen son bağımlı değişken sorusu olan suçlamaya ilişkin soruda (sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için suçlanması gerektiğini düşünür mü?) da 1 kesinlikle suçlanması gerektiğini düşünmediğini, 7 ise kesinlikle suçlanması gerektiğini düşündüğünü göstermektedir. Olumlu olaylar için yöneltilen bağımlı değişken sorularında ise yüklemenin yönü ile ilgili sorulan soru olumsuz olaylar için sorulan sorunun aynısıdır ve aynı şekilde cevaplanmaktadır. Bununla birlikte kasıt değişkenine ilişkin sorun olumlu davranış için davranışın altındaki art niyet şeklinde sorulmuştur ve bu soruda (sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?) da 1 kesinlikle başka bir niyet olduğunun düşünülmediğini, 7 ise kesinlikle başka bir niyet olduğunun düşünüldüğünü ifade etmektedir. Benzer şekilde olumlu olaylar için sorulan son bağımlı değişken sorusu ise olumlu davranışın ne kadar takdir edildiğiyle ilgilidir (sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?) ve bu soru için de 1 kesinlikle takdir edilmesi gerektiğinin düşünülmediğini, 7 ise kesinlikle takdir edilmesi gerektiğinin düşünüldüğünü ifade etmektedir.

Olumlu ve olumsuz olaylar için oluşturulan bağımlı değişken sorularının sonuna katılımcılardan davranışı gerçekleştiren kişinin cinsiyeti hakkında bir tahminde bulunmalarının istendiği bir alan bırakılmıştır. Bu olumlu ve olumsuz davranışların cinsiyet temelinde yanlı bir biçimde yüklenip yüklenmediğinin test edilebilmesi ihtimali için oluşturulmuş bir soru olarak yerini almıştır. Ancak, eksik ya da hatalı yanıtlar nedeniyle bu amaç için yeterli veri bulunmadığından yükleme yanlılığına ilişkin herhangi bir analiz gerçekleştirilmemiştir (form için bkz. Ek 3).

Bununla birlikte form içinde sunulan bilgilerin veriliş biçiminin olası etkilerini kontrol etmek amacıyla aynı bilgileri içeren ancak farklı bir sunuş biçimine sahip yeni bir form daha oluşturulmuştur. Bu formun hazırlanan ilk formdan tek farkı bağımsız değişken değişimlemelerinin yapıldığı kısmın olayla bir bütün içerisinde ayrı maddeler halinde verilmeden sunulmasıdır. Bu biçimsel değişikliğin dışında sunulan tüm bilgiler bir önceki form ile aynıdır. Buradaki amaç bilgilerin ayrı bir biçimde sunulmasının soruları yanıtlarken o bilgileri bulma ve o bilgilere göre düşünmeyi kolaylaştırabileceği ihtimalini kontrol etmektir. Dolayısıyla hazırlanan bu ölçekle birlikte araştırmanın analizlerinde ölçek türü bağımsız değişken olarak ele alınmış ve bilgilerin veriliş biçiminin değerlendirmeler üzerindeki etkisi de incelenmiştir (form için bkz. Ek 4).

II. 3. İşlem

Araştırma amacı doğrultusunda öncelikle Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın yürütülmesinde etik bir sakınca olmadığını belirten Etik Kurulu Onay Formu alınmıştır (form için bkz. Ek 1a). Etik onayın alınmasının

ardından yürütülen araştırmada katılımcıların evli olmamasına dikkat edilerek, hazırlanmış olan veri toplama araçları katılımcılara bir arada sunulmuştur. Katılımcılara verilen formlar sırasıyla çalışmanın amacını da içeren bilgilendirilmiş onam formunu (bkz. Ek 1b), demografik bilgi formunu ve romantik ilişkileri değerlendirmek için oluşturulan ölçek formlarından birisini içermektedir. Bu doğrultuda 100 kişi birinci türden ölçeğin içinde olduğu formları yanıtlarken diğer 100 kişi ikinci tür ölçeğin bulunduğu formları yanıtlamıştır. Böylece 200 kişilik örneklem ölçek türü bakımından 100'er kişi olarak ayrılmıştır. Ayrıca her bir ölçek türü için kadın ve erkek sayısı da eşitlenmiştir. Böylece toplamda 50 kadın ve 50 erkekten oluşan bir grup katılımcı birinci türden ölçeğin bulunduğu formları; 50 kadın ve 50 erkekten oluşan diğer bir grup katılımcı ise ikinci türden ölçeğin bulunduğu formları doldurmuştur. Romantik ilişkileri değerlendirmek için oluşturulan ölçeklerde yer alan olumlu ve olumsuz olaylar birbirlerinin aynısı olduğu için bağımsız değişkenlerdeki farklılıklara dikkat çekmek adına katılımcılar, her bir soruda benzer olaylar olsa da farklı bilgilerin yer aldığı ve formları bu bilgilere dikkat edilerek cevaplamaları gerektiği konusunda tekrar uyarılmıştır. Uygulamalar yaklaşık 25-30'dk sürmüştür.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, romantik duygusal ilişkiler kapsamında yaşanması mümkün olan olumlu ve olumsuz davranışlar hakkında evlilik ilişkisi içerisinde olmayan kişiler tarafından yapılan değerlendirmelerin (nedensel yükleme yönü, suçlama, takdir etme ve kasıt arama), davranıştan etkilenen partner hakkında sahip olunan bilgilere göre (ilişki doyumu, partnerin çatışmaya olan eğilimi ve partnere duyulan güven) nasıl şekilleneceğini araştırmaktır.

Bu bağlamda araştırmada partnerin ilişkiden elde ettiği doyum, ilişki partnerine duyduğu güven ve sahip olduğu çatışma eğilimi düzeyleri ve bu düzeylerin farklı kombinasyonlarının değerlendirmeler arasında nasıl bir fark yaratacağı araştırma sorusunu oluşturmuştur. Araştırmada toplamda 5 bağımsız değişken bulunmaktadır. Bunlar katılımcıların cinsiyeti (kadın-erkek), ölçek türü (ayrık-bitişik), doyum (düşük-yüksek), güven (düşük-yüksek) ve çatışma eğilimidir (düşük-yüksek). Araştırmanın bağımlı değişkenleri ise olumsuz olaylar için yüklemenin yönü, kasıt arama düzeyi ve suçlama düzeyi; olumlu olaylar için yine yüklemenin yönü, art niyet arama ve takdir etme düzeyidir.

Araştırmadan elde edilen bağımlı değişken ölçümlerinin her biri için ayrı ayrı olarak 2 (katılımcıların cinsiyeti) x 2 (ölçek türü/bilgilerin veriliş biçimi) x 2

(doyum) x 2 (güven) x 2 (çatışma eğilimi) son üç faktörde tekrarlı ölçüm bulunan deney desenine uygun varyans analizleri yapılmıştır.

Araştırmada olumlu ve olumsuz partner davranışlarına yönelik yapılan değerlendirmeler ayrı ayrı incelendiği için, bulgular aktarılırken öncelikle olumsuz olayların değerlendirilmesine (davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın ne kadar kasıtlı yapıldığı ve davranışın suçlanmayı ne kadar hak ettiği) ilişkin elde edilen sonuçlar; daha sonra olumlu olayların değerlendirilmesine (davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın ne kadar art niyetli yapıldığı ve davranışın takdir edilmeyi ne kadar hak ettiği) ilişkin elde edilen sonuçlar aktarılacaktır.

III.1. Olumsuz Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Araştırmada olumsuz partner davranışlarının değerlendirilmesi kapsamında, sergilenen davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın ne kadar kasıtlı olarak görüldüğü ve davranış için partnerin ne kadar suçlanması gerektiğine ilişkin ölçümler alınmıştır. Sıradaki bölümlerde olumsuz davranışlara ilişkin alınan bu bağımlı değişken ölçümlerine ilişkin bulgular ayrı ayrı aktarılmıştır.

III.1.1. Davranışla İlgili Nedensel Yüklemelerin Yönüne Ait Bulgular

Araştırmada etkisi incelenen bağımlı değişkenlerden birisi partnerin yapmış olduğu olumsuz davranışa ilişkin nedeninin sunulan bilgiler doğrultusunda diğer partner tarafından nerede aranacağı ya da davranışa ilişkin olarak yapılan nedensel yüklemelerin yönüdür. Partnerin olumsuz davranışının nedeninin nerede arandığına ilişkin elde edilen ortalamalar Ek 5' te gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek için verilere bulgular bölümünün başında aktarılan analizler uygulanmıştır ve sonuçlar Ek 6'da gösterilmiştir. Ek 6'da gösterilen sonuçlara göre nedensel yüklemelerin yönü üzerinde katılımcıların cinsiyetinin ve sunulan doyum, güven, çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 6.06, 126.02, 250.05 ve 22.50; $p<.05$) Buna göre, kadın katılımcıların davranışın nedenine yönelik elde ettikleri yükleme puan ortalamaları (3.74), erkeklerinden (3.50) daha yüksektir. Bununla birlikte doyumun yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin yönüne ilişkin puan ortalamaları (4.12), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.12); güvenin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin yönüne ilişkin puan ortalamaları (4.32), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (2.86) daha yüksek olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin yönüne ilişkin puan ortalamalarının (3.41), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.83) daha düşük olduğu görülmüştür.

Ek 6’da gösterilen ANOVA sonuçlarına göre, olumsuz davranışlara ilişkin nedensel yüklemelerin yönü üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi bilgisinin ve cinsiyet ve çatışma eğilimi bilgisinin anlamlı ortak etkilerinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla= 20.84 ve 6.36; $p<.05$).

Katılımcılara sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi bilgisinin nedensel yüklemelerin yönü üzerindeki ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.1’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. Doyum, Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Düşük Doyum	Düşük Güven	2.60	2.06
	Yüksek Güven	3.92	3.89
Yüksek Doyum	Düşük Güven	3.48	3.30
	Yüksek Güven	5.31	4.40

Çizelge 3.1’deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Bu bağlamda sonuçlarda öncelikle çatışma eğilimi ve güven düzeyleri temelinde doyum düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği, daha sonra doyum ve çatışma eğilimi temelinde güven düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği ve son olarak da doyum ve güven düzeyleri temelinde çatışma eğilimi düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği aktarılmıştır.

Çatışma eğilimi ve güven düzeyleri temelinde doyum düzeyine göre yükleme puan ortalamalarının nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, partnerin güven ve çatışma eğilimi düzeyinin düşük olduğunu bildikleri koşullarda katılımcılar, bu bilgilerin yanında doyumunun yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında, doyumun düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha yüksek yükleme puanları elde etmişlerdir ($q= 7.95$; $p<.05$). Benzer şekilde güven ve çatışma eğilimi düzeyinin yüksek olduğu bilindiğinde, bu bilgilere ek olarak doyumun da yüksek olduğu biliniyorsa, doyumun düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha yüksek yükleme puanları elde edilmiştir ($q=5.41$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin düşük, güvenin ise yüksek olduğu bilindiği durumlarda katılımcılar doyum düzeyinin de düşük olduğu biliyorlarsa yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=12.64$; $p<.05$). Benzer şekilde çatışma eğiliminin yüksek, güvenin ise düşük olduğu bilindiği durumlarda da katılımcılar bilgilere ek olarak doyum düzeyinin düşük olduğu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=11.23$; $p<.05$).

Doyum ve çatışma eğilimi düzeyleri temelinde güven düzeylerine göre yükleme puan ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, partnerin doyum ve çatışma eğilimi düzeyinin düşük olduğunu bildikleri koşullarda katılımcılar, bu bilgilerin yanında güven düzeyinin de yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında, düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha yüksek yükleme puanları elde etmişlerdir ($q= 10.96$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum ve çatışma eğilimi düzeyinin yüksek olduğu bilindiğinde bu

bilgilere ek olarak güvenin de yüksek olduğu bilinen durumlarda, düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha yüksek yükleme puanları elde edilmiştir ($q=9.25$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin düşük, doyumun ise yüksek olduğu bilinen durumlarda katılımcılar güven düzeyinin de düşük olduğu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=15.25$; $p<.05$). Benzer şekilde çatışma eğiliminin yüksek, doyumun ise düşük olduğu bilindiği durumlarda da katılımcılar doyum düzeyinin de düşük olduğu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=15.25$; $p<.05$).

Doyum ve güven düzeyleri temelinde çatışma eğilimi düzeylerine göre yükleme puan ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, , partnerin doyum ve güven düzeyinin düşük olduğunu bildikleri koşullarda katılımcılar, bu bilgilerin yanında çatışma eğilimi düzeyinin de yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında, düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha düşük yükleme puanları elde etmişlerdir ($q= 4.95$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum ve güven düzeyine ilişkin sahip olunan bilgiler yüksek olduğunda da bu bilgilere ek olarak çatışma eğiliminin de yüksek olduğu bilindiğinde, düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha düşük yükleme puanları elde edilmiştir ($q=8.23$; $p<.05$). Bununla birlikte doyumun düşük, güvenin ise yüksek olduğu bilindiği durumlarda ya da doyumun yüksek ve güvenin düşük olduğu bilindiği durumlarda bu bilgilere ek olarak sunulan çatışma eğilimi bilgisine göre katılımcıların yükleme puanları anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

Olumsuz olaylara yönelik nedensel yüklemelerin yönü üzerindeki bir diğer ortak etki olan katılımcıların cinsiyeti ve sunulan çatışma eğilimi bilgisi ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.2’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.2. Katılımcıların Cinsiyeti ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	3.83	3.64
Erkek	3.82	3.18

Çizelge 3.2’deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, çatışma eğilimi bilgisinin yüksek olduğunu bilen erkek katılımcıların yükleme puanları, düşük olduğunu bilen erkek katılımcılardan daha düşük olmuştur ($q=7.09$; $p<.05$). Aynı fark kadın katılımcılar için anlamlı bulunamamıştır. Bununla birlikte çatışma eğiliminin yüksek olduğunu bilen kadın katılımcıların yükleme puanları çatışma eğiliminin yüksek olduğunu bilen erkek katılımcılardan daha yüksek olmuştur ($q=5.06$; $p<.05$). Çatışma eğilimi bilgisinin düşük olduğunu bilen kadın ve erkek katılımcılar arasında nedensel yükleme puanları açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

III.1.2. Olumsuz Davranışa Yönelik Kasıt Arama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmada etkisi incelenen bağımlı değişkenlerden birisi de sunulan bilgiler doğrultusunda partnerin yapmış olduğu olumsuz davranışın altında ne kadar kasıt

arandığıdır. Olumsuz davranışa ilişkin aranan kasıt puanlarına ait ortalamalar Ek 7’de gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek için verilere bulgular bölümünün başında aktarılan analizler uygulanmıştır ve sonuçlar Ek 8’de gösterilmiştir. Ek 8’de gösterilen sonuçlara göre kasıt puanları üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 58.06, 195.43 ve 15.38, $p<.05$). Buna göre, doyumun düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullarda olumsuz davranış için aranan kasıt puan ortalamaları (4.46), doyumun yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.86); güvenin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumsuz davranış için aranan kasıt puan ortalamaları (4.84), güvenin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.48) daha yüksek olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumsuz davranış için aranan kasıt puan ortalamalarının (4.01), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (4.31) daha düşük olduğu görülmüştür.

Ek 8’de gösterilen ANOVA sonuçlarına göre, olumsuz davranışlara ilişkin aranan kasıt puanları üzerinde doyum ve sunulan ölçek türünün anlamlı ortak etkisinin olduğu görülmüştür ($F_{1-196} = 6.72$; $p<.05$). Bu ortak etkiye ait ortalamalar Çizelge 3.3’te gösterilmiştir.

Çizelge 3.3. Doyum Düzeyi ve Ölçek Türü Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Doyum	Yüksek Doyum
Ayrık Tip Ölçek	4.40	4.01
Bitişik Tip Ölçek	4.52	3.72

Çizelge 3.3'teki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçlara göre, bilgileri ayırık tipteki ölçekte alan katılımcıların kasıt puanları, partnerin doyum düzeyinin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha düşük olmuştur ($q=4.96$; $p<.05$). Benzer şekilde bilgilerin bitişik şekilde sunulduğu ölçeği alan katılımcılarda da doyumun yüksek olduğu bilindiğinde düşük olduğunu bilindiği duruma göre daha düşük kasıt puanları elde edilmiştir ($q=10.10$; $p<.05$). Ayrıca doyumun yüksek olduğu bilgisi sunulan ve bu bilgiyi ayırık tipte ölçekte alan katılımcıların kasıt arama puanları, doyumun yüksek olduğu bilgisi sunulan ve bitişik tipte ölçeği alan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($q=3.26$; $p<.05$). Doyumun yüksek olduğunun bilindiği durumlarda ölçek türüne göre bulunan fark, doyumun düşük olduğunun bilindiği durumlar için anlamlı bulunamamıştır.

III.1.3. Olumsuz Davranışa Yönelik Suçlama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmada sunulan bağımsız değişken bilgilerine göre, sergilenen davranıştan dolayı partnerin ne kadar suçlanması gerektiğine ilişkin değerlendirmeler incelenen bir başka bağımlı değişkendir. Olumsuz davranıştan dolayı partnerin ne kadar suçlandığına ilişkin elde edilen ortalamalar Ek 9'da gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA analizine ilişkin sonuçlar Ek 10'da gösterilmiştir. Ek 10'da gösterilen sonuçlara göre partnerin suçlanma düzeyi üzerinde sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196}

değerleri sırasıyla 94.39, 191.02, ve 19.01; $p<.05$). Buna göre, doyumun düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullarda olumsuz davranış için partneri suçlama puan ortalamaları (4.42), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.68); güvenin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumsuz davranış için partneri suçlama puan ortalamaları (4.68), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.42) daha yüksek olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumsuz davranış için partneri suçlama puan ortalamalarının (3.87), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (4.22) daha düşük olduğu görülmüştür.

Ek 10'da gösterilen ANOVA sonuçlarına göre, olumsuz davranışlara ilişkin partneri suçlama puanları üzerinde doyum ve güven bilgisinin, ayrıca sunulan ölçek türü, doyum ve güven bilgisinin anlamlı ortak etkilerinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 4.57 ve 4.72; $p<.05$).

Katılımcılara sunulan doyum ve güven bilgisinin, sergilenen olumsuz davranışlar için partneri suçlanma puanları üzerindeki ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.4'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.4. Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Güven	Yüksek Güven
Düşük Doyum	5.12	3.71
Yüksek Doyum	4.24	3.13

Çizelge 3.4'teki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçlara göre, doyum düzeyinin düşük olduğunu bilen

katılımcıların, güven düzeyinin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek suçlama puanlarına sahip oldukları görülmüştür ($q=17.66$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum düzeyinin yüksek olduğunu bilen katılımcılar da bu bilgiyle birlikte güvenin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri koşullardan daha yüksek suçlama puanlarına sahip olmuşlardır ($q=13.84$; $p<.05$). Ayrıca güvenin düşük düzeyde olduğunu bilen katılımcıların suçlama puanlarının bu bilginin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olduğu görülmüştür ($q=12.69$; $p<.05$). Benzer şekilde güvenin yüksek düzeyde olduğunu bilen katılımcıların suçlama puanlarının da bu bilginin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olduğu görülmüştür ($q=8.31$; $p<.05$).

Olumsuz olaylara yönelik suçlama puanları üzerindeki bir diğer ortak etki olan ölçek türü, doyum ve güven bilgisi ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.5'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.5. Alınan Ölçek Türü, Doyum ve Güven Bilgisi Ortak Etkisine Ait

Ortalamalar

		Düşük Güven	Yüksek Güven
Ayrık Ölçek	Düşük Doyum	4.98	3.86
	Yüksek Doyum	4.34	3.22
Bitişik Ölçek	Düşük Doyum	5.27	3.56
	Yüksek Doyum	4.13	3.04

Çizelge 3.5'teki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Bu anlamda sonuçlarda öncelikle doyum ve güven düzeyleri temelinde ölçek türüne göre suçlama puan ortalamalarının nasıl değiştiği, daha sonra doyum ve ölçek türü temelinde güven düzeyine göre suçlama puan ortalamalarının nasıl değiştiği ve son olarak da güven ve ölçek türü temelinde doyum düzeyine göre suçlama puan ortalamalarının nasıl değiştiği aktarılmıştır.

Doyum ve güven düzeyleri temelinde ölçek türüne göre olumsuz davranış için partneri suçlama puan ortalamalarının nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, sahip olunan doyum ve güven düzeyine ilişkin bilginin ayrık ölçekte ya da bitişik ölçekte sunulması suçlama puanları açısından anlamlı bir fark yaratmamıştır.

Doyum bilgisi ve alınan ölçek türü temelinde güven düzeylerine göre suçlama puan ortalamalarının nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, doyum düzeyinin düşük olduğu bilgisini ayrık tipte alan katılımcılar, doyum bilgisine ek olarak güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde yüksek düzeyde olduğunu bildiklerinden daha yüksek suçlama puanları elde etmişlerdir ($q=9.29$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum düzeyinin yüksek olduğu bilgisini ayrık tipte alan katılımcıların suçlama puan ortalamaları, doyum bilgisine ek olarak güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olmuştur ($q=9.33$; $p<.05$). Bununla birlikte doyum düzeyinin düşük olduğu bilgisini bitişik tipte alan katılımcıların suçlama puan ortalamaları, doyum bilgisine ek olarak güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden

daha yüksek olmuştur (14.25; $p<.05$). Benzer şekilde doyum düzeyinin yüksek olduğu bilgisini bitişik tipte alan katılımcılar, bu bilgiye ek olarak güven düzeyinin düşük olduğunu bilgisine de sahip olduklarında, yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarından daha yüksek suçlama puanları elde etmişlerdir ($q=9.12$; $p<.05$).

Güven bilgisi ve alınan ölçek türü temelinde doyum düzeylerine göre suçlama puan ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, güven düzeyinin düşük olduğu bilgisini ayırık tipte alan katılımcılar, güven bilgisine ek olarak doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde yüksek düzeyde olduğunu bildiklerinden daha yüksek suçlama puanları elde etmişlerdir ($q=6.35$; $p<.05$). Benzer şekilde güven düzeyinin yüksek olduğu bilgisini ayırık tipte alan katılımcıların suçlama puan ortalamaları da, güven bilgisine ek olarak doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olmuştur ($q=6.40$; $p<.05$). Bununla birlikte güven düzeyinin düşük olduğu bilgisini bitişik tipte alan katılımcıların suçlama puan ortalamaları, güven bilgisine ek olarak doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olmuştur (11.40; $p<.05$). Benzer şekilde güven düzeyinin yüksek olduğu bilgisini ayırık tipte alan katılımcıların suçlama puan ortalamaları, güven bilgisine ek olarak doyumun düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden daha yüksek olmuştur ($q=5.25$; $p<.05$).

III.2. Olumlu Partner Davranışlarının Değerlendirilmesine Ait Bulgular

Araştırmada sadece olumsuz partner davranışlarının değerlendirilmesine odaklanılmamış, bununla birlikte olumlu davranışların değerlendirilmesi de incelenmiştir. Olumlu partner davranışlarının değerlendirilmesi kapsamında, sergilenen davranışın nedeninin nerede arandığı, davranışın ne kadar art niyetli olarak görüldüğü ve davranış için partnerin ne kadar takdir edilmesi gerektiğine ilişkin ölçümler alınmıştır. Sıradaki bölümlerde olumlu davranışlara ilişkin alınan bu bağımlı değişken ölçümleri ayrı ayrı aktarılmıştır.

III.2.1. Davranışa İlişkin Nedensel Yüklemelerin Yönüne Ait Bulgular

Araştırmada incelenen değişkenlerden birisi de partnerin yapmış olduğu olumlu davranışa ilişkin nedenin nerede arandığı veya davranışa ilişkin olarak yapılan nedensel yüklemelerin yönüdür. Partnerin sergilediği olumlu davranışın nedeninin nerede arandığına ilişkin elde edilen ortalamalar Ek 11’ de gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA analizine ilişkin sonuçlar da Ek 12’da gösterilmiştir. Ek 12’de gösterilen sonuçlara göre nedensel yüklemelerin yönü üzerinde sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 133.56, 88.70 ve 56.14; $p<.05$) Buna göre doyumun yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin yönüne ilişkin puan ortalamaları (2.99), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.94); güvenin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin

yönüne ilişkin puan ortalamaları (2.99), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.93) daha düşük olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki yüklemelerin yönüne ilişkin puan ortalamalarının (3.77), düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.15) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ek 12’de gösterilen ANOVA sonuçlarına göre, olumlu davranışlara ilişkin nedensel yüklemelerin yönü üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi bilgisinin ve ayrıca cinsiyet, ölçek türü, doyum ve çatışma eğilimi bilgisinin anlamlı ortak etkilerinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla= 23.40 ve 5.33; $p<.05$).

Katılımcılara sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi bilgisinin olumlu olaylara ilişkin nedensel yüklemelerin yönü üzerindeki ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.6’da gösterilmiştir.

Çizelge 3.6. Doyum, Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Düşük Doyum	Düşük Güven	3.82	4.92
	Yüksek Güven	3.34	3.66
Yüksek Doyum	Düşük Güven	3.44	3.45
	Yüksek Güven	2.02	2.94

Çizelge 3.6'daki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Bu bağlamda sonuçlarda öncelikle çatışma eğilimi ve güven düzeyleri temelinde doyum düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği, daha sonra doyum ve çatışma eğilimi temelinde güven düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği ve son olarak da doyum ve güven düzeyleri temelinde çatışma eğilimi düzeyine göre ortalamaların nasıl değiştiği aktarılmıştır.

Çatışma eğilimi ve güven düzeyleri temelinde doyum düzeyine göre ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, partnerin güven ve çatışma eğilimi düzeyinin düşük olduğunu bilen katılımcılar, bu bilgilerin yanında doyum düzeyinin yüksek olduğuna ilişkin bilgiye sahip olduklarında, düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha düşük yükleme puanları elde etmişlerdir ($q=3.16$; $p<.05$). Benzer şekilde güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin sahip olunan bilgiler yüksek olduğunda da bu bilgilere ek olarak doyumun yüksek olduğu bilindiğinde, doyumun düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha düşük yükleme puanları elde edilmiştir ($q=5.96$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin düşük, güvenin ise yüksek olduğu bilindiği durumlarda katılımcılar doyum düzeyinin de düşük olduğu biliyorlarsa yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha yüksek yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=11.00$; $p<.05$). Benzer şekilde çatışma eğiliminin yüksek, güvenin ise düşük olduğu bilindiği durumlarda da katılımcılar doyum düzeyinin de düşük olduğu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumdan daha yüksek yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=11.50$; $p<.05$).

Doyum ve çatışma eğilimi düzeyleri temelinde güven düzeylerine göre yükleme puan ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, partnerin doyum ve çatışma eğilimi düzeyinin düşük olduğunu bildikleri koşullarda katılımcılar bu bilgilerin yanında güveninin de yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında, güvenin düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha düşük yükleme puanları elde etmişlerdir ($q=3.73$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin sahip olunan bilgiler yüksek olduğunda da bu bilgilere ek olarak güvenin yüksek olduğu bilindiğinde, düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha düşük yükleme puanları elde edilmiştir ($q=4.62$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin düşük, doyumun ise yüksek olduğu bilindiği durumlarda katılımcılar güven düzeyinin de yüksek olduğu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=10.96$; $p<.05$). Benzer şekilde çatışma eğiliminin yüksek, doyumun ise düşük olduğu bilindiği durumlarda da katılımcılar doyum düzeyinin de yüksek olduğu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri durumdan daha düşük yükleme puanlarına sahip olmuşlardır ($q=9.73$; $p<.05$).

Doyum ve güven düzeyleri temelinde çatışma eğilimi düzeylerine göre yükleme puan ortalamaların nasıl farklılaştığını belirlemek amacıyla uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, partnerin doyum ve güven düzeyinin düşük olduğunu bildikleri koşullarda katılımcılar, bu bilgilerin yanında çatışma eğilimi düzeyinin de yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında, düşük olduğu bilgisine sahip olduklarından daha yüksek yükleme puanları elde etmişlerdir ($q=9.21$; $p<.05$). Benzer şekilde doyum ve güven düzeyine ilişkin sahip olunan bilgiler yüksek

olduğunda da bu bilgilere ek olarak çatışma eğiliminin de yüksek olduğu bilindiğinde, düşük olduğunun bilindiği durumlara oranla daha düşük yükleme puanları elde edilmiştir ($q=8.23$; $p<.05$). Bununla birlikte doyumun düşük, güvenin ise yüksek olduğu bilindiği durumlarda ya da doyumun yüksek ve güvenin düşük olduğu bilindiği durumlarda bu bilgilere ek olarak sunulan doyum bilgisine göre katılımcıların yükleme puanları anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

Olumsuz olaylara yönelik nedensel yüklemelerin yönü üzerindeki bir diğer ortak etki olan cinsiyet, ölçek türü, doyum ve çatışma eğilimi bilgisi ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.7’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.7. Katılımcıların Cinsiyeti, Ölçek Türü, Sahip Olunan Doyum ve Çatışma Eğilimi Bilgisi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

			Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Tip Ölçek	Düşük Doyum	3.38	4.40
		Yüksek Doyum	2.93	3.24
	Bitişik Tip Ölçek	Düşük Doyum	3.79	3.97
		Yüksek Doyum	2.76	3.32
Erkek	Ayrık Tip Ölçek	Düşük Doyum	3.71	4.60
		Yüksek Doyum	2.68	3.48
	Bitişik Tip Ölçek	Düşük Doyum	3.43	4.20
		Yüksek Doyum	2.54	2.94

Çizelge 3.7'deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Bu bağlamda sonuçlar aktarılırken ilk adımda ölçek türü, doyum ve çatışma eğilimi bilgisi temelinde cinsiyete göre nedensel yükleme puan ortalamalarının nasıl farklılaştığı, daha sonra cinsiyet, doyum ve çatışma eğilimi bilgisi temelinde ölçek türüne göre nedensel yükleme puan ortalamalarının nasıl farklılaştığı; üçüncü adımda cinsiyet, doyum düzeyi ve ölçek türü temelinde doyum düzeyine göre nedensel yükleme puan ortalamalarının nasıl farklılaştığı; son olarak da cinsiyet ölçek türü ve çatışma eğilimi düzeyi temelinde doyum düzeyine göre nedensel yükleme puan ortalamalarının nasıl farklılaştığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Yanıtlanan ölçek türü, sunulan doyum ve çatışma eğilimi bilgisi temelinde nedensel yükleme puanlarının katılımcı cinsiyetine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, yanıtlanan ölçek türü, sahip olunan doyum bilgisi ve çatışma eğilimi bilgisi ne olursa olsun yükleme puanları cinsiyete göre farklılaşmamıştır.

Katılımcıların cinsiyeti, sahip olunan doyum ve çatışma eğilimi bilgisi temelinde nedensel yükleme puanlarının yanıtlanan ölçek türüne (bilgilerin veriliş biçimine) göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, doyum ve çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini ayrık bir biçimde alan erkek katılımcıların nedensel yükleme puanları, bu bilgileri bitişik biçimde alan erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($q = 3.00$; $p < .05$).

Benzer şekilde bu bilgilere ait diğer herhangi bir kombinasyon için nedensel yükleme puanları ölçek türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır.

Katılımcıların cinsiyeti, yanıtlanan ölçek türü ve çatışma eğilimi bilgisi temelinde nedensel yükleme puanlarının bu bilgilerle birlikte sahip olunan doyum bilgisinin düzeylerine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisini ayırık türdeki ölçekte alan kadın katılımcılar, çatışma eğilimi bilgisinin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek nedensel yükleme puanları elde etmişlerdir ($q=2.81$; $p<.05$). Benzer şekilde çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisini bitişik türdeki ölçekte alan kadın katılımcıların nedensel yükleme puanları da çatışma eğilimi bilgisine ek olarak doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek bulunmuştur ($q=6.44$; $p<.05$). Bununla birlikte yine bitişik türdeki ölçekte çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini alan kadın katılımcıların nedensel yükleme puanlarının, yüksek doyum bilgisine de sahip oldukları durumlarda düşük doyum bilgisine sahip olduklarından daha düşük olduğu gözlenirken ($q=3.78$; $p<.05$), ayırık ölçek türünde bu örüntü anlamlı bulunamamıştır. Bununla birlikte çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini ayırık türde ölçekte alan kadın katılımcıların nedensel yükleme puanları çatışma eğilimi bilgisine ek olarak doyumun düşük düzeyde olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildiklerinden anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Erkeklerdeki farklılıklar dikkate alındığında, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisini ayırık türdeki ölçekte alan erkek katılımcıların nedensel yükleme puanlarının çatışma eğilimi bilgisine ek olarak doyumun da düşük olduğu bilgisine sahip

olduklarında yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek bulunduğu gözlenmiştir ($q=6.44$; $p<.05$). Doyum düzeyine ilişkin benzer fark yüksek çatışma eğilimi bilgisini ayırık türdeki ölçekte alan erkek katılımcılar için de bulunmuştur ($q=7.00$; $p<.05$) . Benzer şekilde, çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini bitişik türdeki ölçekten elde eden erkek katılımcıların nedensel yükleme puanları, çatışma eğilimi bilgisine ek olarak düşük doyum bilgisine de sahip olduklarında, yüksek doyum bilgisine sahip oldukları durumdan daha yüksek olmuştur ($q=7.88$; $p<.05$).

Katılımcıların cinsiyeti, yanıtlanan ölçek türü ve doyum bilgisi temelinde nedensel yükleme puanlarının bu bilgilerle birlikte sahip olunan çatışma eğilimi bilgisi düzeylerine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, doyumun düşük olduğu bilgisini ayırık türdeki ölçekte alan kadın katılımcılar, doyum bilgisinin yanında çatışma eğiliminin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük nedensel yükleme puanları elde etmişlerdir ($q=6.38$; $p<.05$). Ancak doyumun düşük olduğu bilgisini bitişik türdeki ölçekte alan kadın katılımcıların nedensel yükleme puanları doyum bilgisine ek olarak sahip oldukları çatışma eğilimi bilgisine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Bununla birlikte ayırık türdeki ölçekte doyumun düşük olduğu bilgisini alan erkek katılımcıların nedensel yükleme puanları, bu doyum bilgisine ek olarak çatışma eğiliminin de düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük olurken ($q=5.56$; $p<.05$), erkekler için bulunan bu fark aynı bilgileri bitişik ölçek türünde aldıkları durumda da gerçekleşmiştir ($q=4.81$; $p<.05$). Bununla birlikte doyumun yüksek olduğu bilgisini ayırık türde ölçekte alan kadın katılımcıların nedensel yükleme puanları doyum bilgisine ek olarak sahip

oldukları çatışma eğilimi bilgisine göre anlamlı şekilde farklılaşmazken; doyumun yüksek olduğu bilgisini bitişik türdeki ölçekte alan kadın katılımcıların, bu bilgiye ek olarak çatışma eğiliminin yüksek olduğunu bilgisini de aldıklarında düşük olduğunu bilgisini aldıkları duruma göre daha yüksek nedensel yükleme puanlarına sahip oldukları görülmüştür ($q=3.50$; $p<.05$). Ayrıca, doyumun yüksek olduğu bilgisini ayrık ölçekte alan erkek katılımcılar, bu bilgiye ek olarak çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini de aldıklarında, düşük olduğu bilgisini aldıklarından daha yüksek nedensel yükleme puanlarına sahip olmuşlarken ($q=5.00$; $p<.05$), doyumun yüksek düzeyde olduğunu bitişik ölçekte alan erkekler için çatışma eğilimi bilgisine göre bulunan bu fark anlamlı bulunamamıştır.

III.2.2. Olumlu Davranışa Yönelik Art Niyet Arama Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmada etkisi incelenen bağımlı değişkenlerden birisi de sunulan bilgiler doğrultusunda partnerin yapmış olduğu olumlu davranışın altında ne kadar art niyet arandığıdır. Olumsuz davranışa ilişkin aranan art niyet puanlarına ilişkin ortalamalar Ek 13’ de gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek için verilere bulgular bölümünün başında aktarılan analizler uygulanmıştır ve sonuçlar Ek 14’te gösterilmiştir. Ek 14’te gösterilen sonuçlara göre aranan art niyet puanları üzerinde, sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 67.50, 276.51 ve 44.95, $p<.05$). Buna göre, doyumun düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullarda olumlu davranış için aranan art niyet puan

ortalamaları (4.02), doyumun yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.45); güvenin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumlu davranış için aranan kasıt puan ortalamaları (4.60), güvenin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (2.87) daha yüksek olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumlu davranış için aranan art niyet ortalamalarının (3.49), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.98) daha düşük olduğu görülmüştür.

Ek 14'te gösterilen ANOVA sonuçlarına göre, olumlu davranışlara ilişkin aranan kasıt puanları üzerinde doyum ve güven düzeyine ilişkin bilginin, güven ve çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilginin, sunulan ölçek türü ve doyum düzeyine ilişkin bilginin ve son olarak katılımcıların cinsiyeti ve doyum ve güven düzeyi bilgisinin anlamlı ortak etkilerinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 5.75, 9.43, 3.91 ve 8.95; $p<.05$).

Katılımcılara sunulan doyum ve güven düzeyi bilgisinin art niyet puanları üzerindeki ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.8'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.8. Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Güven	Yüksek Güven
Düşük Doyum	4.80	3.24
Yüksek Doyum	4.40	2.50

Çizelge 3.8'deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre doyumun düşük olduğu bilgisini

alan katılımcılar, bu bilgiyle birlikte güvenin yüksek düzeyde olduğunu bildiklerinde, güvenin düşük olduğunu bildikleri durumdan daha düşük art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=17.28$; $p<.05$). Benzer şekilde doyumun yüksek olduğunu bilen katılımcılar, güven düzeyinin de yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre daha az art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=21.08$; $p<.05$). Bununla birlikte güvenin düşük olduğunu bilen katılımcılar bu bilginin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri durumlara göre daha yüksek art niyet puanları elde etmişlerdir ($q=4.50$; $p<.05$). Paralel olarak, güven düzeyinin yüksek olduğunu bilen katılımcılar da, bu bilgiye ek olarak doyum düzeyinin düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=8.30$; $p<.05$).

Katılımcılara sunulan güven ve çatışma eğilimi bilgisinin art niyet puanları üzerindeki ortak etkisine ait ortalamalar ise Çizelge 3.9’da gösterilmiştir.

Çizelge 3.9. Güven ve Çatışma Eğilimi Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Düşük Güven	4.46	4.74
Yüksek Güven	2.52	3.23

Çizelge 3.9’daki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre güvenin düşük olduğu bilgisini

alan katılımcılar, bu bilgiyle birlikte çatışma eğiliminin yüksek düzeyde olduğunu bildiklerinde, düşük olduğunu bildikleri durumdan daha yüksek art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=3.93$; $p<.05$). Benzer şekilde güvenin yüksek olduğunu bilen katılımcılar, bu bilgiye ek olarak çatışma eğilimi düzeyinin de yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=10.29$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin düşük olduğunu bilen katılımcılar bu bilginin yanında güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri durumlara göre daha yüksek art niyet puanları elde etmişlerdir ($q=21.63$; $p<.05$). Paralel olarak, çatışma eğilimi düzeyinin yüksek olduğunu bilen katılımcılar da, bu bilgiye ek olarak güven düzeyinin düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek art niyet puanlarına sahip olmuşlardır ($q=16.74$; $p<.05$).

Katılımcıların art niyet puanları üzerinde bir diğer ortak etki olan ölçek türü ve doyum bilgisi değişkeni ortak etkisine ait ortalamalar ise Çizelge 3.10'da gösterilmiştir.

Çizelge 3.10. Ölçek Türü ve Doyum Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Doyum	Yüksek Doyum
Ayrık Tip Ölçek	4.05	3.34
Bitişik Tip Ölçek	4.00	3.56

Çizelge 3.10'daki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre ayrık ölçekte doyumun düşük olduğu bilgisini alan katılımcıların art niyet puanlarının bu bilgiyi bitişik ölçekte

alanlardan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde doyumun yüksek olduğu bilgisine sahip olan katılımcıların art niyet puanları da bu bilgiyi hangi türde ölçekten aldığına göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Bununla birlikte hem ayrık türde, hem de bitişik türde ölçeği yanıtlayan katılımcılar, yüksek doyum bilgisine sahip olduklarında, düşük olduğunu bildiklerinden daha az art niyet puanlarına sahip olmuşlardır (q değerleri sırasıyla, 10.21, 6.24; $p < .05$).

Katılımcıların art niyet puanları üzerinde son ortak etki olan katılımcı cinsiyeti doyum ve güven bilgisi değişkeni ortak etkisine ait ortalamalar ise Çizelge 3.11’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.11. Cinsiyet, Doyum ve Güven Düzeyi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

		Düşük Güven	Yüksek Güven
Kadın	Düşük Doyum	4.95	3.06
	Yüksek Doyum	4.20	2.40
Erkek	Düşük Doyum	4.65	3.42
	Yüksek Doyum	4.60	2.60

Çizelge 3.11’deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testine ilişkin sonuçlarda öncelikle doyum ve güven düzeyleri temelinde, art niyet puanlarının cinsiyete göre nasıl farklılaştığı, daha sonra doyum düzeyi ve cinsiyet temelinde, güven düzeyine göre

art niyet puanlarının nasıl farklılaştığı, son olarak da güven düzeyi ve cinsiyet temelinde, doyum düzeylerine göre art niyet puanlarının nasıl farklılaştığı aktarılmıştır.

Katılımcılara sunulan doyum ve güven düzeyine ilişkin bilgiler temelinde olumlu olaylar için aranan art niyet puanlarının, katılımcıların cinsiyetine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, hem doyum hem de güven düzeyinin düşük olduğunu, ya da hem doyum hem de güven düzeyinin yüksek olduğunu bilen kadın ve erkek katılımcılar arasında art niyet puanı açısından anlamlı bir fark bulunamadığı görülmüştür. Bununla birlikte doyum düzeyinin düşük, güven düzeyinin ise yüksek olduğunu bilen kadın katılımcıların art niyet puanları erkeklerinkinden daha düşük olmuştur ($q=3.00$; $p<.05$). Benzer şekilde yüksek doyum ve düşük güven bilgisini alan kadınların art niyet puanları da erkeklerinkinden daha düşük bulunmuştur ($q=3.33$; $p<.05$).

Farklı doyum bilgisine sahip kadın ve erkek katılımcıların art niyet puanlarının, sahip oldukları güven bilgisine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, düşük doyum bilgisine sahip olan kadın ve erkekler, bu bilginin yanında güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma oranla daha yüksek art niyet puanları elde etmişlerdir (q değerleri sırasıyla 14.50, 9.42; $p<.05$). Benzer şekilde yüksek doyum bilgisine sahip olan kadın ve erkeklerin art niyet puanları, doyum bilgisine ek olarak güvenin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek olmuştur (q değerleri sırasıyla 13.85, 15.35; $p<.05$).

Farklı güven düzeylerine ilişkin bilgiye sahip kadın ve erkek katılımcıların art niyet puanlarının, sahip oldukları doyum bilgisine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, düşük güven bilgisine sahip olan kadınlar, bu bilginin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma oranla daha yüksek art niyet puanları elde etmişlerdir ($q=7.55$; $p<.05$), ancak bu bilgiye (düşük güven) sahip olan erkeklerin art niyet puanları sahip oldukları doyum düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Bununla birlikte yüksek güven bilgisine sahip olan hem kadın hem de erkeklerin art niyet puanları, güven bilgisine ek olarak doyumun düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha yüksek olmuştur (q değerleri sırasıyla 6.70, 18.25; $p<.05$).

III.2.3. Olumlu Davranışa Yönelik Takdir Etme Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmada merak edilen sorulardan birisi de sahip olunan bilgi düzeyine göre partnerin sergilediği olumlu davranışların ne kadar takdir edildiğidir. Takdir etme puanlarına ilişkin ortalamalar Ek 15'te gösterilmiştir. Bu ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için bulgular bölümünün başında aktarılan ANOVA analizleri uygulanmış ve sonuçlar Ek 16'da gösterilmiştir. Ek 16'da gösterilen sonuçlara göre katılımcıların takdir etme puanları üzerinde katılımcılara sunulan doyum, güven ve çatışma eğilimi bilgilerinin anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 113.30, 180.89 ve 52.38;

$p<.05$). Buna göre, doyumun düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullarda olumlu davranışı takdir etme puan ortalamaları (3.45), doyumun yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (4.25); güvenin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumlu davranışı takdir etme puan ortalamaları (3.21), güvenin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (4.49) daha düşük olmuştur. Ancak, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardaki olumlu davranışa ilişkin takdir etme puan ortalamalarının (4.12), yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu koşullardan (3.58) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ek'16 da gösterilen ANOVA sonuçları incelendiğinde olumlu davranışları için takdir etme puanları üzerinde cinsiyet ve ölçek türünün, güven ve çatışma eğilimi bilgisinin ve doyum güven bilgisiyle birlikte cinsiyetin anlamlı ortak etkilerinin olduğu görülmüştür (F_{1-196} değerleri sırasıyla 5.30, 13.31 ve 11.37; $p<.05$).

Katılımcıların cinsiyetinin ve ölçek türünün takdir puanları üzerindeki ortak etkisine ilişkin ortalamalar Çizelge 3.12'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.12. Cinsiyet ve Ölçek Türü Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Ayrık Tip Ölçek	Bitişik Tip Ölçek
Kadın	3.67	4.00
Erkek	3.93	3.79

Çizelge 3.12'deki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, sadece ayrık türde ölçek alan kadın katılımcıların takdir puanlarının, bitişik türde ölçek alan kadın katılımcılardan daha düşük olduğu görülmüştür ($q=3.30$; $p<.05$). Cinsiyet ve ölçek türü ortak etkisine ait diğer ortalamalar arasında ise anlamlı farklar bulunamamıştır.

Katılımcıların olumlu davranışlara yönelik takdir puanları üzerinde güven ve çatışma eğilimi değişkenlerinin ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.13'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.13. Güven ve Çatışma Eğilimi Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Düşük Doyum	3.34	3.08
Yüksek Doyum	4.90	4.08

Çizelge 3.13'te yer alan ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, güvenin düşük olduğu bilgisini alan katılımcılar, bu bilgiyle birlikte çatışma eğiliminin yüksek düzeyde olduğunu bildiklerinde, düşük olduğunu bildikleri durumdan daha düşük takdir puanlarına sahip olmuşlardır ($q=3.29$; $p<.05$). Benzer şekilde güvenin yüksek olduğunu bilen katılımcılar, bu bilgiye ek olarak çatışma eğilimi düzeyinin de yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük takdir puanlarına sahip olmuşlardır ($q=10.25$; $p<.05$). Bununla birlikte çatışma eğiliminin

düşük olduğunu bilen katılımcılar bu bilginin yanında güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri durumlara göre daha düşük takdir puanları elde etmişlerdir ($q=17.33$; $p<.05$). Paralel olarak, çatışma eğilimi düzeyinin yüksek olduğunu bilen katılımcılar da, bu bilgiye ek olarak güven düzeyinin düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük takdir puanlarına sahip olmuşlardır ($q=11.14$; $p<.05$).

Katılımcıların olumlu davranışlara yönelik takdir puanları üzerindeki son ortak etki olan katılımcıların cinsiyeti, sunulan doyum ve güven düzeyi ortak etkisine ait ortalamalar Çizelge 3.14'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.14. Cinsiyet, Doyum ve Güven Ortak Etkisine Ait Ortalamalar

		Düşük Güven	Yüksek Güven
Kadın	Düşük Doyum	2.78	4.16
	Yüksek Doyum	3.67	4.72
Erkek	Düşük Doyum	2.86	3.97
	Yüksek Doyum	3.50	5.10

Çizelge 3.14'teki ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testine ilişkin sonuçlarda öncelikle doyum ve güven düzeyleri temelinde, takdir etme puanlarının cinsiyete göre nasıl farklılaştığı, daha sonra doyum düzeyi ve cinsiyet temelinde, güven düzeyine göre takdir etme puanlarının nasıl farklılaştığı, son olarak da güven düzeyi ve cinsiyet temelinde, doyum düzeylerine göre takdir etme puanlarının nasıl farklılaştığı aktarılmıştır.

Katılımcılara sunulan doyum ve güven düzeyine ilişkin bilgiler temelinde olumlu olaylara yönelik takdir etme puanlarının, katılımcıların cinsiyetine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, Yalnızca, doyum ve güven düzeyinin yüksek olduğunu bilen kadın katılımcıların takdir puanlarının aynı bilgilere sahip olan erkek katılımcılardan daha düşük olduğu görülmüştür ($q=3.12$; $p<.05$). Doyum ve güven bilgisinin diğer tüm kombinasyonları açısından kadın ve erkek katılımcıların takdir puanları birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

Farklı doyum düzeylerine sahip kadın ve erkek katılımcıların takdir etme puanlarının, sahip oldukları güven bilgisine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, düşük doyum bilgisine sahip olan kadın ve erkekler, bu bilginin yanında güvenin de düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma oranla daha düşük takdir puanları elde etmişlerdir (q değerleri sırasıyla 12.54, 10.04; $p<.05$). Benzer şekilde yüksek doyum bilgisine sahip olan kadın ve erkeklerin takdir puanları, doyum bilgisine ek olarak güvenin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük olmuştur (q değerleri sırasıyla 13.85, 15.35; $p<.05$).

Farklı güven düzeylerine ilişkin bilgiye sahip kadın ve erkek katılımcıların art niyet puanlarının, sahip oldukları doyum bilgisine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için uygulanan Tukey testi sonuçlarına göre, düşük güven bilgisine sahip olan hem kadın hem de erkek katılımcıların takdir etme puanları, bu bilginin yanında doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde, yüksek olduğunu bildikleri durumdan

daha düşük olmuştur (q değerleri sırasıyla 8.85, 6.40; $p<.05$), Bununla birlikte yüksek güven bilgisine sahip olan hem kadın hem de erkeklerin takdir etme puanları, güven bilgisine ek olarak doyumun düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha düşük olmuştur (q değerleri sırasıyla 5.55, 11.25; $p<.05$).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Giriş kısmında da belirtildiği gibi araştırmanın temel amacı romantik ilişki içerisinde yaşanabilecek olumlu ve olumsuz partner davranışlarının, bu olaya maruz kalan/olaydan etkilenen partnerin ilişki doyumu, ilişki partnerine duyduğu güven düzeyi ve çatışmaya olan eğilimine bağlı olarak nasıl değerlendirildiğini incelemektir. Sergilenen davranışların değerlendirilmesi, aynı zamanda araştırmanın bağımlı değişkenleri olan, davranışın nedeninin nerede arandığı (yüklemelerin yönü), kasıt/art niyet arama düzeyi ve suçlama/takdir etme düzeyine ilişkin alınan ölçümleri kapsamaktadır. Ancak araştırmanın bağımsız değişkenlerinin (doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyi) farklı kombinasyonlarına (örn., düşük doyum, yüksek güven, düşük çatışma eğilimi) uygun, analiz edilebilir sayıda gerçek partner verisine ulaşmak mümkün olmadığı için, kısa öyküler oluşturulmuş ve bağımsız değişken kombinasyonları bu öykülerin içerisine yedirilerek bu bilgiler temelinde partner değerlendirmeleri, partner adına cevap veren başka katılımcılardan elde edilmiştir. Bu yöntemle farklı kombinasyonlara ait değerlendirmeleri almak mümkün olmuştur. Dolayısıyla araştırmada kısaca, partner hakkında sunulan bilgilere göre partner davranışlarının nasıl değerlendirildiği incelenmiştir.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan doyum çatışma ve güven gibi kavramlar yakın ilişkiler kapsamında yüklemelerle birlikte sıklıkla çalışılan değişkenler olsa da (örn., Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Rempel ve ark, 2001) bu

değişkenlerin bir arada kullanıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak ilişkinin doğası gereği bu tür değişkenler birbirleriyle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla sahip olunan bu bilgilerin farklı kombinasyonlarının değerlendirmeleri nasıl etkelediği önemli bir sorudur ve bu soru araştırma kapsamında incelenmiştir. Ayrıca bu alanda yapılan çalışmaların çoğu evlilik ilişkilerine odaklanmış ve evli kişilerin birbirlerini nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Bu çalışmada ise evli olmayan kişilerin (romantik ilişkisi olsun ya da olmasın) bu türden ilişkisel olayları nasıl değerlendirdiklerine odaklanılmıştır.

Sıradaki bölümlerde araştırmanın amacı kapsamında elde edilen bulgular önce incelenen değişkenlere göre ayrı başlıklar halinde, daha sonra bir bütün olarak literatür temelinde tartışılmış; bununla birlikte, araştırmanın sınırlılıkları ve avantajlarına yer verilerek gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

IV.1. Olumsuz Partner Davranışının Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçların Tartışılması

IV.1.1. Olumsuz Partner Davranışının Nedeninin Nerede Arandığına (Nedensel Yüklemelerin Yönü) İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Daha önce değinildiği üzere, yüklemeler, insanların, çevrelerini anlamlı kılabilimleri ve gelecekte yaşanabilecek olaylar hakkında öngörülerde bulunabilimleri için çevrelerinde gerçekleşen bir takım olay ya da davranışlara ilişkin yapmış oldukları açıklamaları veya çıkarımları kapsar (Heider, 1958).

Bununla birlikte Heider, olayların nedenlerine ilişkin olarak bireylerin iki farklı yönde yükleme yapabileceğini ve bunların da daha önce de bahsedildiği gibi içsel ve dışsal yüklemeler olduğunu ileri sürmüştür. İçsel yüklemelerde davranışın ya da olayın nedeni konusunda aktörün kendi özellikleri ön plana çıkarılırken, dışsal yüklemelerde bu nedenler aktör dışındaki faktörlerde aranmaktadır.

Bu doğrultuda yakın ilişkiler kapsamında da bireylerin ilişkilerinde gerçekleşen olaylara ilişkin açıklamalar aramaları kaçınılmazdır. Bu, bireylere hem ilişkilerini anlamlandırabilmeyi hem de ilişkiyle ilgili tahminler yürütmeyi sağlayacaktır. Nitekim, romantik yakın ilişkiler ve yüklemeler konusunu kapsayan literatür incelendiğinde, partnerlerin sergilemiş oldukları davranışların partnerin kendisiyle ilgili özelliklerden mi yoksa partnerin dışındaki bir takım özelliklerden mi kaynaklandığına ilişkin yapılan değerlendirmelerin incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır (örn, Jacobson ve ark, 1985; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Mevcut araştırmada da ilişki partnerlerinin yapmış oldukları belirli davranışların nedenlerinin nerede aradığı incelenen değişkenlerdendir. Ancak araştırma kapsamında, özel olarak, bir takım ilişkisel özelliklerin (ilişki doyumu, partnere duyulan güven, çatışma eğilimi) bu yüklemeleri nasıl etkileyeceği ele alınmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amaçlarından birisi, partnerin sergilediği olumsuz davranışların nedeninin, bu davranışa maruz kalan partner hakkında sahip olunan bilgilere göre nerede arandığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda doyum ve güven düzeyinin düşük, çatışma eğiliminin ise yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu durumlarda (ilişki için olumsuz özellikler) sergilenen olumsuz davranışın nedeninin daha çok içsel faktörlerde; tam tersi bilgiler (ilişki için olumlu özellikler)

sunulduğunda ise bu davranışın nedeninin daha çok dışsal faktörlerde aranacağı varsayılmıştır.

Olumsuz partner davranışının nedeninin nerede arandığına (nedensel yüklemelerin yönü) ilişkin yapılan analiz sonuçları incelendiğinde hem güven, hem doyum, hem de çatışma eğilimi düzeyinin yüklemelerin yönü üzerinde anlamlı temel etkiye sahip olduğu ve bu etkinin de beklenen yönde olduğu görülmüştür. Buna göre, katılımcılar, doyumun ya da güvenin yüksek düzeyde; çatışma eğiliminin ise düşük düzeyde olduğunu bildikleri durumlarda olumsuz davranışın nedeninin partnerde değil daha çok partner dışında kalan faktörlerde aranacağını düşünmüşlerdir. Bununla birlikte doyumun ya da güvenin düşük; çatışma eğiliminin ise yüksek düzeyde olduğu bilindiğinde, olumsuz davranışın nedeninin daha çok partnerin kendisinden kaynaklanan faktörlerde aranacağı bildirilmiştir. Bu, gerçek partnerler kullanılarak yapılan ve genellikle tek değişkenin incelendiği literatür bulgularıyla da tutarlıdır. Örneğin, yapılan çalışmaların çoğunda sorunlu çiftler (çatışmalı, doyumsuz) sorunsuz (çatışmasız, doyumlu) çiftlere oranla sergilenen olumsuz davranışların nedenini partnerlerinin kendilerinde aramışlardır (Camper ve ark., 1988; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Bununla birlikte güven düzeyinin yüklemelerin yönü ile olan ilişkisi konusunda literatürde çalışmalara rastlanmamasına rağmen, güveni yüksek olanların ilişkiyi güçlendirici, ilişkiye zarar vermeyen yüklemeler yapmaları mevcut araştırmanın bulgusuna destek verebilir (Rempel ve ark., 2001). Çünkü, olumsuz davranışın nedeni partnerin kendisinde arandığı takdirde bu durum çatışmalara daha kolay neden olup ilişkinin niteliğini bozabilir; ancak davranışın nedeni partnerde aranmadığı takdirde partnerin bu

olumsuz davranışı kendi içsel özellikleriyle yapmayacağına ilişkin bir güvenden söz edilebilir ve bu durumun da ilişkiyi güçlendirip, ilişki niteliğini destekleyici bir etkisinin olacağı düşünülebilir.

Doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeyi temel etkilerine ilişkin bulguların sonuçları, literatürle paralel olarak kısaca şu şekilde özetlenebilir. Olumsuz ilişki dinamiklerine sahip olan (doyumu düşük, çatışması yüksek ya da güveni düşük gibi) bir kişi, partnerinin sergilediği olumsuz davranışın sebebini partnerinin niyetinde ya da partnerinden kaynaklı bazı özelliklerde aramakta ve bu olayın partnerinin dışındaki bazı durumsal faktörlerden kaynaklanabileceğine ihtimal vermemektedir. Bununla birlikte olumlu ilişki dinamiklerine sahip olan kişi ise, olumsuz partner davranışının nedenini partnerinden kaynaklı özellikler dışında aramakta, bu davranışı partnerine yakıştıramamakta ve olumsuz davranışı yapmasına neden olan bazı durumsal faktörlerin olabileceğini düşünmektedir. Dolayısıyla olumlu ilişki özelliklerine sahip olan çiftlerin daha az çatışma yaratıcı, daha çok yapıcı değerlendirmeler yaptıkları söylenebilir.

Bununla birlikte olumsuz davranışa yönelik gerçekleştirilen nedensel yüklemelerin yönü üzerinde katılımcıların cinsiyetinin de anlamlı temel etkisinin olduğu, kadın katılımcıların olumsuz olaylara yönelik olarak erkek katılımcılardan daha dışsal yüklemeler yaptıkları görülmüştür. Buna göre kadın katılımcılar erkeklere göre olumsuz olayların nedenini kişinin niyeti, amacı gibi kendisine ait özelliklerde daha az aramışlardır. Erkeklerin bu türden olumsuz olaylara daha içsel, niyetsel yüklemeler yapmaları, olumsuz olayların sonuçlarına ilişkin olarak

erkeklerin kadınlara oranla daha düşmanca yüklemeler yapıldığını ortaya koyan araştırma bulgularıyla da paralellik göstermektedir (örn., Aktaş, Şahin ve Aydın, 2005). Ayrıca McArthur (1976), araştırmanın giriş kısmında da bahsedilen ve nedensel yüklemelerin farklı bilgi türlerinden nasıl etkilendiğini araştırdığı 1972'deki makalesinde kullandığı yöntemi kullanarak nedensel yüklemelerde cinsiyet farklılıklarını incelemiş ve kadınların bir çok koşulda erkeklere oranla daha dışsal kaynaklara ve durumlara yüklemeler yaptıklarını ortaya koymuştur. Bu anlamda bakıldığında araştırmanın bu bulgusu literatürle tutarlıdır ve kadınların ilişkilerdeki olumsuzluklara karşı daha yapıcı bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Ancak yine de cinsiyetin, yüklemelerle yakından ilişkili olan diğer bağımlı değişkenler üzerinde temel etkiye sahip olmaması bu bağımlı değişken için bulunan farkın şansa dayalı olabileceği ihtimalini de doğurmaktadır.

Olumsuz partner davranışlarının nedeninin nerede arandığına ilişkin sahip olunan nedensel yükleme puanları üzerindeki ortak etkiler incelendiğinde de temel etkileri destekler nitelikte örüntüler gözlenmiştir. Olumsuz partner davranışlarına yönelik nedensel yükleme puanları üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi ortak etkisi incelendiğinde, geriye kalan değişken bilgisi ne olursa olsun doyum ya da güven düzeyinin yüksek olduğu bilindiğinde düşük olduğu bilindiği durumlara göre daha dışsal yüklemeler yapıldığı görülmüştür. Diğer bir deyişle doyum ya da güven değişkenlerinin her biri için sahip olunan olumlu bilgiler (doyum ya da güvenin yüksek olması), olumsuz olayların nedenini partnerin dışında aramaya itmiştir. Bu daha önce de bahsedilen nedenlerden dolayı beklenen bir sonuçtur. Bununla birlikte çatışma eğilimi değişkeni için aynı durum sadece belirli koşullar altında sağlanmıştır.

Buna göre, sadece doyumun ve güvenin yüksek ya da sadece doyumun ve güvenin düşük olduğunun bilindiği durumlarda başka bir deyişle en iyi ve en kötü durumlar sunulduğunda, çatışma eğiliminin de düşük olduğu bilindiğinde, yüksek olduğu bilinen duruma göre daha dışsal yüklemeler yapılmıştır. Çatışma eğilimi düzeyleri arasındaki fark beklenen bir sonuç olsa da bunun sadece doyum ve güvenin yüksek ya da düşük olduğu koşullarda gerçekleşmesi bu değişkenin her koşulda yüklemeler üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak, bulgular incelendiğinde tüm bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı ancak en az etkiye sahip olan değişkenin çatışma eğilimi değişkeni olduğu düşünüldüğünde, bu değişkenin belirli koşullarda etkili olması da mümkün olabilir. Çatışma eğiliminin daha az etkili bulunması, bu değişkenin doyum ya da güven ile aynı doğrultuda algılanmama ihtimalini de yansıtır olabilir. Diğer bir deyişle, doyum ya da güven gibi kavramlar daha çok ilişki partnerine bağlı olarak gelişen bir durum olarak algılanabilirken, çatışma eğilimi kişinin kendisine ait bir özellik olarak görülebilir. Dolayısıyla kişisel özellik olarak algılanması yüksek olan bu değişkenin ilişkisel olaylar üzerinde daha az etkili olması beklenebilir.

Olumsuz davranışların nedenine ilişkin olarak yapılan yüklemeler üzerinde ayrıca, cinsiyet ve çatışma eğilimi ortak etkisi de görülmüştür. Buna göre yüksek çatışma eğilimi olduğunu bilen kadın katılımcılar, davranışın nedenlerini erkeklerden daha dışsal faktörlerde aramışlardır. Bu durum cinsiyetle ilgili yükleme farklılıklarına ilişkin bahsedilen literatür bulgularına paraleldir (McArthur, 1976). Bununla birlikte çatışma eğiliminin koşulları arasında kadınlar açısından yükleme puanları için anlamlı bir fark bulunmazken yüksek çatışma eğilimi bilgisini alan

erkeklerin düşük çatışma eğilimi bilgisini alan erkeklerden anlamlı olarak daha içsel yüklemeler yaptıkları görülmüştür. Yüksek çatışma eğilimi bilgisinin daha çok çatışmaya girmeye meyilli olan, zıt gitmeyi seven ve sürekli çatışma arttırma potansiyeline sahip olan kişileri kast ettiği düşünüldüğünde, erkeklerin düşmanca yüklemeler yapmaya kadınlardan daha yatkın olduklarını gösteren bulguyla bu araştırma bulgusunun tutarlılık gösterdiği söylenebilir (Aktaş ve ark., 2005). Buna göre erkek katılımcıların yüksek çatışma potansiyelini bildiklerinde daha niyetsel ve düşmanca yüklemeler yapmaları mümkündür. Bu durum erkek ve kadınların toplumsallaşma süreçleri ve toplumsal cinsiyet rolleriyle de ilgili olabilir. Genellikle geçmişten günümüze ailesini dış etkenlerden koruma görevini üstlenen erkekler, yüksek çatışma eğilimi bilgisine sahip olduklarında bu bilgiye kadınlardan daha çok önem verebilirler ve bu bilgiyi saldırı ve atağa meyilli olma bilgisi şeklinde ele alıp, karşı tarafı yıkıcı, düşmanca yüklemeler yapmaları, olumsuz davranışların nedenlerini karşı tarafa yükleyen tutuma sahip olmaları kaçınılmaz olabilir. Bununla birlikte daha yapıcı, uyumlu ilişkiler kurma şeklinde toplumsallaşan kadınların (Kahn ve Gaeddert, 1985), çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisine sahip olduklarında bile erkeklere oranla olumsuz olaylar için daha dışsal yüklemeler yapmaları yapıcı ilişkiler kurma ve ilişkiye zarar vermeme düşünceleriyle paralel olabilir.

IV.1.2. Olumsuz Partner Davranışına Yönelik Kasıt Arama Düzeyine İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmada incelenen bir diğer bağımlı değişken, verilen bilgiler doğrultusunda partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışına yönelik aranan kasıt

düzeyidir. Kasıt arama, sorumluluk yüklemeleri kapsamında değerlendirilen değişkenlerdendir. Davranışın altındaki niyet, bu davranışın bilerek ve isteyerek yapılması gibi faktörler kasıt arama adı altında araştırmada incelemeye alınmıştır. Araştırmada beklenen sonuç ilişki doyumunun ya da ilişki partnerine duyulan güvenin düşük; çatışma eğiliminin ise yüksek olduğu bilgisinin verildiği durumlarda tam tersi durumlara oranla partnerin bu davranışı daha kasıtlı olarak yaptığının düşünülmesidir. Elde edilen bulgulara göre kasıt arama düzeyi üzerinde doyum güven ve çatışma eğilimi düzeylerinin anlamlı temel etkilerinin olduğu ve bu etkilerin beklenen yönde olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcılar, ilişki doyumunun düşük olduğu bilgisine sahip olduklarında, yüksek olduğu bilgisine sahip oldukları duruma göre, benzer şekilde, partnere duyulan güvenin düşük olduğu bilgisine sahip olduklarında, yüksek olduğu bilgisine sahip oldukları duruma göre davranışın daha kasıtlı olarak sergilendiğini düşünmüşlerdir. Bununla birlikte, çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu durumlarda da düşük olduğu bilgisinin sunulduğu durumlara oranla daha çok kasıt aranmıştır. Görüldüğü gibi ilişkinin niteliğinin daha olumlu olduğu düşünüldüğünde partnerin sergilemiş olduğu olumsuz davranışın altında daha az kasıt aranmıştır. Buna göre, ilişkilerin daha doyumlu ya da güvenli olduğu bilindiğinde bu kişilerin birbirlerine karşı anlayış gösteren, birbirlerini destekleyen bireyler oldukları ve ilişkilerinin güçlü olduğu; dolayısıyla bu kişilerin birbirlerine kasıtlı, isteyerek ya da bilerek olumsuz davranışlar sergilemeyeceği düşünülmüş olabilir. Benzer şekilde eğer bu davranışı değerlendirecek olan partnerin çatışma eğiliminin yüksek olduğu biliniyorsa bu partnerin sergilenen davranış için çatışmayı arttırıcı girişimlerde bulunacağı ve davranışın altında kasıt arayacağı; bununla birlikte çatışma eğilimi düşük olduğu

bilindiğinde ise çatışmaya girmeye eğilimli olmadığı için bu davranışın altında kasıt arayarak çatışma artırıcı davranışlar sergilemeyeceği düşünülmüş olabilir.

Araştırmada kasıt arama düzeyine ilişkin elde edilen bulgular literatürle de tutarlılık göstermektedir. Sorumluluk yüklemeleri ve partner davranışlarının değerlendirilmesiyle ilgili çalışmalar incelendiğinde sorunlu (doyumu düşük, çatışmalı) çiftlerin sorunlu olmayan (doyumu yüksek, çatışmasız) çiftlere oranla olumsuz partner davranışlarını daha kasıtlı olarak değerlendirdikleri ve davranışın bilerek ve niyetli bir şekilde gerçekleştirildiğini bildirdikleri görülmüştür (örn., Fincham, 1985; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Güvenin kasıt arama düzeyine etkisine ilişkin literatürde doğrudan bir çalışmaya rastlanmasa da yine Rempel ve arkadaşları (2001)'nin güven düzeyi düşük olanların yüksek olanlara oranla daha çatışma artırıcı yüklemeler yaptıklarını ortaya koyması dolaylı bir biçimde bu bulguya da destek sağlayabilir. Çünkü, kasıt aramak çatışmayı artırıcı bir etki yaratabileceğinden düşük güven bilgisinin sunulduğu durumlarda katılımcıların daha çok kasıt arayıp çatışma oluşturulabileceği düşüncesine sahip olabilecekleri de varsayılabilir.

Olumsuz davranışlar için kasıt arama puanları üzerinde ölçek türü (bilgilerin veriliş biçimi) ve doyum düzeyinin ortak etkisi bulunmuştur. Buna göre hem ayrık hem de bitişik tipte ölçek alanlarda doyum düzeyi yüksek olduğunda düşük olduğu duruma göre daha az kasıt arandığı görülmüştür. Bu, doyuma ilişkin daha önceden sunulan literatür bulgularıyla tutarlıdır (örn, Jacobson ve ark., 1985; Fincham, 1985; Camper, 1988; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Buna göre bilginin veriliş biçimi

ne olursa olsun insanlar ilişkinin doyumlu olduğunu bildiklerinde daha az kasıt aramaktadırlar. Çünkü bahsedildiği gibi, bu bilgiye sahip insanlar, partnerin bu davranışı bilerek yapacağını ve ilişkiyi isteyerek olumsuz bir niteliğe büründüreceğini düşünmemektedirler. Bununla birlikte doyumun yüksek olduğunu ayırık bir biçimde alanların kasıt arama puanları bitişik biçimde alanlardan daha yüksek bulunmuştur. Ölçek türüne ilişkin hata varyansının oldukça düşük olması, bununla birlikte ölçek türü temel etkisinin hiçbir bağımlı değişkende anlamlı olmamasından dolayı ölçek türüne ait bulunan bu farka ilişkin sağlıklı yorum yapabilmek zorlaşmaktadır.

IV.1.3. Olumsuz Partner Davranışının Suçlanmasına İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

İlişki partnerlerinin sergilemiş oldukları davranışların suçlanmaya layık görülüp görülmemesi, sorumluluk yüklemeleri kapsamında sıklıkla incelenen bir değişkendir (Fincham, Beach ve Baucom, 1987). Araştırmanın bir amacı da sunulan bilgiler doğrultusunda partner davranışlarının ne kadar suçlanacağına ilişkin algıları incelemektir. Bu doğrultuda, olumsuz davranışa maruz kalan kişinin ilişkiden elde ettiği doyumun ya da partnerine duyduğu güvenin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğu bilindiğinde bu davranışın daha az suçlanmaya layık görüleceği; tam tersi bilgilere sahip olunan durumlarda ise daha çok suçlanmaya layık olarak görüleceği beklenmiştir. Çünkü, doyum veya güveni yüksek olan ya da çatışmaya meyilli olmayan kişilerin ilişkilerinde mutlu oldukları ve sorunsuz bir ilişki yaşadıklarına ilişkin algılarının yüksek olabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla bu

durumdaki bireyler partnerleri tarafından herhangi bir olumsuz davranışa maruz kaldıklarında bu davranışın kasıtlı ya da bilerek yapılmadığını, zarar verme amacı gütmeyişini, dolayısıyla bu davranış için partnerinin suçlanmaması gerektiğini düşünebilirler. Bu hipotezler doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre davranışa maruz kalan kişinin doyum düzeyinin, güven düzeyinin ve çatışma eğilimi düzeyinin olumsuz davranışlar için yapılan suçlamalar üzerinde anlamlı temel etkiye sahip olduğu ve bu etkilerin beklendik yönde olduğu görülmüştür. Bu bulgular, aynı zamanda literatürdeki bulgularla da tutarlılık göstermektedir (Fincham, Beach ve Baucom, 1987). Fincham, Beach ve Baucom (1987) çalışmalarında sorunlu çiftlerin olumsuz partner davranışlarını daha suçlanmaya layık gördüklerini ve daha kasıtlı olarak değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Ancak özellikle güven konusunda suçlamalarla ilgili literatüre rastlanmadığı için bu alanda daha çok çalışmaya da ihtiyaç vardır.

Olumsuz davranışa ilişkin suçlama puanlarının üzerindeki ortak etkiler incelendiğinde de benzer sonuçları görmek mümkündür. Doyum ve güven anlamlı ortak etkisi incelendiğinde katılımcıların, sahip oldukları doyum bilgisi ne olursa olsun güvenin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma göre daha partneri çok suçladıkları görülmüştür. Benzer şekilde katılımcılar, sahip oldukları güven bilgisi ne olursa olsun, bu bilgiye ek olarak doyumun da düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri duruma oranla partnerleri daha çok suçlamışlardır. Buna göre, hem doyumun hem de güvenin suçlama üzerine verilen kararlarda güçlü etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Doyum ve güvenin suçlamalar üzerindeki temel etkisine ilişkin açıklamalar göz önüne

alındığında , her bir değişkene ilişkin sahip olunan olumlu bilginin suçlamaları azaltması da olasıdır. Çünkü değinildiği gibi, suçlama çatışma arttırıcı ve ilişki niteliğini bozucu bir etkiye sahip olabileceği için olumlu bir özelliğe sahip olan değerlendiricinin buna tutunarak olumsuz davranışı için daha az suçlayıcı olması mümkündür. Çünkü kişinin, her ne olursa olsun ilişkiyi etkileyebilecek önemli özelliklerden birisinin halen var olduğunu bilmesi suçlama eğilimini azaltabilir.

Araştırmada ayrıca, suçlama puanları üzerinde ölçek türü, doyum ve güven bilgisinin de ortak etkisi bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, alınan ölçek türü ve doyuma ilişkin bilgi ne olursa olsun, bu bilginin yanında güvenin yüksek olduğu biliniyorsa daha düşük suçlama puanları elde edilmiştir. Benzer şekilde ölçek türü ve güven bilgisi ne olursa olsun güven bilgisine ek olarak doyumun yüksek olduğu biliniyorsa daha düşük suçlama puanları elde edilmiştir. Bu sonuçların, bir üst paragrafta anlatılan doyum ve güven ortak etkisiyle paralel olduğu gözlenmiştir. Sorunlu çiftlerin partnerlerini olumsuz davranış için daha çok suçladıklarını gösteren literatür bulguları, bu sonuçlarla da tutarlıdır (örn., Fincham, Beach ve Baucom, 1987). Bu durum özetlenirse, elde edilen bilgilere ek olarak ilişkide daha az soruna yol açacak bilgilere sahip olunduğunda partner daha az suçlanmakta, ancak soruna yol açacak olumsuz bilgilere sahip olunduğunda daha çok suçlanmaktadır. İlişkiden doyum alınamadığı ya da partnere güven duyulmadığı bir durum söz konusu olduğunda, kişinin, olumsuz olayı sergileyen partnerini, hem doyumsuzluğu hem de güvensizliği pekiştirdiğini düşündüğü için bu davranış sonucunda partnerini suçlaması olasıdır. Bu ortak etki sonucunda aynı zamanda sahip olunan doyum ve güven bilgisi ne olursa olsun ölçek türüne (bilgilerin veriliş biçimi) göre suçlama

puanlarının değişmediği görülmüştür. Bu sonuca göre bilgilerin ayrı maddeler halinde sunulmasının ya da bitişik halde verilmesinin algılama ya da bilginin daha iyi benimsenmesi konusunda herhangi bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Bununla birlikte ölçek türünün herhangi bir bağımlı değişken için temel etkisinin bulunmaması da bu duruma paralellik göstermektedir.

IV.2. Olumlu Partner Davranışının Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçların Tartışılması

IV.2.1. Olumlu Partner Davranışının Nedeninin Nerede Arandığına (Nedensel Yüklemelerin Yönü) İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmada, sunulan bilgiler temelinde partnerin sergilediği olumsuz davranışlara ilişkin yapılan değerlendirmelerin yanı sıra olumlu davranışlara ilişkin yapılan değerlendirmeler de incelenmiştir. Olumsuz davranışlara yönelik yapılan değerlendirmelerin yanı sıra bireylerin, sergilenen olumlu davranışlar hakkındaki düşünceleri de ilişkilerle ilgili önemli bilgiler sunabilir. Bu doğrultuda öncelikle sunulan bilgiler eşliğinde, sergilenen olumlu davranışın nedeninin nerede arandığı analiz edilmiştir. Kendisine olumlu davranılan partnerin ilişkiden elde ettiği doyum veya güven düzeyi yüksek; çatışma eğilimi düzeyi ise düşük olduğu bilindiğinde bu olumlu davranışın nedenlerinin daha çok davranışı sergileyen partnerin içsel özelliklerinde; tam tersi yönde bilgiler sunulduğunda ise daha çok partnerin dışındaki özelliklerde aranacağı varsayılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde, doyum veya güven bilgisinin yüksek; çatışma eğilimi bilgisinin ise düşük olarak sunulduğu

durumlarda olumlu davranışın nedeninin daha çok içsel, tam tersi durumlarda ise daha çok dışsal faktörlerde arandığı görülmüştür. Buna göre, doyum ya da güven düzeyi düşük olan ya da çatışmaya yatkın olan kişilerin, iyi davranışları partnerine layık görmedikleri, davranış sergilense bile bu davranışın dışsal bir takım sebeplerle gerçekleştiğine inandıkları söylenebilir. Ayrıca bu kişiler, partnerleri tarafından kendilerine yönelik iyi bir davranışta bulunulmayacağına dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları için de bu yönde yüklemeler yapmış olabilirler. Bununla birlikte doyumu veya güveni yüksek olan ya da çatışmaya eğilimi az olan kişilerin ise bu iyi davranışları partnerlerine layık gördükleri ve iyi bir ilişkileri olduğu için partneri tarafından kendilerine yarar sağlayacak davranışların gerçekleştirebileceğine ilişkin olumlu inançlarının olduğu söylenebilir.

Temel etkilerle ilgili elde edilen sonuçların hem hipotezlerle hem de literatürle tutarlı olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde özellikle doyumu yüksek olan çiftlerin düşük olanlara göre olumlu davranışları daha içsel faktörlere yükledikleri, bununla birlikte doyumu düşük olan çiftlerin ise yüksek olanlara göre davranışları daha dışsal faktörlere yükledikleri görülmüştür (örn., Jacobson ve ark., 1985) Bununla birlikte çatışma eğilimi değişkeni yüklemelerle birlikte ele alınmasa da literatürde sorunlu ve sorunsuz çiftlerle yapılan çalışmalar, ilişki uyumu yüksek (daha az çatışma yaşayan, uyumlu) olan çiftlerin düşük (sıkça çatışan, uyumsuz) olanlara göre olumlu davranışları daha içsel faktörlere yüklediklerini göstermektedir ve bu çalışmalar çatışma eğilimi konusundaki bulgulara da bir miktar destek sağlayabilir (örn., Jacobson ve ark., 1985). Literatürde güven düzeyinin olumlu davranışlara yönelik yapılan yüklemelerin yönü üzerindeki etkisinin ise çalışılmadığı

görülmektedir. Bununla birlikte güveni yüksek olanların ilişkiyi güçlendirici, ilişkiye zarar vermeyen yüklemeler yaptıklarını gösteren çalışmalar yüklemelerin yönüne ilişkin destek sağlayabilir (Rempel ve ark., 2001). Çünkü olumlu davranışın nedeni partner dışında arandığı takdirde bu durum çatışmalara daha kolay neden olabilir ve ilişkinin niteliğini bozabilir; ancak davranışın nedeni partnerde arandığı zaman, partnerin bu olumlu davranışı kendi içsel özellikleriyle, olumlu bir amaç ve niyetle gerçekleştireceğine ilişkin bir güvenden söz edilebilir. Dolayısıyla güven ve yüklemelerin yönü bu anlamda bağlantılı olabilir.

Olumlu partner davranışlarının nedeninin nerede arandığına ilişkin puanlar üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi ortak etkisi görülmüştür. Buna göre çatışma eğilimi ve güven bilgisi ne olursa olsun doyumun yüksek olduğunun bilinmesi düşük olduğunun bilinmesine oranla olumlu davranışın nedeninin daha çok partnere ait özelliklerde aranmasını, benzer şekilde çatışma eğilimi ve doyum bilgisi ne olursa olsun bu bilgilerin yanında güvenin yüksek olduğuna ilişkin bilginin sunulması da bu davranışın nedeninin partnere ilişkin özelliklerde aranmasını sağlamıştır. Bununla birlikte çatışma eğilimi değişkeninin etkisi yine daha önceki ortak etki bulgularıyla paralel olarak belirli koşullar altında görülmüştür. Buna göre doyum ve güvenin ikisinin de yüksek ya da düşük olduğu durumlarda çatışma eğiliminin düşük olduğunun bilinmesi, yüksek olduğunun bilinmesine oranla daha içsel yüklemeler yapılmasını, diğer bir deyişle nedenin partnere ait özelliklerde aranmasını sağlamıştır. Bu durum, olumsuz partner davranışlarına yönelik aranan nedenlerin tartışılması bölümünde anlatılan açıklamalarla da paraleldir.

Olumlu partner davranışının nedeninin nerede arandığına ilişkin puanlar üzerinde cinsiyet, ölçek türü, doyum ve çatışma eğilimi bilgisinin de anlamlı ortak etkisinin olduğu görülmüştür. Buna göre, sunulan ölçek türü, doyum bilgisi ve çatışma eğilimi bilgisi ne olursa olsun, katılımcıların elde ettikleri yükleme puanları cinsiyete göre anlamlı fark göstermemiştir. Kadınların daha dışsal yüklemeler yapmaya olan meyillerine ilişkin literatür bulguları (McArthur, 1976) araştırmanın bu bulgusuyla tutarsızlık gösterse de, olumlu olaylar söz konusu olduğunda kadın ya da erkek fark etmeksizin bu tür olaylara yönelik benzer yüklemeler yapmaları mümkündür. Nitekim erkeklerin olumsuz sonuçlara yönelik olarak kadınlardan daha düşmanca yüklemeler yaptıklarını belirten literatür bulguları (örn., Aktaş ve ark., 2005) da, bu tür cinsiyet farklılıklarının olumsuz olaylarda daha çok görülebilir olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte bu ortak etki için yükleme puanları ölçek türüne göre sadece bir koşul altında farklılaşmıştır. Buna göre sadece doyum ve çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisini ayrık bir biçimde alan erkek katılımcıların nedensel yükleme puanları, bu bilgileri bitişik biçimde alan erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ölçek türüne ilişkin olarak daha önceden bulunan ortak etki sonuçları ile olan tutarsızlıklar, ve ölçek türünün dahil olduğu ortak etkilerin oldukça sınırlı olması ve daha önce de belirtildiği gibi temel etkinin de gözlenmemesi bu değişkenin yorumlanmasını güç kılmaktadır.

Bununla birlikte bu ortak etki kapsamında katılımcının cinsiyeti, aldıkları ölçek türü ve bu ölçekte yer alan çatışma eğilimi bilgisi ne olursa olsun, katılımcılar eğer davranıştan etkilenen kişinin doyumunun yüksek düzeyde olduğunu biliyorlarsa partner davranışlarının nedenlerini daha içsel faktörlerde aramışlardır. Buna göre

daha önceki bulgu ve literatürle tutarlı olarak doyumun yüksek olmasının değerlendirmeleri olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür. Ancak çatışma eğilimi düzeylerine ilişkin farkların yine belirli koşullar altında gerçekleştiği görülmüştür. Buna göre, davranıştan etkilenen kişinin doyumunun düşük olduğunu bilen ve ayrık tipte ölçeği dolduran kadın ve erkek katılımcılar, sahip oldukları doyum bilgisine ek olarak eğer çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisine sahipseler, sergilenen olumlu davranışın nedenini çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisine sahip oldukları koşullara oranla daha içsel faktörlerde aramışlardır. Erkekler için bu durum bitişik tipteki ölçekte de gözlenmiştir. Bununla birlikte, ayrık tipteki ölçeği yanıtlayan erkeklerin, doyumun düşük olduğu bilgisine ek olarak sunulan çatışma eğilimi düzeylerine göre değişen yükleme puanları yüksek doyum bilgisinin sunulduğu durumlarda benzer yönde değişmiştir. Bu örüntü kadınlarda sadece bitişik türde ölçeği yanıtlayanlarda gözlenmiştir. Buna göre, bahsedilen koşullar için çatışma eğiliminin düşük olduğu bilgisine sahip olan katılımcıların, yüksek olduğu bilgisine sahip olanlara göre olumlu olayların nedenlerini daha içsel faktörlerde aradıkları gözlenmiştir. Bu durum, farklı koşullar altında da olsa, çatışma eğiliminin düşük olduğu bilindiğinde olumlu olayların daha çok partnere ait özelliklere yüklendiği sonucunu göstermektedir. Buna göre çatışmaya meyilli olmayan kişilerin olumlu olayları çarpıtmadan, olayı gerçekleştiren kişiye yakıştırdıkları ve bu davranış için çatışmayı arttırabilecek herhangi bir başka faktör aramadıkları, bununla birlikte çatışma eğilimi yüksek olanların ise düşük olanlara göre olumlu olayları daha dışsal faktörlerde aradıkları, bir bakıma olumlu olayları partnere yakıştıramadıkları düşünülmüş olabilir. Cinsiyet ve ölçek türünün belirli koşullarında bu tür örüntülerin gözlenip belirli koşullarında gözlenmemesi tutarsız sonuçları işaret etse de, cinsiyet

ve ölçek türünün etki büyüklüğünün zayıf olması, çok fazla ortak etki içerisine dahil olamamaları ve temel etkilerinin hiçbir bağımlı değişken için anlamlı bulunmaması bu türden tutarsız sonuçların şans eseri elde edilebileceği ihtimalini arttırmakta ve yorumlamayı güçleştirmektedir.

IV.2.2. Olumlu Partner Davranışına Yönelik Art Niyet Arama Düzeyine İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmada incelenen bir diğer konu verilen bilgiler doğrultusunda partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışına yönelik aranan art niyettir. Art niyet de kasıt arama ya da suçlama gibi sorumluluk yüklemeleri kapsamında değerlendirilen değişkenlerdendir. Davranışın altındaki niyet, sergilenen davranışın farklı sebepler güdülerek sergilenmesiyle ilgilidir ve araştırmada, olumlu davranış için aranan art niyetin sunulan bağımsız değişken bilgilerine göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda beklenen sonuç, ilişki doyumunun ya da ilişki partnerine duyulan güvenin düşük; çatışma eğiliminin ise yüksek olduğu bilgisinin verildiği durumlarda tam tersi durumlara oranla partnerin olumlu davranışının daha çok art niyetli olarak sergilendiğinin düşünülmesidir. Elde edilen bulgulara göre art niyet düzeyinin üzerinde doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeylerinin anlamlı temel etkilerinin olduğu ve bu etkilerin beklenen yönde olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcılar ilişki doyumunun düşük olduğu bilgisine sahip olduklarında, yüksek olduğu bilgisine sahip oldukları duruma göre, benzer şekilde partnere duyulan güven düzeyinin düşük olduğu bilgisine sahip olduklarında, yüksek olduğu bilgisine sahip oldukları duruma göre davranışın daha art niyetli olarak sergilendiğini

düşünmüşlerdir. Bununla birlikte çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilgisinin sunulduğu durumlarda düşük olduğu bilgisinin sunulduğu durumlara oranla daha çok art niyet aranmıştır. Diğer araştırma bulgularıyla benzer şekilde ilişki niteliğinin daha olumlu olduğu düşünüldüğünde partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışın altında daha az art niyet aranmıştır. Buna göre davranıştan etkilenen ve bu davranışı değerlendirecek olan kişinin güven ya da doyum düzeyinin yüksek olduğu bilindiğinde, ilişki partnerleri hakkında daha olumlu düşüncelere sahip olacağı düşünülmüş olabilir. Dolayısıyla bu kişilerin sergilenen olumlu davranışlar için herhangi bir art niyet aramayacaklarına ilişkin bir algı oluşmuş olabilir. Bununla birlikte davranıştan etkilenen kişinin doyum veya güven düzeyinin düşük olduğu bilindiğinde, bu kişinin sergilenen olumlu davranışların kendine hizmet edecek başka bir niyetle gerçekleştirildiğini düşünmüş olabileceği dolayısıyla bu düşünceyle daha fazla art niyet arayacağı düşünülmüş olabilir. Benzer şekilde eğer bu davranışı değerlendirecek olan partnerin çatışma eğiliminin yüksek olduğu biliniyorsa bu partnerin sergilenen davranış için çatışmayı arttırıcı girişimlerde bulunacağı ve davranışın altında başka art niyetler arayacağı; bununla birlikte çatışma eğilimi düşük olduğu bilindiğinde ise çatışmaya girmeye eğilimli olmadığı için bu davranışın altında başka art niyetler arayarak çatışma arttırıcı davranışlar sergilemeyeceği göz önünde bulundurulmuş olabilir.

Doyum, güven ya da çatışma eğilimi değişkenleri kapsamında partner davranışları için aranan art niyet düzeyine ilişkin literatür incelendiğinde bu konunun spesifik olarak ele alındığı çalışmalara rastlanılamamıştır. Ancak yapılan bazı çalışmalarda olumlu davranışların ne kadar bencilce olduğu üzerinde durulmuştur ve

sorunlu (doyumu düşük, çatışmalı) çiftlerin sorunsuz (doyumu yüksek, çatışmasız) çiftlere oranla olumlu partner davranışlarını daha bencilce olarak gördükleri ileri sürülmüştür (örn., Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Davranışın art niyetle yapılması, bu davranışın aynı zamanda bencilce amaç güdülerek yapıldığını gösterebilir. Bu açıdan bakıldığında ise verilen literatür bulgusunun araştırma bulgusuyla tutarlı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte yine de bu konuda literatür sınırlı olduğu için tutarlı tartışmalar yapabilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Art niyet puanları üzerinde doyum ve güven düzeyinin ortak etkisine ilişkin elde edilen bulgulara göre katılımcılar, davranıştan etkilenen kişinin partnerine duyduğu güven düzeyine ilişkin hangi bilgiye sahip olursa olsunlar bu bilginin yanında doyumun yüksek olduğunu bildikleri durumda düşük olduğunu bildikleri durumlara oranla partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışın altında daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Benzer şekilde doyum düzeyine ilişkin hangi bilgi sunulursa sunulsun, katılımcılar güven düzeyinin yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri durumlara göre davranışın altında daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Bu bulgular temel etkilerle ilgili bulguları destekler niteliktedir. Güven ve doyum düzeyinin yani ilişki açısından iyi olan herhangi bir bilginin varlığı art niyet arama ihtimalini düşürmüştür. Dolayısıyla ilişkideki doyum miktarı düşük de olsa ilişkideki partnerlerin birbirlerine yüksek düzeyde güven duyduğu biliniyorsa, yada ilişkide güven zayıf da olsa doyumun yüksek olduğu biliniyorsa bilinen tek bir olumlu bilgi ilişkiyi olumlu değerlendirmeye katkı sağlamaktadır.

Art niyet puanları üzerinde güven ve çatışma eğilimi değişkenlerinin ortak etkisine ilişkin sonuçlara göre katılımcılar, davranıştan etkilenen kişinin çatışma eğilimi düzeyine ilişkin hangi bilgiye sahip olursa olsunlar, partnerine duyduğu güvenin yüksek olduğunu bildikleri durumda düşük olduğunu bildikleri durumlara oranla partnerin sergilemiş olduğu olumlu davranışın altında daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Bununla birlikte, davranıştan etkilenen kişinin ilişki partnerine duyduğu güven düzeyine ilişkin hangi bilgi sunulursa sunulsun, katılımcılar çatışma eğilimi düzeyinin düşük olduğunu bildiklerinde yüksek olduğunu bildikleri durumlara göre davranışın altında daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Bu durum da yine doyum ve güven düzeyi ortak etkisindeki sonuçlarla paralel görünmektedir.

Ölçek türü ve doyum ortak etkisine yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde, hem ayrıık tipte ölçeği alan hem de bitişik tipte ölçeği alan katılımcıların, davranıştan etkilenen kişinin ilişki doyumunun yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre yapılan davranış için daha az art niyet aranacağını düşündükleri görülmüştür. Burada da ölçek tütünün herhangi bir etkisinin olmadığı iki ölçek için de doyumun yüksek olduğunun bilinmesinin daha az art niyet arama ile sonuçlandığını görmek mümkündür. Nitekim doyum temel etkisinde belirtilen literatür bulguları da bu ortak etki için de geçerlidir (örn., Jacobson, 1985).

Art niyet puanları üzerindeki son ortak etki olan cinsiyet, doyum ve güven ortak etkisi incelendiğinde davranıştan etkilenen kişinin ilişki doyumu düşük, ilişki partnerine duyduğu güvenin ise yüksek olduğunu bilen kadınların sergilenen olumlu davranışın altında erkeklere oranla daha az art niyet aranacağını düşündükleri görülmüştür. Bu kadınların daha dışsal yüklemeler yapmalarıyla paralel olabilir (Mc Arthur, 1976). Özellikle olumsuz olayları daha çok partner dışında arayan kadınların, olumlu olayın altında da art niyet arama ihtimali zayıf olabilir. Çünkü olumsuz olay için daha dışsal yükleme yapmak ilişki partnerinin bu olumsuz davranışı yapma ihtimalini düşünmemekle paraleldir. Dolayısıyla bu iyimser bakış kendini art niyet arama durumunda da gösterebilir. Ancak daha önceden de bahsedildiği gibi cinsiyetin bağımlı değişkenler üzerinde çok az etkiye sahip olması ve hata varyansının azlığı bu türden yorumların daha sağlam bir biçimde yapılmasını zorlaştırmaktadır. Nitekim doyum ve güvenin başka düzeylerinde kadın ve erkek için art niyet puan ortalamaları birbirlerinden anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Bu tür bilgiler de cinsiyete ilişkin yorumu zorlaştıran tutarsız sonuçları göstermektedir.

Bununla birlikte davranıştan etkilenen kişinin ilişkiden elde ettiği doyumun düşük ya da yüksek olduğunu bilen kadın ve erkek katılımcılar, bu bilgiye ek olarak kişinin ilişki partnerine duyduğu güvenin yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre sergilenen davranış için daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Aynı şekilde, güven düzeyinin düşük ya da yüksek olduğunu bilen kadın katılımcılarla birlikte ve güvenin yüksek olduğunu bilen erkek katılımcılar da bu bilgiye ek olarak doyumun yüksek olduğunu bildiklerinde düşük olduğunu bildikleri duruma göre daha az art niyet aranacağını düşünmüşlerdir. Bu

durum sadece güvenin düşük olduğunu bilen erkeklerde gözlenmemiştir. Buna göre neredeyse tüm cinsiyetlerde ve tüm doyum ve güven koşullarına ek olarak sunulan olumlu ek doyum ve güven bilgisi değerlendirmeleri daha olumlu kılmaya yardımcı olmuştur. Bu doyum ve güvenin yüksek olduğunun bilinmesinin daha yapıcı değerlendirmeler yapmayı sağladığını gösteren araştırma bulgularıyla da tutarlıdır (örn., Fincham, Beach ve Nelson, 1987; Jacobson ve ark., 1985; Rempel ve ark, 2001).

IV.2.3. Olumlu Partner Davranışının Takdir Edilmesine İlişkin Elde Edilen Bulguların Tartışılması

İlişki partnerlerinin sergilemiş oldukları olumsuz davranışların suçlanmaya layık görülüp görülmemesinin yanında olumlu davranışların da ne kadar takdir edildiği ilişkiler hakkında önemli bilgiler sağlayabilir. Bu bağlamda, araştırmanın bir amacı da sunulan bilgiler doğrultusunda olumlu partner davranışlarının ne kadar takdir edileceğine ilişkin algıları incelemektir. Bu doğrultuda olumlu davranışa maruz kalan kişinin ilişkiden elde ettiği doyumun ya da partnerine duyduğu güvenin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğu bilindiğinde bu davranışın daha çok takdir edileceği; tam tersi bilgilere sahip olunan durumlarda ise daha az takdir edileceği beklenmiştir. Çünkü, doyum veya güveni yüksek olan ya da çatışmaya meyilli olmayan kişilerin ilişkilerinde mutlu oldukları ve sorunsuz bir ilişki yaşadıklarına ilişkin algılarının yüksek olabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla bu durumdaki kişiler partnerlerinin sergiledikleri olumlu davranışları takdir edeceklerinin düşünülmesi de olasıdır. Bununla birlikte doyum ya da güvenin düşük

olduğu bilindiğinde veya çatışma eğiliminin yüksek olduğu bilindiğinde ise yapılan davranışlar olumlu olsa bile ilişkinin olumsuz bir niteliğe sahip olmasından dolayı bu olumlu davranışın daha az takdir edileceği düşünülebilir. Bu hipotezler doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre davranışa maruz kalan kişinin doyum düzeyinin, güven düzeyinin ve çatışma eğilimi düzeyinin olumlu davranışlar için takdir etme düzeyi üzerinde anlamlı temel etkiye sahip olduğu ve bu etkilerin beklendik yönde olduğu görülmüştür. Bu bulgular aynı zamanda literatürdeki bulgularla da tutarlılık göstermektedir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar oldukça sınırlı olsa da Fincham, Beach ve Nelson (1987) sorunlu çiftlerin sorunsuz çiftlere oranla partnerin olumlu davranışlarını daha az takdir etmeye layık gördüklerini göstermişlerdir.

Olumlu davranışların takdir edilmesi üzerindeki ortak etkilere ilişkin bulgular incelendiğinde de benzer yönde sonuçların elde edildiği görülmüştür. Çatışma eğilimi ve güven düzeyi ortak etkisine ilişkin sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların, davranıştan etkilenen kişinin güven düzeyi hakkında sahip oldukları bilgi ne olursa olsun çatışma eğiliminin düşük olduğunu bildiklerinde o kişinin davranışı daha çok takdir edeceğini düşündükleri görülmüştür. Ayrıca katılımcılar davranıştan etkilenen kişinin çatışma eğilimi hakkında sahip oldukları bilgi ne olursa olsun ilişki partnerine duyduğu güvenin yüksek olduğunu bildiklerinde o kişinin yapılan davranışı daha çok takdir edeceğini düşünmüşlerdir. Bu durumda, kişilerin çatışma eğilimi ne olursa olsun parterlerine yüksek düzeyde güven duydukları bilindiğinde çatışma eğilimlerini bastırıp daha yapıcı değerlendirmeler yapacakları ve olumlu olaylar için partnerlerini takdir edecekleri düşünülmüş olabilir. Ancak güven düştüğünde bu kez

bir miktar çatışma eğiliminin etkileri artmakta ve daha az takdir etme düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla güven, bu tür değerlendirmeler açısından önemli bir değişken gibi görünmektedir.

Takdir puanları üzerinde doyum, güven ve cinsiyet ortak etkisi incelendiğinde, doyum ve güvenin yüksek olduğu bilgisine sahip olan kadınların, bu bilgiye sahip olan erkeklerle kıyaslandığında davranışın daha çok takdir edileceğini bildirdikleri görülmüştür. Kadınların yüksek takdir puanlarına sahip olması toplumsallaşma süreçlerinde erkeklere oranla daha yapıcı ilişkiler kurmaya meyilli olduğunu gösteren araştırma bulgularıyla (Kahn ve Gaeddert, 1985) tutarlıdır. Çünkü takdir etmek yapıcı bir davranış olduğu için bu davranışı kadınların daha fazla yapması da mümkündür. Benzer şekilde kadınların olumsuz olaylar için dışsa yüklemeler yaptığını gösteren literatür bulguları da bu bulguya (McArthur, 1976) destek sağlayabilir. Olumsuz davranışın nedenlerinin dışarda aranması partnerin bu davranışı gerçekleştirmeyeceğini düşünerek ilişki niteliğini olumlu yönde korumaya çalışıldığını da gösterir. Dolayısıyla takdir etme de ilişkiyi olumlu yönde etkileyebileceği için kadınların daha dışsal yükleme yapımlarıyla takdir puanları arasında bu türden bir ilişki kurulabilir.

Davranıştan etkilenen kişinin ilişkiden elde ettiği doyum bilgisinin düşük ya da yüksek olduğu farketmeksizin, erkek ve kadın katılımcılar, kişinin ilişkideki partnerine duyduğu güven düzeyinin yüksek olduğunu bildiklerinde bu yapılan bu olumlu davranışın daha çok takdir edileceğini düşünmüşlerdir. Benzer şekilde davranıştan etkilenen kişinin ilişkiden güven bilgisinin düşük ya da yüksek olduğu

farketmeksizin, erkek ve kadın katılımcılar, kişinin ilişkideki partnerine duyduğu doyum düzeyinin yüksek olduğunu bildiklerinde bu yapılan bu olumlu davranışın daha çok takdir edileceğini düşünmüşlerdir. Buna göre güven ya da doyumun yüksek olduğunun bilinmesi ilişki açısından olumlu değerlendirmeler yapılma ihtimalini arttırırken, tam tersi bilgilerin yer alması bu türden değerlendirmeler yapmayı düşürmektedir.

Takdir etme puanları üzerindeki son ortak etki olan cinsiyet ve ölçek türü ortak etkisine ilişkin bulgular incelendiğinde, ayrık tipte ölçek alan kadınların takdir etme puanlarının bitişik tipte ölçek alan kadınlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülürken; erkek katılımcıların takdir etme puanlarının ölçek türüne göre de anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Bununla birlikte hem ayrık hem de bitişik tipte ölçek türü içinde cinsiyete göre takdir etme puanları açısından farklılaşma da gözlenmemiştir.

IV.3. Genel Tartışma

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgularla ilgili ayrı başlıklar halinde sunulan tartışmalar harmanlanarak bir arada ve bütüncül bir tartışma oluşturulmuştur.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde davranışa maruz kalan partnerin doyum düzeyi, güven düzeyi veya çatışma eğilimi düzeyine ilişkin sahip olunan bilgilerin, davranışa ilişkin değerlendirmeleri etkilediği görülmüştür. Buna göre katılımcılar, davranışa maruz kalan partnerin doyumunun yüksek, güveninin yüksek,

çatışma eğiliminin ise düşük olduğunu bildikleri koşullarda daha çok ilişkiyi ve partneri destekleyici değerlendirmeler yaparken, tam tersi bilgilere sahip olduklarında çatışma arttırıcı ve ilişkiye zarar verici değerlendirmeler yapmışlardır.

Doyumun ve güvenin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğuna ilişkin bilgilere sahip olan katılımcılar, tam tersi bilgilere sahip oldukları durumlara göre olumsuz davranışların nedenlerinin daha dışsal faktörlerde aranacağını, bu davranış için daha az kasıt aranacağını ve partnerin daha az suçlanacağını; bununla birlikte olumlu davranışlarının nedenlerinin daha içsel faktörlerde aranacağını, bu davranışlara ilişkin daha az art niyet aranacağını ve davranış için partnerin daha çok takdir edileceğini bildirmişlerdir. Dolayısıyla görüldüğü gibi yüksek doyum, yüksek güven ya da düşük çatışma eğilimi gibi ilişkiyle ilgili sahip olunan olumlu bilgiler, olumsuz bir davranışın nedenini partner dışında aramaya, bir bakıma bu davranışı partnere yakıştırmamaya, bu davranışın kasıtlı bir biçimde yapılmadığını düşünmeye ve bu türden davranışlar için partneri suçlamamaya itmiştir. Benzer şekilde yine bu türden olumlu bilgiler, olumlu davranışı partnere yakıştırmaya ve bu davranışın nedenini kişinin kendisinde aramaya, bu davranışı başka amaçlar gütmekten yapacağını düşünmeye ve partnerini sergilediği bu güzel davranış için takdir etmeye itmiştir. Bu durum, sahip olunan bilgiler düşünüldüğünde, zaten ilişkiden memnun bir grafik çizen kişi için ilişkiye zarar gelmemesi adına beklenen bir durumdur. Ancak, ilişki dinamiğinin kötü olduğunun bilinmesi (düşük doyum, düşük güven, yüksek çatışma eğilimi) tam tersi değerlendirmelere neden olmuştur. Bu tür bilgilere sahip olan katılımcılar, olumsuz olayların nedeni olarak partnerin kendi özelliklerini ön plana çıkarmışlar, bu davranışın kasıtlı olarak başka amaç ve niyetlerle yapıldığını

düşünmüşler ve bu davranış için partneri daha fazla suçlamışlardır. Aynı zamanda olumlu davranışları partnere yakıştırmamışlar ve bu davranışların partner dışındaki başka nedenlerden kaynaklanacağını düşünmüşler, bu davranışın altında daha çok art niyet aramışlar ve davranış için partneri daha az takdir etmişlerdir. Kısacası kişinin ilişkisi ve partneriyle ilgili istendik yönde özelliklere sahip olduğu bilindiğinde ilişkiyi ve ilişki partnerini destekleyen değerlendirmeler yapılacağı; ilişki partneri ve ilişkisi hakkında istenmedik düşüncelere sahip olunduğunda ise daha olumsuz yönde değerlendirmeler yapılacağı düşünülmüştür. Bu sonuçlar tüm ortak etkilerde de benzer yönde gözlenmiştir. Ortak etkilerin çoğunda, sahip olunan bilgilere ek olarak doyum ya da güven düzeyinin yüksek olduğunun bilinmesi veya çatışma eğiliminin düşük olduğunun bilinmesi olumlu değerlendirmeleri attırmış, olumsuz değerlendirmeleri azaltmıştır. Benzer şekilde, sahip olunan bilgilerin yanında, bu bilgilere ek olarak düşük doyum, güven ya da yüksek çatışma eğilimi olduğunun bilinmesi ise daha olumsuz değerlendirmeler yapılmasına neden olmuştur.

Araştırmanın temel değişkenlerinin yanında ele alınan cinsiyet ve ölçek türü değişkenlerinin ise yapılan değerlendirmeler üzerinde neredeyse hiçbir anlamlı temel etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Sadece cinsiyet değişkeninin olumsuz olaylara ilişkin yapılan nedensel yüklemeler üzerinde temel etkiye sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyete ilişkin tek anlamlı temel etki sonucuna göre kadınlar, olumsuz olayların nedenlerini erkeklere oranla daha çok partner dışında aramışlardır. Bu bulgu literatürle de desteklenebilir bir bulgudur. McArthur (1976), kadınların erkeklere oranla daha dışsal yüklemeler yaptığını daha önceden bildirmiştir. Aynı zamanda Aktaş ve arkadaşları (2005) çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmada, erkeklerin

olumsuz sonuçlara ilişkin daha düşmanca, kadınların ise daha yapıcı yüklemeler yaptıklarını ortaya koymuşlardır. Bu bulgu kadınların daha yapıcı, sürekli ilişkiler kurma yönünde bir eğilime sahip olmaları, bu yönde toplumsallaşmalarıyla ilgili olabilir (Kahn ve Gaeddert, 1985). Kadınların bu yapısı olumsuz olaylara ilişkin erkeklerden daha fazla ilişki koruyucu ve çatışma yaratmayan yüklemeler yapmalarıyla açıklanabilir. Ancak yine de cinsiyet temel etkisinin olumlu olaylara ilişkin yapılan yüklemelerde ve yüklemelerle yakından ilişkili olan diğer bağımlı değişkenler üzerinde görülmemesi, aynı zamanda genel olarak düşük hata varyansına sahip olması nedeniyle cinsiyete bağlı bu bulgunun şans eseri olabileceği söylenebilir. Zaten, genel olarak değerlendirmeler açısından kadın ve erkeklerin birbirlerinden anlamlı şekilde farklılaşmadığını görmek mümkündür. Ölçek türüne (bilgilerin veriliş biçimine) ilişkin sonuçlar incelendiğinde, ölçek türünün hiç bir bağımlı değişken üzerinde anlamlı temel etkisinin olmadığı görülmüştür. Bilgilerin farklı bir biçimde verilmesindeki amaç, farklı sunumların algıyı etkileyip etkilemeyeceğini her ihtimale karşı kontrol etmektir. Sonuçlara göre, bilgilerin ayrıık bir biçimde sunulması ya da metin içine yedirilerek verilmesinin yapılan değerlendirmeleri etkilemediği görülmüştür. Bu, her iki türden ölçeğin de gelecek araştırmalarda kullanılabilir olacağını göstermesi açısından önemlidir.

Doyum, güven ve çatışma eğilimi değişkenlerine dair elde edilen tüm bulgular bu türden değişkenleri tek tek ele alan ilgili literatür bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Örneğin, Fincham, Beach ve Nelson (1987) hem sonumluluk hem de nedensellik yüklemeleriyle ilgilenmişler, bu bağlamda uyumsuz/sorunlu ve uyumlu/sorunsuz çiftlerle çalışmışlardır. 80 partner davranışının

(hem olumlu hem olumsuz) nasıl değerlendirildiğinin incelendiği araştırma sonuçlarına göre, sorunlu çiftler, sorunsuz çiftlere oranla olumsuz davranışın daha bencilce ve kasıtlı yapıldığını düşünmüşler ve bu davranış için partneri daha çok suçlamışlardır. Benzer şekilde, sorunlu çiftler olumlu olayların da olumlu bir niyetle yapılmadığını ve daha az takdir edilmesi gerektiğini düşünmüşleridir. Jacobson ve arkadaşları (1985) da daha az doyuma sahip ve daha çok çatışan (sıkıntılı) çiftlerle, doyumu yüksek ve nadiren çatışan (sıkıntısız) çiftleri ele almış ve bu çiftlerin partner davranışlarının nedenlerini nerede arayacaklarıyla ilgilenmişlerdir. Yüklemelerin yönüyle ilgilenilen bu çalışmada sıkıntılı çiftlerin olumlu partner davranışlarını daha dışsal faktörlere, olumsuz partner davranışlarını ise daha içsel faktörlere yükledikleri, bununla birlikte, sıkıntısız çiftlerin ise tam tersi yönde yüklemeler yaptıkları görülmüştür. Benzer şekilde Fincham (1985), sıkıntılı çiftlerin evliliklerindeki sorunların sebebi olarak eşlerini gördüklerini, evlilikteki olumsuzlukların sorumlusu olarak eşlerini gördüklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte yüklemelerin yönü açısından sorunlu ve sorunlu olmayan çiftler arasında beklenen farkı bulamayan çalışmalar da olmuştur (örn., Fincham ve O’Leary, 1983). Yine de yüklemeler ve yakın ilişkiler kapsamında yürütülen çalışmaların neredeyse tümünde doyumu ve uyumu yüksek olan çiftlerin ilişkiyi destekleyici yüklemeler yaptıkları görülmüştür (Fincham, 2001). Uyumlu ve uyumsuz evli çiftlerle gerçekleştirilen bu çalışmalarda genellikle doyumun ve çatışmanın ön planda olduğu; yüklemeler ve güven konusuna değinen çok az çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir. Bununla birlikte güven konusuna değinen literatürdeki çalışmalarla da mevcut araştırma bulgularının paralel olduğu gözlenmektedir. Örneğin, Rempel ve arkadaşları (2001) evli çiftlerin tartışmalarındaki 850 yüklemesel ifadeyi incelemiş ve güveni yüksek olan kişilerin

düşük olanlara oranla bu ifadelerde ilişkinin pozitif yönlerini daha çok vurguladıkları görülmüştür.

Genel olarak elde edilen bulgular özetlendiğinde, değerlendircinin kendisi ya da ilişkisi hakkında sunulan olumlu bilgilerin yapılan değerlendirmeler üzerinde de olumlu etki gösterdiği, bu özelliklere sahip partnerlerin ilişkiyi ve partnerini destekleyici, çatışmayı azaltıcı değerlendirmeler yapacağını düşünüldüğü; aynı zamanda olumsuz özelliklerin ise daha olumsuz değerlendirmelere neden olduğu ve bu değerlendirmelerin ilişkiyi ve partneri zedeleyici yönde olduğu görülmüştür. Aynı zamanda analizler incelendiğinde, değerlendirmeler üzerinde en fazla güven, sonra doyum ve sonra da çatışma eğilimi düzeyine ilişkin bilgilerin etkili olduğu, bu değişkenlere ilişkin sahip olunan her bir olumlu bilginin (örn., yüksek güven), diğer bilgiler ne olursa olsun bireyleri daha olumlu değerlendirmeler yapmaya ittiği gözlenmiştir. Ayrıca elde edilen tüm bulguların ilgili literatürle tutarlı olduğu görülmüştür.

Sonuç, Araştırmanın Sınırlılıkları/Güçlü Yönleri ve Öneriler

Romantik ilişkilerde veya diğer yakın ilişkilerde yaşanacak olumlu ya da olumsuz birçok olayın, fiziksel ve ruhsal iyi oluş halini de olumlu ya da olumsuz etkilediği bilinmektedir (örn., Braithwaite ve ark., 2010). Bu bağlamda düşünüldüğünde bireyler, sahip oldukları ilişkileri çoğu kez olumlu bir şekilde sürdürmek istemektedirler. Ancak ilişkiler her zaman istenildiği şekilde sürdürülemeyebilir. İlişki içerisinde yaşanacak bir çok olay (çatışma, tartışma vs)

ilişkinin niteliğini ve sürekliliğini sarsabilir. Romantik ilişkilerin bireyler üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, daha iyi bir ilişki niteliği için ilişki üzerinde etkili her değişkenin incelenmesi önemlidir. İlişkilerin niteliği üzerinde etkili olabilecek bir değişken de partner davranışlarının diğer partner tarafından nasıl değerlendirildiğidir. Bu anlamda, bu tür değerlendirmelerin (yüklemelerin) farklı ilişkiler ve farklı özellikteki partnerler için nasıl şekillendiği sıklıkla araştırılmaktadır (örn., Jacobson ve ark., 1985; Fincham, Beach ve Nelson, 1987). Bu türden çalışmalar, ilişkilerin niteliğine yönelik önemli doğurgular sunmak açısından önemlidir.

Mevcut araştırma da, ilişkilerde önemli yeri olan belli başlı değişkenleri (doyum, güven, çatışma eğilimi) birlikte ele alarak bu değişkenlerin birbirleriyle olan etkileşimleri sonucu değerlendirmelerin nasıl şekillendiğini gösterebilmesi, hem olumlu hem de olumsuz davranışına ilişkin değerlendirilmelere yer vermesi, bununla birlikte değerlendirmeler kapsamında da hem nedensellik hem de sorumluluk yüklemelerini birlikte irdelemesi açısından önemlidir. Dolayısıyla mevcut araştırma ilişkilere yönelik olarak önemli doğurgular da sunmaktadır. Bu bağlamda elde edilen araştırma bulguları değerlendirmeler üzerinde farklı değişkenlerin hem tek başına hem de birlikte etkisini görme fırsatını sunmuş en etkili değişkenin güven değişkeni olduğunu göstermiş ve herhangi bir olumlu bilginin (örn., yüksek doyum) değerlendirmeleri de olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla araştırma, ilişki sorunlarına yönelik bulunacak çözümlerde bu tür değişkenlerin ayrı ayrı ya da bir arada ele alınmasının daha faydalı olabileceğine ve ilişkileri sorunlarına ya da anlaşmazlıklara dair daha etkili çözümler üretilebileceğine ilişkin fikirler de sunmaktadır. Örneğin, partnerler arası anlaşmazlıklarda yüklemeseli

farklılıklar bu değişkenler temelinde değerlendirilebilir ve daha etkili çözümler üretilebilir. Her ne kadar yöntemsel gereklilikten ötürü, gerçek partner davranışları yerine, partnerler adına yapılan değerlendirmeler incelense de, bu bulguların gerçek partnerlerle yapılan çalışmalarla paralellik göstermesi, mevcut araştırmadan elde edilen bulguların ilişkiler kapsamında kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın bir takım sınırlılıklarının olduğu söylenebilir. Öncelikle hazırlanan yükleme öyküleri, içeriğinde yer alan farklı bilgileri harmanlamayı ve bunu 16 farklı öykü için yapmayı gerektirmektedir. Bu, bazı durumlarda katılımcılarda sıkılma ve zorlanma belirtilerinin görülmesine neden olmuştur. Bu belirtiler de, verilerde bir takım sorunlar yaşanmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca araştırmada partnerin ilişki doyumunun, partnerine duyduğu güvenin ve çatışma eğiliminin yapacağı değerlendirmeleri nasıl etkileyeceği amaçlansa da, bağımsız değişkenlerin farklı kombinasyonlarını (örn., düşük doyum, düşük güven ve yüksek çatışma eğilimi) karşılayabilecek yeterli sayıda gerçek partner örneklemine ulaşmak zor olduğu için bu tür değerlendirmeler kısa öyküler kullanılarak başka katılımcılardan toplanmıştır. Dolayısıyla araştırmada hedeflenen partner değerlendirmelerinin, partner adına başka katılımcılardan toplanması, her ne kadar bu değerlendirmelerin, davranışa maruz kalan kişi açısından yapılması istense de araştırma için bir kısıtlılık sayılabilir. Çünkü, gerçek parterlerin değerlendirmeleri üzerinde ilişkilerine ve partnerlerine yönelik besledikleri duygu faktörünün etkili olabilecek olabileceği unutulmamalıdır. Bununla birlikte sonuçların literatürle tutarlı olması bu yöntemin de kullanılabilir olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu durum hem zayıf hem de güçlü bir yön olarak görülebilir.

İster öykü oluşturularak ister başka yöntemlerle olsun, özellikle romantik ilişkiler ve yüklemeler kapsamında yapılacak olan araştırmalarda, sadece doyum ya da sadece güven gibi tek bir değişkenden çok, ilişkilerde bir arada etkili olması muhtemel olan bu değişkenlerin bir arada ele alınmasına ihtiyaç vardır. Çünkü, bu türden araştırmalar ilişki ve değerlendirmeler üzerinde hangi değişkenin daha önemli olduğunu, birlikteyken hangi değişkenin nasıl etki gösterdiğini ortaya koyabilmek açısından bilgiler verebilecektir. Ayrıca yapılacak olan çalışmalarda gerçek partnerlerin doyum, güven ve çatışma eğilimi düzeylerinin ölçülüp bu doğrultuda kendi değerlendirmelerinin görülmesine de ihtiyaç vardır. Bu, araştırmacı tarafından değişimlenen değişkenlerdeki özelliklere sahip partnerler adına yapılan değerlendirmeler ile gerçekten bu özelliklere sahip partnerlerin yaptıkları değerlendirmeler arasındaki tutarlılığı görmek açısından da faydalı olacaktır. Bununla birlikte, elde edilen bulgular literatürün oldukça kısıtlı olması açısından belli başlı birkaç çalışma etrafında tartışılmaktadır. Dolayısıyla yakın ilişkiler ve yüklemelerle ilgili çok değişkenli araştırmalara ihtiyaç vardır.

Mevcut araştırmanın zayıf ve güçlü yönlerinden hareketle sunulan öneriler dışında, yüklemelerin bir çok farklı faktörden etkilendiğinin ortaya konulması bu alanda farklı çalışmalara ihtiyaç olduğunu da göstermektedir. Örneğin, Jones ve Davis'in (1965) ileri sürdüğü ortak olmayan sonuçlar ve sosyal kabul edilebilirlik ilkesinin niyetsel yüklemeler üzerindeki etkisi, yakın ilişkiler kapsamında ele alınabilir. Sosyal kabul edilebilirliği düşük ya da yüksek olan ilişki davranışların ya da başka ilişkilerdeki seçenek davranışlarla ortak sonuçlara sahip olmayan ilişki

davranışlarının diğer partner tarafından nasıl değerlendirildiği, bu değerlendirmelerin doyum, güven gibi ilişkiyle ilgili önemli değişkenlerin düzeylerine göre nasıl farklılaştığı önemli bir soru olabilir. Ayrıca, ilişkiyle ilgili sunulan davranışın ne sıklıkla yapıldığı (tutarlılık), başkalarının da bu davranışı yapıp yapmadığı (fikir birliği) gibi Kelley'in (1973) öne sürdüğü bilgi türlerinin de değerlendirmeler üzerindeki etkisi yakın ilişkiler kapsamında incelenebilir. Mevcut araştırmada sunulan olumlu ya da olumsuz davranışın bir defaya mahsus olması ya da sürekli yapılması Kelley'e (1973) göre yapılacak olan yüklemeleri etkiler. Dolayısıyla ilişkilerde yaşanan olayların özellikleri ve bağlamının yüklemeler üzerindeki etkisi ve bu etkilerin partnerin doyum, güven ya da çatışma düzeyleri temelindeki değişimleri incelenmeye değer bir konudur. Benzer şekilde davranışın gerçekleştiği bağlamın etkisi, sorumluluk yüklemeleri kapsamında da kendini gösterebilir. Araştırmanın giriş kısmında sunulan örnekten de anlaşılabileceği gibi, bir kimsenin davranıştan sorumlu tutulması o kişinin davranışı gerçekleştiren kişiyle olan bağlantısı temelinde değişebilir. Dolayısıyla hem yakın ilişkilerdeki farklı bağlılık düzeyleri, hem de farklı yakın ilişki türlerinde sunulacak olan farklı bağlamların değerlendirmeler üzerindeki etkisi de incelenebilir. Nitekim, ilişkilerde gerçekleşen olayların, tek bir boyut temelinde çözümlenmesi kısıtlı bilgiler sunar ve farklı yönlerle inceleme gerekliliğini doğurur. Gelecek araştırmaların bu türden farklı konuları ele almaları yakın ilişkiler kapsamında gerçekleştirilen yüklemeler hakkında daha geniş bir literatür sunarak bu konuda daha kapsamlı tartışmalar ve doğurgular sunulmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Affleck, G., Tennen, H., Croog, S., & Levine, S. (1987). Causal attribution, perceived benefits, and morbidity after a heart attack: an 8-year study. *Journal of consulting and clinical psychology*, 55(1), 29.
- Aktaş, V., Şahin, D. ve Aydın, O. (2005). Saldırgan olan ve olmayan çocuklarda düşmanca niyet yükleme yanlılığının cinsiyete bağlı olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20, 43-57.
- Baucom, D. H., Sayers, S. L., & Duhe, A. (1989). Attributional style and attributional patterns among married couples. *Journal of personality and social psychology*, 56(4), 596.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, 117(3), 497.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Psikoloji*. Ege Üniversitesi Basımevi: İzmir.
- Bilgin, N. & Gökmen, B. (1988). Çeşitli enformasyon türlerinin ve kombinezonlarının yükleme üzerindeki etkileri. V. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bildirileri*: İzmir.
- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage: review and critique. *Psychological bulletin*, 107(1), 3.

- Braithwaite, S. R., Delevi, R., & Fincham, F. D. (2010). Romantic relationships and the physical and mental health of college students. *Personal Relationships*, 17(1), 1-12.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). Affectional bonds: Their nature and origin. In R. S. Weiss (Ed.), *Loneliness: The experience of emotional and social isolation* (pp. 38–52). Cambridge, MA: MIT Press.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds: I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *British Journal of Psychiatry*, 130, 201–210.
- Cahn, D. D. (1992). *Conflict in intimate relationships*. Guilford Press.
- Camper, P. M., Jacobson, N. S., Holtzworth-Munroe, A., & Schmaling, K. B. (1988). Causal attributions for interactional behaviors in married couples. *Cognitive Therapy and Research*, 12(2), 195-209.
- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of research on adolescence*, 13(1), 1-24.

Davis, D., Shaver, P. R., & Vernon, M. L. (2003). Physical, emotional, and behavioral reactions to breaking up: The roles of gender, age, emotional involvement, and attachment style. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(7), 871-884.

Deutsch, M. (1973). *The resolution of conflict: Constructive and destructive processes*. New Haven, CN: Yale University Press.

Deutsch, M., Coleman, P. T., & Marcus, E. C. (Eds.). (2011). *The handbook of conflict resolution: Theory and practice*. John Wiley & Sons.

Doherty, W. J. (1981). Cognitive processes in intimate conflict: I. Extending attribution theory. *American Journal of Family Therapy*, 9(1), 3-13.

Dökmen, Ü. (1986). *Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Duman, B. (2004). "Attribution theory"(Katkı=Anlam yükleme teorisinin) öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin öğrenilmiş çaresizliği üzerindeki etkisi. 13. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi: Malatya, 129-131.

Fichten, C. S. (1984). See it from my point of view: Videotape and attributions in happy and distressed couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 2(2), 125.

Fincham, E D., & Jaspars, J. M. (1980). Attribution of responsibility: From man the scientist to man as lawyer. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 13, pp. 81 - 138). New York: Academic Press.

Fincham, F., & O'Leary, K. D. (1983). Causal inferences for spouse behavior in maritally distressed and nondistressed couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 1(1), 42-57.

Fincham, F. D. (1985). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: II. Responsibility for marital problems. *Journal of Abnormal Psychology*, 94(2), 183.

Fincham, E D., Beach, S. R., & Baucom, D. H. (1987). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: 4. Self-partner attribution differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 739-748.

Fincham, F. D., Beach, S., & Nelson, G. (1987). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: 3. Causal and responsibility attributions for spouse behavior. *Cognitive Therapy and Research*, 11(1), 71-86.

Fincham, E D., & Bradbury, T. N. (1987). The impact of attributions in marriage: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 510-517.

Fincham, F. D., & Beach, S. R. (1988). Attribution processes in distressed and nondistressed couples: 5. Real versus hypothetical events. *Cognitive Therapy and Research*, 12(5), 505-514.

Fincham, F. D., & Beach, S. R. (1999). Conflict in marriage: Implications for working with couples. *Annual review of psychology*, 50(1), 47-77.

Fincham, F. D. (2001). Attributions in close relationships: From balkanization to integration. *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*, 3-31.

Forsyth, D. R., & McMillan, J. H. (1981). The attribution cube and reactions to educational outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 73, 632-641.

Forsyth, D. R. (1985). Students' reactions after cheating: An attributional analysis. *Contemporary Educational Psychology*, 10, 72-82.

Gürses, İ. (2008) Yükleme teorisi ve din ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 359-377.

Hamilton, V. L. (1978). Who is responsible? Toward a social psychology of responsibility attribution. *Social Psychology*, 41 (4), 316-328.

Hatipoğlu, Z. (1993). *Kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarında evlilik çatışmasının ve bazı demografik değişkenlerin rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.

Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. New York: Wiley.

Holtzworth-Munroe, A., & Jacobson, N. S. (1987). An attributional approach to marital dysfunction and therapy. In *Social processes in clinical and counseling psychology* (pp. 153-170). Springer New York.

Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (36), 12-24.

Hovardaoğlu, S. (1994). *Davranış Bilimleri İçin İstatistik*. Hatipoğlu Yayınları, Ankara.

Humphreys, T. P., Wood, L. M., & Parker, J. D. (2009). Alexithymia and satisfaction in intimate relationships. *Personality and Individual Differences*, 46(1), 43-47.

Jacobson, N. S., McDonald, D. W., Follette, W. C., & Berley, R. A. (1985). Attributional processes in distressed and nondistressed married couples. *Cognitive Therapy and Research*, 9(1), 35-50.

- Jae-Ho, C. & Ki-Dok, N. (1985). A test of Kelley's cube theory of attribution. A cross-cultural replication of McArthur's study. *Korean Social Science Journal*, 12, 151-180.
- Jones, E. E., Davis, K. E., Gergen, K. J. (1961). Role playing variations and their informational value for person perception. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63, 302-310.
- Jones, E. E., Davis, K. E. (1965). From acts to dispositions: The attribution process in person perception. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*, 2, 219-266. New York: Academic Press.
- Kahn, A.S., & Gaeddert, W.P. (1985). From theories of equity to theories of justice the liberating consequences of studying women. V.E. O'Leary, R.K. Unger, & B.S. Wallston (Eds.), *Women, Gender, and Social Psychology* (s.129-148). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Karahan, T. F. (2007). The effects of a couple communication program on passive conflict tendency among married couples. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(2), 845-858.
- Kelley, H. H. (1973). The process of casual attribution. *American Psychologist*, 28, 107-128.

- Kelley, H. H., Michela, J. L. (1980). Attribution theory and research. *Annual Review of Psychology*, 31, 457-501.
- Kyle, S. O., & Falbo, T. (1985). Relationships between marital stress and attributional preferences for own and spouse behavior. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 3(3), 339.
- Lavin III, T. J. (1987). Divergence and convergence in the causal attributions of married couples. *Journal of Marriage and the Family*, 71-80.
- Lewicki, R.J. & Wiethoff, C. (2006). Trust, Trust Development, and Trust Repair. In. M. Deutsch, P.T. Coleman, E. C. Markus (Eds.), *The handbook of conflict resolution: Theory and practice 2nd edition*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Lillard, L. A., & Waite, L. J. (1995). 'Til death do us part: Marital disruption and mortality. *American Journal of Sociology*, 1131-1156.
- Loving, T. J., & Slatcher, R. B. (2013). Romantic relationships and health. *The Oxford handbook of close relationships*, 617-637.
- Madden, M. E., & Janoff-Bulman, R. (1981). Blame, control, and marital satisfaction: Wives' attributions for conflict in marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 43, 663-674.

Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2010). The five-factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127.

McArthur, L. A. (1972). The how and what of why: Some determinants and consequences of causal attribution. *Journal of Personality and Social Psychology*, 22 (2), 171-193.

McArthur, L. A. (1976). Note on sex differences in causal attribution. *Psychological Reports*, 38, 29-30.

Özen, A. (2006). *Evlilik uyumunun yordayıcıları olarak karı ve kocaların değer uyumları ve eşlerin çatışma çözüm stilleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Papp, L. M., Danielewicz, J., & Cayemberg, C. (2012). "Are we Facebook official?" Implications of dating partners' Facebook use and profiles for intimate relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15 (2), 85-90.

Polat, D. (2006). *Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Rempel, J. K., Holmes, J. G. & Zanna, M. P. (1985). Trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49 (1), 95-112.
- Rempel, J. K., Ross, M., & Holmes, J. G. (2001). Trust and communicated attributions in close relationships. *Journal of personality and social psychology*, 81 (1), 57-64.
- Rusbult, C. E., & Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10, 175-204.
- Sabatelli, R.M. (1984). The marital comparison index: a measure for assessing outcomes relative to expectations. *Journal of Marriage and the Family*, 46, 651-662.
- Sabatelli, R.M. (1988). Exploring relationship satisfaction: a social exchange perspective on the interdependence between theory, research and practice. *Family Relations*, 37 (2), 217-222.
- Shaver, K. G. (1985). The attribution of blame: Causality, responsibility, and blameworthiness. New York: Springer-Verlag.
- Simpson, J. A. (2007a). Psychological foundations of trust. *Current directions in psychological science*, 16(5), 264-268.
- Simpson, J.A. (2007b). Foundations of interpersonal trust. In A.W. Kruglanski & E.T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (2nd ed., pp. 587–607). New York: Guilford.

- Sillars, A. L. (1985). Interpersonal perception in relationships. In *Compatible and incompatible relationships* (pp. 277-305). Springer New York.
- Spilka, B., Shaver, P., & Kirkpatrick, L. A. (1985). A general attribution theory for the psychology of religion. *Journal for the scientific study of religion*, 1-20.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 15-28.
- Spanier, G. B. (1979). The measurement of marital quality. *Journal of sex & marital therapy*, 5(3), 288-300.
- Şirvanlı-Özen, D. (1998). *Eşlerarası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Thibaut, J. W., & Riecken, H. W. (1955). Some determinants and consequences of the perception of social causality. *Journal of Personality*, 24, 113-133.
- Valins, S. (1966). Cognitive effects of false heart-rate feedback. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 400-408.
- Van Yperen, N. W., & Buunk, B. P. (1990). A longitudinal study of equity and satisfaction in intimate relationships. *European Journal of Social Psychology*, 20(4), 287-309.

Walster, E. (1966). Assignment of responsibility for an accident. *Journal of personality and social psychology*, 3(1), 73-79.

Weiner, B., Frieze, I., Kukla, A., Reed, L., Rest, S., & Rosenbaum, R. M. (1971). *Perceiving the causes of success and failure*. Morristown, N. J.: General Learning Press.

Weiner, B. (1979). A theory of motivation for some classroom experiences. *Journal of Educational Psychology*, 71, 3-25.

Weiner, B. (1980). A cognitive (attribution)-emotion-action model of motivated behavior: An analysis of judgements of help-giving. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 186-200.

Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92 (4), 528-573.

Yıldırım, S. (2012). Hemşirelik hizmetlerinde nedensel yükleme teorisi: Bir alan araştırması. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 15 (2), 27-36.

ÖZET

Araştırmanın amacı, olumlu ve olumsuz partner davranışlara ilişkin yapılan değerlendirmelerin (davranışın nedeninin arandığı yer, davranışın altında aranan kasıt/artniyet, davranış için partneri suçlama/takdir etme) davranışa maruz kalan partnerler hakkında sunulan bilgilerden (ilişkiden elde ettiği doyum düzeyi, partnerine duyduğu güven düzeyi ve çatışma eğilimi) nasıl etkileneceğini araştırmaktır. Her bir bilginin düzeyi katılımcılara düşük ya da yüksek olarak verilmiştir. Bu doğrultuda toplamda hem olumlu hem de olumsuz olay için 8 farklı kombinasyon (örn, düşük doyum, yüksek güven, düşük çatışma eğilimi) sunulmuştur. Daha sonra bu düzeylere ilişkin kombinasyonların değerlendirmeler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda 200 katılımcı, araştırmacı tarafından hazırlanan Partner Değerlendirmeye İlişkin Kısa Öyküler Formunu ve Demografik Bilgi Formunu doldurmuşlardır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan tekrarlı ölçümler için ANOVA sonuçlarına göre, katılımcılar, davranışa maruz kalan partnerin ilişki doyumunun ya da güven düzeyinin yüksek, çatışma eğiliminin ise düşük olduğunu bildiklerinde, tam tersi bilgileri bildikleri durumlara göre olumsuz davranışların daha dışsal, olumlu davranışların ise daha içsel faktörlere yükleneceğini; bu davranışlar için daha az kasıt ya da artniyet aranacağını ve olumsuz davranış için partnerin daha az suçlanacağını; olumlu davranış için ise partnerin daha çok takdir edileceğini düşünmüşlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili kuramsal yaklaşımlar ve literatür temelinde tartışılmıştır.

ABSTRACT

The aim of this study was to examine whether the evaluations (causal attributions to behaviours, searching intention or ulterior motives about behaviours, and blame or praise partner for these behaviours) about both negative and positive partner behaviours was changed according to informations (relationship satisfaction level, trust level, and conflict tendency level) related to the partner affected by these behaviours. Levels of each information was given to participants either “low” or “high”. Thereby, 8 different information combinations (e.g. low satisfaction, high trust and low conflict tendency) were given both for positive and negative partner behaviours. Then, influence of these combinations on evaluations was investigated. In this vein, 200 participants were completed Demographic Information Form and Partner’s Behaviours Evaluation Form that was created by researcher.

The results of ANOVA for repeated measures indicated that when the participants know that the partners relationship satisfaction level or trust level is high and conflict tendency level is low, they think that these partners will attribute negative behaviours to external factors, and positive behaviours to internal factors. They also think that same partners will see negative behaviours as more unintentional and less blameworthy and positive behaviours as less malevolent and more praiseworthy compare to situations in which opposite informations (e.g. low trust) were given. The results of the study were discussed on the basis of the related theoretical approaches and studies in literature.

EK-1a

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 24/12/2015

Toplantı Sayısı : 23

Karar Sayısı : 336

336-Üniversitemiz Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi araştırma görevlilerinden **Turan Gündüz**'ün "Romantik İlişkilerde Partner Davranışlarının Değerlendirilmesi Nedensel Yüklemeler, Kasıt Arama ve Suçlama Takdir Etme Davranışlarının, Değerlendiriciyle İlgili Sahip Olunan Bazı Bilgi Düzeylerine Göre Değişimi" başlıklı çalışması ile ilgili 30/11/2015 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi araştırma görevlilerinden **Turan Gündüz**'ün "Romantik İlişkilerde Partner Davranışlarının Değerlendirilmesi Nedensel Yüklemeler, Kasıt Arama ve Suçlama Takdir Etme Davranışlarının, Değerlendiriciyle İlgili Sahip Olunan Bazı Bilgi Düzeylerine Göre Değişimi" başlıklı çalışmasının araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIĞI
24/12/2015

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK- 1b

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu çalışma, Prof. Dr. Selim HOVARDAOĞLU danışmanlığında yürüttüğüm Sosyal Psikoloji yüksek lisans tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, yakın ilişkilerin niteliğine yönelik bir takım değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek ve ilişki niteliğiyle ilgili doğurgular ileri sürmektir. Dolduracağınız ölçeklerde, kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak, yalnızca tez projesi araştırmacılarının erişimine açık olacaktır.

Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılım esnasında herhangi bir rahatsızlık hissederseniz ölçeği cevaplamayı yarıda kesebilirsiniz. Çalışma hakkında bilgi almak isterseniz turangunduz07@gmail.com adresinden elektronik posta yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

Turan GÜNDÜZ

Lütfen Aşağıdaki Kutucuğu İşaretleyiniz.

Yukarıda yazılanları okudum. Araştırmaya katılmayı rahatsız hissettiğim zaman yarıda kesebilmek koşuluyla kabul ediyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını onaylıyorum. ☐

EK-2

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi kapsamında, yakın ilişkilerin niteliğiyle ilişkili literatüre katkı sağlamak amacıyla Prof. Dr. Selim HOVARDAOĞLU danışmanlığında, Araş. Gör. Turan GÜNDÜZ tarafından yürütülmektedir. Bu amaçla siz katılımcılara bir takım ölçekler sunulacaktır. Sunulan ölçeklere isminizin yazılması gerekmemektedir. Ölçeklere vereceğiniz yanıtlar araştırmacı tarafından yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu doğrultuda araştırma sürecinde gizlilik ve mahremiyet konusuna gereken önemin verileceğinden emin olabilirsiniz. **Lütfen ölçekleri yanıtlamaya başlamadan önce her bir ölçeğin başında yer alan açıklamaları dikkatlice okuyunuz ve ölçekte yer alan tüm soruları cevapladığınızdan emin olunuz. Vereceğiniz cevapların gerçekçi ve samimi olması araştırmanın geçerli ve güvenilir olması açısından büyük önem taşımaktadır.** Araştırmaya yapmış olduğunuz katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz : Kadın Erkek
() ()

Yaşınız :

(Aşağıdaki 1. ve 2. soruyu tüm katılımcılar yanıtlayacaktır)

1. Halen devam etmekte olan romantik bir ilişkiniz (sevgiliniz) var mı? : Evet Hayır Evet ise, ilişki süresi
() ()

2. Daha önce hiç romantik ilişkiniz (sevgiliniz) oldu mu? : Evet Hayır
() ()

(Aşağıdaki soruları 1. Soruya “Evet” yanıtını verenler cevaplayacaktır. Eğer 1. Soruya verdiğiniz yanıt “Hayır” ise lütfen aşağıdaki soruları yanıtlamayınız)

3. Halen devam eden ilişkiniz içerisinde hiç ayrılıp tekrar barıştığınız oldu mu? : Evet Hayır
() ()

4. İlişki partnerinizle daha ciddi adımlar atacağınızı düşünüyor musunuz ? : Evet Hayır
() ()

EK-3

Partner Davranışlarını Değerlendirmeye Yönelik Kısa Öyküler (Ayrık Tip)

Bu form, romantik ilişkiler kapsamında yaşanabilecek bazı olayları ve olaylardaki kahramanlara ilişkin birtakım bilgileri içermektedir. Lütfen verilen olayla ilgili size yöneltilmiş olan soruları, olay ile birlikte sunulmuş olan bilgileri göz önünde bulundurarak yanıtlayınız. 1 ile 7 (1 ve 7 dahil) arasında bir seçim yapmanız istendiği sorularda yanıtlarınızı, size en uygun gelen rakamı yuvarlak içine alarak gösteriniz.

Yanıtlarınızda gereken özeni ve dikkati gösterdiğiniz için teşekkür ederiz.

**Okuyacağınız her bir olayda geçen A ve B kişileri birbirlerinden farklı kişilerdir.*

1. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

2. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu düşünmez						Kesinlikle kasıtlı olduğunu düşünür

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini düşünmez						Kesinlikle suçlanması gerektiğini düşünür

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

3. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

4. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ **Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?**

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ **Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?**

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ **Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?**

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ **Sizce A'nın cinsiyeti nedir?**

.....

5. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						
			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						
			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						
			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

6. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

7. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

8. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

9. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

10. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ **Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?**

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ **Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?**

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ **Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?**

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ **Sizce A'nın cinsiyeti nedir?**

.....

11. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyum genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan B'ye genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve,
- Kendisinin (B) de kolayca çatışmaya girebilen çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

12. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

13. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle yüksek düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, kolayca çatışmaya girebilen, çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

14. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

15. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyumun genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle düşük düzeyde güven duyduğunu ve
- Kendisinin (B) de, nadiren çatışmalara giren, çatışma eğilimi düşük birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

16. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR.

B, A'nın davranışının nedenini merak ediyor ve olası nedenleri bulmaya çalışıyor.

Bununla birlikte B,

- A ile olan ilişkisinden elde ettiği doyum genellikle düşük düzeyde olduğunu.
- İlişki partneri olan A'ya genellikle yüksek düzeyde güven duyduğunu ve,
- Kendisinin (B) de kolayca çatışmaya girebilen çatışma eğilimi yüksek birisi olduğunu düşünüyor.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

EK-4

Partner Davranışlarını Değerlendirmeye Yönelik Kısa Öyküler (Bitişik Tip)

Bu form, romantik ilişkiler kapsamında yaşanabilecek bazı olayları ve olaylardaki kahramanlara ilişkin birtakım bilgileri içermektedir. Lütfen verilen olayla ilgili size yöneltilmiş olan soruları, olay ile birlikte sunulmuş olan bilgileri göz önünde bulundurarak yanıtlayınız. 1 ile 7 (1 ve 7 dahil) arasında bir seçim yapmanız istendiği sorularda yanıtlarınızı, size en uygun gelen rakamı yuvarlak içine alarak gösteriniz. Yanıtlarınızda gereken özeni ve dikkati gösterdiğiniz için teşekkür ederiz.

** Okuyacağınız her bir olayda geçen A ve B kişileri birbirinden farklı kişilerdir.*

1. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

2. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

3. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

4. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

- Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

- Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

5. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

6. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

7. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

8. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

- Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

- Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

9. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

- Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>

- Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>

- Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

10. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

11. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

12. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

13. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN YÜKSEK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

14. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

15. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'Yİ ÖNEMSEDİĞİNİ GÖSTERİYOR VE ONA KARŞI OLDUKÇA İLGİLİ DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA DÜŞÜK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, NADİREN ÇATIŞMALARA GİREN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ DÜŞÜK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)			Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın altında başka bir niyet olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünmez</u>			Kesinlikle başka bir niyet olduğunu <u>düşünür</u>			

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın takdir edilmesi gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünmez</u>			Kesinlikle takdir edilmesi gerektiğini <u>düşünür</u>			

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

16. A İLİŞKİ İÇERİSİNDE OLDUĞU B'YE KARŞI SOĞUK VE UZAK DAVRANIYOR. B, A'NIN DAVRANIŞININ NEDENİNİ MERAK EDİYOR VE OLASI NEDENLERİ BULMAYA ÇALIŞIYOR. BUNUNLA BİRLİKTE B, A İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN ELDE ETTİĞİ DOYUMUN DÜŞÜK DÜZEYDE OLDUĞUNU, İLİŞKİ PARTNERİ OLAN A'YA YÜKSEK DÜZEYDE GÜVEN DUYDUĞUNU VE KENDİSİNİN (B) DE, KOLAYCA ÇATIŞMAYA GİREBİLEN, ÇATIŞMA EĞİLİMİ YÜKSEK BİRİSİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR.

■ Bu bilgiler doğrultusunda sizce B, A'nın davranışının nedenini nerede arar?

1	2	3	4	5	6	7
Tamamen A'ya ait özelliklerde (A'nın niyeti, amacı, karakteri, mizacı gibi)						Tamamen A'nın dışında kalan özelliklerde (Diğer kişiler, yaşanan bazı olay ya da durumlar gibi)

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranışın kasıtlı olduğunu düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünmez</u>						Kesinlikle kasıtlı olduğunu <u>düşünür</u>

■ Sizce B, A'nın yapmış olduğu bu davranış için A'nın suçlanması gerektiğini düşünür mü?

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünmez</u>						Kesinlikle suçlanması gerektiğini <u>düşünür</u>

■ Sizce A'nın cinsiyeti nedir?

.....

EK-5**Olumsuz Davranışların Nedenlerine Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	2.64	2.32	3.70	4.40	3.62	3.50	5.28	4.52
	Bitişik Ölçek	2.62	2.06	4.04	4.06	3.52	3.50	5.26	4.76
Erkek	Ayrık Ölçek	2.56	2.02	4.02	3.74	3.58	3.06	5.38	4.46
	Bitişik Ölçek	2.60	1.84	3.92	3.36	3.20	3.12	5.32	3.90

EK- 6

Olumsuz Davranışların Nedenlerine Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	21.86	1	21.86	6.06*
ölçek türü	4.52	1	4.52	1.25
cinsiyet x ölçek türü	2.98	1	2.98	.82
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	707.00	196	3.61	
doyum	403.00	1	403.00	126.02*
doyum x cinsiyet	.05	1	.05	.02
doyum x ölçek türü	.02	1	.02	.00
doyum x cinsiyet x ölçek türü	.77	1	.77	.24
Hata (doyum)	626.79	196	3.20	
güven	925.68	1	925.68	250.05*
güven x cinsiyet	.03	1	.03	.01
güven x ölçek türü	.00	1	.00	.00
güven x cinsiyet x ölçek türü	2.33	1	2.33	.63
Hata (güven)	725.59	196	3.70	
çatışma e.	69.31	1	69.31	22.50*
çatışma e. x cinsiyet	19.58	1	19.58	6.36*
çatışma e. x ölçek türü	1.89	1	1.89	.61
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.00	1	.00	.00
Hata (çatışma e.)	603.85	196	3.08	
doyum x güven	1.05	1	1.05	.56
doyum x güven x cinsiyet	1.38	1	1.38	.74
doyum x güven x ölçek türü	.02	1	.02	.01
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	.00	1	.00	.00
Hata (doyum x güven)	366.18	196	1.87	
doyum x çatışma e.	6.63	1	6.63	3.41
doyum x çatışma e. x cinsiyet	.28	1	.28	.14
doyum x çatışma e. x ölçek türü	4.73	1	4.73	2.43
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	1.05	1	1.05	.54
Hata (doyum x çatışma e.)	380.94	196	1.94	
güven x çatışma e.	1.05	1	1.05	.51
güven x çatışma e. x cinsiyet	4.95	1	4.95	2.42
güven x çatışma e. x ölçek türü	2.48	1	2.48	1.21
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.77	1	.77	.37
Hata (güven x çatışma e.)	401.38	196	2.05	
doyum x güven x çatışma e.	38.13	1	38.13	20.84*
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	.39	1	.39	.21
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	.11	1	.11	.06
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	3.33	1	3.33	1.82
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	358.67	196	1.83	

* p < .05

EK-7**Olumsuz Davranışlarda Aranılan Kasıta Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	5.12	5.18	3.90	3.82	4.82	4.58	3.46	3.44
	Bitişik Ölçek	5.12	5.24	3.30	3.94	4.12	4.52	2.84	3.22
Erkek	Ayrık Ölçek	4.86	5.28	3.38	3.70	4.30	4.74	3.12	3.60
	Bitişik Ölçek	5.18	5.50	3.72	4.18	4.26	4.64	2.66	3.46

EK- 8

Olumsuz Davranışlarda Aranan Kasıta Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	.00	1	.00	.00
ölçek türü	3.06	1	3.06	.68
cinsiyet x ölçek türü	10.89	1	10.89	2.40
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	889.04	196	4.54	
doyum	145.20	1	145.20	58.06*
doyum x cinsiyet	.25	1	.25	.10
doyum x ölçek türü	16.81	1	16.81	6.72*
doyum x cinsiyet x ölçek türü	1.32	1	1.32	.53
Hata (doyum)	490.16	196	2.50	
güven	737.12	1	737.12	195.43*
güven x cinsiyet	.40	1	.40	.01
güven x ölçek türü	1.00	1	1.00	.26
güven x cinsiyet x ölçek türü	.30	1	.30	.08
Hata (güven)	739.28	196	3.77	
çatışma e.	37.21	1	37.21	15.38*
çatışma e. x cinsiyet	8.70	1	8.70	3.60
çatışma e. x ölçek türü	7.02	1	7.02	2.90
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	3.61	1	3.61	1.49
Hata (çatışma e.)	474.20	196	2.42	
doyum x güven	2.89	1	2.89	1.45
doyum x güven x cinsiyet	.02	1	.02	.1
doyum x güven x ölçek türü	.12	1	.12	.06
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	2.25	1	2.25	1.13
Hata (doyum x güven)	389.96	196	1.99	
doyum x çatışma e.	.20	1	.20	.13
doyum x çatışma e. x cinsiyet	1.00	1	1.00	.65
doyum x çatışma e. x ölçek türü	.36	1	.36	.23
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.00	1	.00	.00
Hata (doyum x çatışma e.)	302.68	196	1.54	
güven x çatışma e.	1.82	1	1.82	.98
güven x çatışma e. x cinsiyet	.01	1	.01	.00
güven x çatışma e. x ölçek türü	1.69	1	1.69	.91
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.06	1	.06	.03
Hata (güven x çatışma e.)	362.66	196	1.85	
doyum x güven x çatışma e.	.09	1	.09	.06
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	.56	1	.56	.35
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	.90	1	.90	.56
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	1.69	1	1.69	1.06
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	313.50	196	1.60	

* p < .05

EK-9**Olumsuz Davranışların Suçlanmasına Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	4.84	4.88	3.70	3.84	4.26	4.28	3.22	3.16
	Bitişik Ölçek	5.10	5.36	3.04	3.70	4.00	4.34	2.98	3.22
Erkek	Ayrık Ölçek	4.88	5.30	3.80	4.10	4.10	4.72	2.74	3.76
	Bitişik Ölçek	5.08	5.54	3.54	3.96	3.90	4.28	2.78	3.16

EK- 10**Olumsuz Davranışların Suçlamasına Ait ANOVA Sonuçları**

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	4.62	1	4.62	1.30
ölçek türü	4.00	1	4.00	1.12
cinsiyet x ölçek türü	.81	1	.81	.23
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	698.52	196	3.56	
doyum	216.09	1	216.09	94.39*
doyum x cinsiyet	4.84	1	4.84	2.11
doyum x ölçek türü	3.80	1	3.80	1.66
doyum x cinsiyet x ölçek türü	1.32	1	1.32	.58
Hata (doyum)	448.70	196	2.290	
güven	635.04	1	635.04	191.02*
güven x cinsiyet	.09	1	.09	.03
güven x ölçek türü	8.12	1	8.12	2.44
güven x cinsiyet x ölçek türü	.90	1	.90	.27
Hata (güven)	651.60	196	3.32	
çatışma e.	49.70	1	49.70	19.01*
çatışma e. x cinsiyet	8.70	1	8.70	3.33
çatışma e. x ölçek türü	.64	1	.64	.24
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	6.76	1	6.76	2.59
Hata (çatışma e.)	512.44	196	2.62	
doyum x güven	9.30	1	9.30	4.57*
doyum x güven x cinsiyet	.90	1	.90	.44
doyum x güven x ölçek türü	9.61	1	9.61	4.72*
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	.64	1	.64	.31
Hata (doyum x güven)	399.30	196	2.04	
doyum x çatışma e.	.09	1	.09	.06
doyum x çatışma e. x cinsiyet	2.89	1	2.89	1.96
doyum x çatışma e. x ölçek türü	2.22	1	2.20	1.43
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	1.32	1	1.32	.90
Hata (doyum x çatışma e.)	288.84	196	1.47	
güven x çatışma e.	.49	1	.49	.24
güven x çatışma e. x cinsiyet	.01	1	.01	.00
güven x çatışma e. x ölçek türü	.00	1	.00	.00
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.56	1	.56	.28
Hata (güven x çatışma e.)	398.18	196	2.03	
doyum x güven x çatışma e.	.02	1	.02	.01
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	2.40	1	2.40	1.32
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	1.00	1	1.00	.55
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.04	1	.04	.02
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	357.78	196	1.82	

* p < .05

EK-11**Olumlu Davranışların Nedenlerine Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	3.40	4.96	3.36	3.84	3.54	3.58	2.32	2.90
	Bitişik Ölçek	3.98	4.44	3.60	3.50	3.60	3.52	1.92	3.12
Erkek	Ayrık Ölçek	4.04	5.24	3.38	3.96	3.34	3.66	2.02	3.30
	Bitişik Ölçek	3.86	5.06	3.00	3.34	3.28	3.42	1.80	2.46

EK- 12

Olumlu Davranışların Nedenlere Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	.28	1	.28	.07
ölçek türü	13.51	1	13.51	3.30
cinsiyet x ölçek türü	9.77	1	9.77	2.84
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	801.35	194	4.09	
doyum	360.05	1	360.05	133.56*
doyum x cinsiyet	6.38	1	6.38	2.36
doyum x ölçek türü	.03	1	.03	.01
doyum x cinsiyet x ölçek türü	.03	1	.03	.01
Hata (doyum)	528.39	196	2.70	
güven	356.27	1	356.27	88.70*
güven x cinsiyet	7.43	1	7.43	1.85
güven x ölçek türü	4.73	1	4.73	1.18
güven x cinsiyet x ölçek türü	1.76	1	1.76	.44
Hata (güven)	878.20	196	4.02	
çatışma e.	151.91	1	151.91	56.14*
çatışma e. x cinsiyet	3.90	1	3.90	1.44
çatışma e. x ölçek türü	7.70	1	7.70	2.85
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.03	1	.03	.01
Hata (çatışma e.)	530.34	196	2.71	
doyum x güven	1.89	1	1.89	.75
doyum x güven x cinsiyet	5.64	1	5.64	2.25
doyum x güven x ölçek türü	.03	1	.03	.01
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	.02	1	.02	.01
Hata (doyum x güven)	491.30	196	2.51	
doyum x çatışma e.	3.90	1	3.90	1.77
doyum x çatışma e. x cinsiyet	.11	1	.11	.05
doyum x çatışma e. x ölçek türü	4.10	1	4.10	1.86
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	11.73	1	11.73	5.33*
Hata (doyum x çatışma e.)	431.54	196	2.20	
güven x çatışma e.	.05	1	.05	.02
güven x çatışma e. x cinsiyet	.05	1	.05	.02
güven x çatışma e. x ölçek türü	.53	1	.53	.24
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	5.88	1	5.88	2.67
Hata (güven x çatışma e.)	431.37	196	2.20	
doyum x güven x çatışma e.	64.40	1	64.40	23.40*
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	.39	1	.39	.14
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	.00	1	.00	.00
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.28	1	.28	.10
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	539.31	196	2.75	

* p < .05

EK-13**Olumlu Davranışlarda Aranılan Art Niyete Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	4.80	5.02	2.86	3.60	3.96	4.14	2.22	2.54
	Bitişik Ölçek	4.72	5.26	2.44	3.36	4.44	4.24	1.90	2.92
Erkek	Ayrık Ölçek	4.38	4.74	3.16	3.84	4.16	3.70	2.22	2.74
	Bitişik Ölçek	4.64	4.84	2.78	3.92	4.58	4.94	2.54	2.90

EK- 14

Olumlu Davranışlarda Aranan Art Niyete Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	11.06	1	11.06	2.62
ölçek türü	2.81	1	2.81	.66
cinsiyet x ölçek türü	1.76	1	1.76	.42
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	827.12	196	4.22	
doyum	132.83	1	132.83	67.50*
doyum x cinsiyet	7.43	1	7.43	3.77
doyum x ölçek türü	7.70	1	7.70	3.91*
doyum x cinsiyet x ölçek türü	.01	1	.01	.00
Hata (doyum)	385.67	196	1.97	
güven	1191.98	1	1191.98	276.51*
güven x cinsiyet	5.41	1	5.41	1.25
güven x ölçek türü	7.43	1	7.43	1.72
güven x cinsiyet x ölçek türü	.39	1	.39	.09
Hata (güven)	844.93	196	4.31	
çatışma e.	97.52	1	97.52	44.95*
çatışma e. x cinsiyet	.28	1	.28	.13
çatışma e. x ölçek türü	.95	1	.95	.44
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	1.16	1	1.16	.53
Hata (çatışma e.)	425.23	196	2.71	
doyum x güven	11.73	1	11.73	5.75*
doyum x güven x cinsiyet	18.28	1	18.28	8.95*
doyum x güven x ölçek türü	.95	1	.95	.47
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	.05	1	.05	.02
Hata (doyum x güven)	400.12	196	2.04	
doyum x çatışma e.	4.52	1	4.52	2.42
doyum x çatışma e. x cinsiyet	.39	1	.39	.21
doyum x çatışma e. x ölçek türü	1.05	1	1.05	.56
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.33	1	.33	.18
Hata (doyum x çatışma e.)	365.84	196	1.87	
güven x çatışma e.	19.14	1	19.14	9.43*
güven x çatışma e. x cinsiyet	1.63	1	1.63	.80
güven x çatışma e. x ölçek türü	3.90	1	3.90	1.92
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.14	1	.14	.07
Hata (güven x çatışma e.)	397.82	196	2.03	
doyum x güven x çatışma e.	1.05	1	1.05	.65
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	4.73	1	4.73	2.94
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	.60	1	.60	.37
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	5.18	1	5.18	3.22
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	315.07	196	1.61	

* p < .05

EK-15**Olumlu Davranışları Takdir Etmeye Ait Ortalamalar**

		Düşük Doyum				Yüksek Doyum			
		Düşük Güven		Yüksek Güven		Düşük Güven		Yüksek Güven	
		Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi	Düşük Çatışma Eğilimi	Yüksek Çatışma Eğilimi
Kadın	Ayrık Ölçek	2.64	2.62	4.32	3.58	3.66	3.54	5.08	3.92
	Bitişik Ölçek	3.24	2.64	4.60	4.16	3.82	3.66	5.30	4.58
Erkek	Ayrık Ölçek	3.26	2.80	4.42	3.56	3.82	3.42	5.48	4.68
	Bitişik Ölçek	2.86	2.54	4.44	3.46	3.40	3.38	5.54	4.68

EK- 16

Olumlu Davranışları Takdir Etmeye Ait ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Ort. Kare	F
cinsiyet	.23	1	.23	.54
ölçek türü	3.52	1	3.52	.84
cinsiyet x ölçek türü	22.33	1	22.33	5.30*
Hata (cinsiyet, ölçek türü)	824.79	196	4.21	
doyum	256.80	1	256.80	113.30*
doyum x cinsiyet	2.64	1	2.64	1.16
doyum x ölçek türü	.00	1	.00	.00
doyum x cinsiyet x ölçek türü	.68	1	.68	.30
Hata (doyum)	444.25	196	2.27	
güven	656.64	1	656.64	180.89*
güven x cinsiyet	1.76	1	1.76	.48
güven x ölçek türü	5.88	1	5.88	1.62
güven x cinsiyet x ölçek türü	.11	1	.11	.03
Hata (güven)	711.49	196	3.63	
çatışma e.	117.18	1	117.18	52.38*
çatışma e. x cinsiyet	.86	1	.86	.38
çatışma e. x ölçek türü	.33	1	.33	.15
çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.08	1	.08	.03
Hata (çatışma e.)	438.43	196	2.24	
doyum x güven	.60	1	.60	.41
doyum x güven x cinsiyet	16.61	1	16.61	11.37*
doyum x güven x ölçek türü	.14	1	.14	.10
doyum x güven x cinsiyet x ölçek türü	.28	1	.28	.19
Hata (doyum x güven)	286.25	196	1.46	
doyum x çatışma e.	.05	1	.05	.02
doyum x çatışma e. x cinsiyet	1.27	1	1.27	.59
doyum x çatışma e. x ölçek türü	1.50	1	1.50	.70
doyum x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.23	1	.23	.11
Hata (doyum x çatışma e.)	417.83	196	2.13	
güven x çatışma e.	31.08	1	31.08	13.31*
güven x çatışma e. x cinsiyet	.03	1	.03	.01
güven x çatışma e. x ölçek türü	.68	1	.68	.29
güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	6.63	1	6.63	2.80
Hata (güven x çatışma e.)	463.95	196	2.37	
doyum x güven x çatışma e.	2.33	1	2.33	1.39
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet	1.16	1	1.16	.69
doyum x güven x çatışma e. x ölçek türü	.53	1	.53	.31
doyum x güven x çatışma e. x cinsiyet x ölçek türü	.08	1	.08	.04
Hata (doyum x güven x çatışma e.)	328.29	196	1.68	

* p < .05